

B/8026.

A KÚRIA ELNÖKE

2024.El.II.A.44 szám

A Kúria elnökének
országgyűlési beszámolója
a Kúria 2023. évi tevékenységéről
a jogegység biztosítása és
az önkormányzati normakontroll körében

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	5
1.1. Háromszáz éves a Kúria.....	5
1.2 A beszámoló jogi keretei.....	6
2. A bírósági jogalkalmazás egysége érdekében kifejtett tevékenység a 2023. évben.....	8
2.1. A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa.....	8
2.2. A jogegységi panasz eljárás	8
2.2.1. A jogegységi panasz lényege, jogszabályi alapja	8
2.2.2. A 2023. évben érkezett panaszok (az érkezés és befejezés számszerűségi és összetételi, szöveges elemzése).....	9
2.2.3. A jogegységi panasz eljárás egyes alapkérdései (befogadási feltételek, eljárási feltételek). 9	
2.2.4. Kiemelésre érdemes, jogegységi panasz eljárásban hozott határozatok	11
2.3. Jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvány	20
2.3.1. Az előzetes döntéshozatali indítvány lényege, jogszabályi alapja.....	20
2.3.2. Kiemelésre érdemes, előzetes döntéshozatali indítványra hozott jogegységi határozatok. 21	
2.3.3. Az alkotmánybírósági eljárások okai és az Alkotmánybíróság döntéseiből levonható következtetések.....	26
2.4. A Kúria kollégiumi véleményei.....	27
2.4.1. Büntető Kollégium.....	27
2.4.2. Közigazgatási Kollégium.....	27
2.4.3. Polgári Kollégium.....	28
2.5. Kollégiumi ülések és szakmai tanácskozások.....	28
2.5.1. Büntető Kollégium.....	28
2.5.2. Közigazgatási Kollégium.....	28
2.5.3. Polgári Kollégium.....	30
2.6. A joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége.....	30
2.6.1. Büntető Kollégium.....	31
2.6.2. Közigazgatási Kollégium.....	31
2.6.3. Polgári Kollégium (Munkaügyi és Gazdasági Részkollégium).....	33
3. A Kúria helyi önkormányzati rendeletek fölötti normakontroll tevékenysége a 2023-as évben.....	36
3.1. A Kúria Önkormányzati Tanácsának működése a számok tükrében.....	36
3.1.1. Helyi adók, hozzájárulás a közösségi terhekhez: telekadó, települési adó	37
3.1.2. A szabályozási hatáskör egyéb korlátai és feltételei.....	40
3.2. Eljárási kérdések	45
3.2.1. Általános és egyedi alkalmazási tilalom.....	45
3.2.2. Ideiglenes alkalmazási tilalom.....	46
4. A tárgyévre kitűzött célok és teljesülésük.....	47

5. A 2024. évre kitűzött célok	48
6. Összegzés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

Melléletek :

1. sz. melléklet: A Kúria 2023. évi joggyakorlat-egységesítő tevékenysége – teljes szövegek elérhetőségei
2. sz. melléklet: A Kúria 2023. évi ügyforgalmi adatai
3. sz. melléklet: A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2023. évi működése

Tisztelt Országgyűlés!

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 117. § (1) bekezdésének b) és c) pontjaiban foglaltak teljesítéseként a Kúria

- bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében kifejtett tevékenységéről, valamint
- az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének és megsemmisítésének, továbbá a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának vizsgálata során szerzett tapasztalatairól

az alábbi beszámolót nyújtom be.

1. Bevezetés

1.1. Háromszáz éves a Kúria

A 2023-as esztendő különösen fontos évfordulót jelentett a Kúria történetében, hiszen a 300. évfordulóját ünnepelhette annak az 1722/23. évi pozsonyi diétának, amely a Hétszemélyes Táblát, illetve a Királyi Táblát egybefoglaló Curiát állandóan működő, rögzített hatáskörű, állandó székhelyű felsőbíróságként letelepítette Pesten. Az 1723. évi dekrétum nagy reformjai az állami szervek több szereplőjét érintették; többek között a trónbetöltés rendjét (a nőági trónöröklést lehetővé tévő Pragmatica Sanctio elfogadása), a kormányzati struktúrát (Magyar Királyi Helytartótanács felállítása), illetve a Curiát annak pesti letelepítése tekintetében. Ezek közül egyedüliként csak a Kúria működik ma is. A 300. évforduló európai mércével mérve is kiemelkedő, hiszen a Kúriát a kontinens egyik legrégebbi – az uniós tagállamok között a legrégebbi –, jogfolytonos felsőbíróságaként tarthatjuk számon.

Az 1723. évi dekrétum szövege, miszerint a bírák „a törvényt és igazságot mindenkinek, összesen és egyenkint, szentül a hazai törvények szerint, az ez országgyűlésen alkotottakat is ide értve, zavartalanul szolgáltatassák”, ma épp oly aktuális, mint volt háromszáz évvel ezelőtt.

A Curia története persze nem a 18. században vette kezdetét, az jóval régebbre, egészen a 11. századig visszanyúlik, már Szent László dekrétuma nevesíti: „mikor a nádorispán haza megyen, a király és udvara pecsétjét annál hagyja, aki az ő helyén leszen, hogy valamint egy a király udvara [curia], azonképpen pecsétje is egy legyen. Valamig pedig azon ispán otthon leend, senkire pecsétjét ne küldje, hanem csak azokra, akiket udvarnokoknak hivattatnak, és akik szabad akarattokból járulnak eleibe, azokon legyen hatalma itélnie”. Az 1222-es Aranybulla ugyanezt a fordulatot már az udvarbíróra [országbíró] vonatkoztatva ismétli meg, „mig a curián leend, mindeneket itélhessen és a curián indult pert akárhol elvégezhesse, de mikor az ő jószágában lakik, akkor poroszlót ne bocsásson és a peres feleket meg ne idéztesse”. A sort sokáig lehetne folytatni. Az 1723. évi diéta csupán egy régi intézményt igazított a kor követelményeihez, amint ez azóta is többször megismétlődött. A különleges évfordulót, amely tehát csak egy állomást jelentett a hosszú történetben, mégis kiemelten fontosnak tekintjük, különösen azért, mert a bírói függetlenség kérdése ma is sokat tárgyalt téma Európában.

A bírói függetlenség és a Curia a hosszú évszázadok során leginkább a külső hatalmak magyarországi beavatkozásaitól szenvedett sérelmet, a 16-17. század zavaros időszaka, az 1850-es osztrák megszüntetés, majd az 1949-es bolsevik hatalomátvételt követő megszüntetése ezt jól mutatják. Mégis a 300. év ünnepén itt áll, régi nevét viselve a Kúria, amely törvényben rögzített kötelezettségeit maradéktalanul igyekszik ellátni most is és a jövőben is. Az 1723 óta eltelt több, mint háromszáz esztendő alatt intézmények és struktúrák jöttek-mentek, a Curia viszont maradt, amely háromszáz esztendő önmagában is a stabilitást és a szilárdságot jelképezi.

A Kúria, mint különleges felsőbbbíróság – a jogegység őre évszázadok óta

A legfőbb bírói fórumok nemcsak a bírói hivatás, a tudás és tapasztalat legmagasabb fórumát jelentik, de az a feladatuk is jellemző, hogy biztosítsák a bíróságok jogalkalmazásának egységét. Ennek sok évszázados hagyománya van Magyarországon, aminek persze előfeltétele volt a joganyag szélesebb körben történő hozzáférhetővé tétele. Az első, nyomtatásban megjelent magyar törvénykönyv 1488-ból származik, a magyar törvényi- és szokásjogot elsőként összefoglaló mű, a Tripartitum pedig 1517-ben jelent meg. Werbőczy István országbírói ítélmester 1514-ben elkészült híres munkája elején olvasható királyi jóváhagyás éppen akként fogalmaz, hogy amíg a törvényekre vagy szokásra hivatkozó bírói döntéseket „az írásba-foglalás ereje nem támogatta, addig azt más értelemre csavarva vagy más bírónak más értelemben hozott ítéletire utalva az egész igazságszolgáltatás józanságát a leggyalázatosabban összezavarták”. Ez az egységes bírósági jogalkalmazás igényének több mint 500 esztendővel ezelőtti megnyilvánulása.

A 16-17. század háborús időszaka nem kedvezett sem a felsőbbbíróságok működésének Magyarországon, sem pedig a felsőbbbírói gyakorlat összegyűjtésének, erre csak az 1723. évi átfogó felsőbbbírói reform után kerülhetett sor. 1723-tól kezdődően a Curia elvi megállapításokat tartalmazó ítéleteit *decisiones*nek, ha pedig mindkét tábla ugyanabban a jogkérdésben többször is egyformán nyilatkozott, azt *decisio praejudicium*nak, irányadó elvi kijelentésnek nevezték.

A Curia végzéseinek jogi kötőerővel bírtak, az ítéletek ismertté válásával a felek egy-egy döntést irányelvül fogadtak el. Mária Terézia 1768-ban elrendelte, hogy gyűjtsék össze az 1723 utáni curiai végzéseket. Az 1769-ben elkészült *Planum Tabulare* a Curia döntései mellett az alsóbb bíróságok ítéletei közül is válogatott, hiszen természeténél fogva nem minden per juthatott fel a Curia elé. A gyűjteményt 1800-ban nyomtatásban is kiadták, így a bírák és a jogkeresők számára szélesebb körben is hozzáférhetővé vált.

A 19. század a modernizáció és a polgári haladás időszaka volt, a magyar jogot a kor követelményeihez igazították hozzá, és ennek folyományaként jutott oda a 19-20. század fordulóján a jogalkotó, hogy úgy a büntetőjog, a közigazgatási vagy a polgári jog terén felállítsa a jogegységi tanácsokat a Curián.

A jogegység biztosítása a jogállamiság meghatározó összetevőjét jelentő jogbiztonság érvényesülése szempontjából elengedhetetlen követelmény. A működő jogrendszerrel szemben alapvető elvárás, hogy az állampolgárok számára kiszámíthatóvá, előre láthatóvá tegye jogaikat és kötelezettségeiket. Ez azonban nemcsak a jogalkotó számára jelent feladatot a jogi normák világos, egyértelmű és pontos definiálásával, hanem a jogalkalmazó bíróságok számára is. A jogbiztonság követelményének a bíróságok azzal tesznek eleget, hogy hasonló tényállással rendelkező esetekben hasonló tartalmú döntést hoznak, hasonló elvi alapon értelmezik a jogot.

A Kúria Alaptörvényben nevesített kötelezettsége, hogy biztosítsa a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Kúria jeles évfordulójára a Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott emlékérmén a *300 éves a Kúria* felirat mellett nem véletlenül szerepel a Kúria legfőbb küldetése, azaz, hogy *1723 óta a jogegység őre*. Ennek igyekszünk ma is megfelelni.

1.2 A beszámoló jogi keretei

Magyarország Alaptörvénye, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.), továbbá az eljárási törvények rendelkezései értelmében a Kúria elbírálja a törvényben meghatározott ügyekben a törvényszék, továbbá az ítéltábla határozatai ellen előterjesztett jogorvoslatokat, valamint a felülvizsgálati kérelmeket, emellett

- a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz;

- elbírálja a jogegységi panaszokat;
- dönt az önkormányzati rendelet Alaptörvényen kívüli más, magasabb szintű jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről;
- dönt a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról;
- elbírálja a népszavazással kapcsolatos jogorvoslatokat;
- polgári és közigazgatási ügyekben a bírósági határozat ellen irányuló, ún. valódi alkotmányjogi panasz sikeressége, az AB általi megsemmisítés esetén dönt a követendő eljárásról, azaz a konkrét jogvitában meghatározza az alkotmányellenes helyzet megszüntetésének eljárási eszközét;
- joggyakorlat-elemzést folytat a jogerős vagy véglegessé vált határozattal befejezett ügyekben, ennek keretében feltárja és vizsgálja a bíróságok ítélkezési gyakorlatát [Bsz. 24. § (1) bekezdés].

A Kúria igazgatási és ítélkező feladatának ellátását 2023-ban több jogszabályi változás is érintette.

2023. június 1-jén lépett hatályba az egyes igazságügyi tárgyú törvényeknek a magyar helyreállítási és ellenállóképességi tervhez kapcsolódó módosításáról szóló 2023. évi X. törvény, amely jelentősen módosította a Bsz. ügyek elosztására vonatkozó rendelkezéseit. A rendelkezéseknek való megfelelés és az átláthatóság érdekében a Kúria honlapján heti bontásban közzétettük az ügyelosztási rendszer adatait. A bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (Büsz.) módosításáról szóló 18/2023. (XII. 7.) IM rendelet folytán az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnöke által jóváhagyott, ügyviteli számítógépes program, a BIIR központi informatikai fejlesztése vált indokolttá, amit az OBH-nak jeleztünk, mivel a BIIR ügyviteli rendszer folyamatos továbbfejlesztése, a változó jogszabályi feltételeknek való megfeleltetése az OBH feladata.

A 2023. évi X. törvény megalkotásával változott az ügyelosztási rend kialakításának szabálya, e szerint azt a Kúria esetében a bírói tanács és a kollégium egyetértésével határozza meg a Kúria elnöke. A Bsz. 2023. június 1-jén hatályba lépett módosítása a Kúria ügyelosztása tekintetében tételesen meghatározta azokat a szempontokat, amelyeknek érvényesülnie kell. Ezek az elvek a Kúria ügyelosztási rendjétől való eltérés esetén is érvényesülnek. A Kúria ügyelosztási rendjétől való eltérésre csak a törvényben meghatározott okból kerül sor. A törvény rögzíti továbbá a jogegységi panasz tanács összetételét is. Az OBH elnöke a bírácoknak a Kúriára történő kirendelése esetén a Kúria bírói tanácsa, valamint a Kúriának a kirendelendő bíró ügyszakának megfelelő ügyszakú kollégiuma egyetértésével dönt. Továbbá érinti a Kúria elnökének a bírói és bírósági vezetői álláspályázatokat eredménytelenné nyilvánító döntését, annyiban, hogy ahhoz az OBT egyetértését rendeli.

A 2023. évi X. törvény jelentős büntetőeljárás módosítást vezetett be, amikor kizárta a jogorvoslat lehetőségét az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről, illetve az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítvány elutasításáról hozott végzéssel szemben.

2. A bírósági jogalkalmazás egysége érdekében kifejtett tevékenység a 2023. évben

A Kúria Alaptörvényben foglalt feladata a bíróságok jogalkalmazása egységének (jogegység) biztosítása. A jogegység biztosításának két kiemelt – sarkalatos törvényben nevesített – eszköze a jogegységi panasz és a jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvány.

2.1. A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa

A Kúria Alaptörvényben foglalt, kitüntetett és kizárólagosan ellátott feladata a jog egységes értelmezése és az egységes bírói gyakorlat biztosítása, a jogegységesítés. A jogegység biztosításának rendszerét érintő, 2020-ban hatályba lépett jogszabályváltozások, a korlátozott precedensrendszer bevezetése óta a jogegységesítés elsődlegesen a felülvizsgálati eljárások keretében zajlik, amelynek garanciális elemét jelenti a felek által kezdeményezhető jogegységi panasz eljárás. Emellett a jogegység biztosításának Alaptörvényben is nevesített, a bíróságokra kötelező eszköze a jogegységi határozat.

A jogegységi panaszokat – amint a Bszi. 2022. január 1-től hatályos rendelkezései értelmében a jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítványokat is – a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa bírálja el. A Jogegységi Panasz Tanács összetételét sarkalatos törvény, a Bszi. határozza meg, a tanácsot a Kúria elnöke vagy elnökhelyettese vezeti. A Jogegységi Panasz Tanács összetételét és az ügyek kiosztását érintő, 2023. június 1. napjától hatályos változás, hogy a Bszi. rögzíti azt, hogy a tanács tagjai az elnök és további 40 bíró: az elnökhelyettesek, a főtitkár, a kollégiumvezetők, a kollégiumvezető-helyettesek és a tanácselnökök. A Kúria kollégiumai az ügyelosztási rendben dönthetnek úgy, hogy a jogegységi panasz tanács két, az elnökön kívül 20-20 bíró tagból álló résztanácsban jár el. Ebben az esetben a jogegységi panasz tanács azonos ítélkező tanácsba tartozó tagjait a vezetéknevük ítélkező tanácson belüli ABC rendjében kell az I-es és a II-es résztanácsba beosztani, hogy azokban minden ítélkező tanács egyenlő arányban legyen képviselve. Az ügyeket automatikusan felváltva kell kiosztani, a páratlan számú ügyek az I., a páros számú ügyek a II. résztanácsba kerülnek.

A 2023. évben a Jogegységi Panasz Tanácshoz mindösszesen 72 ügy érkezett, ebből 54 jogegységi panasz ügy, 18 előzetes döntéshozatali indítvány volt. A 2023. évben befejezett ügyek száma összesen 63 volt, ebből 52 jogegységi panasz, 11 előzetes döntéshozatali indítványra indult eljárás volt. A jogegységi panasz eljárások, illetve az előzetes döntéshozatali indítványra indult eljárások számszerűségi adatainak részletesebb elemzését a beszámoló erre vonatkozó részei tartalmazzák. A Jogegységi Panasz Tanács által 2023-ban hozott döntések teljes szövege pedig elérhető a Kúria honlapján (<https://kuria-birosag.hu/hu/jogegysegi-hatarozatok>), továbbá a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (<https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok>).

2.2. A jogegységi panasz eljárás

2.2.1. A jogegységi panasz lényege, jogszabályi alapja

Ahogy arra fentebb és a korábbi évekről készült beszámolókból is utaltam, a jogegység biztosítása elsősorban a felülvizsgálati eljárásokban történik, az eljárási törvényekben a Kúria közzétett határozatától való eltérés a felülvizsgálat alapjaként szerepel. Ezek a szabályok meghatározzák, hogy a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással felülvizsgálati kérelmet terjeszthet elő a jogosult.

Ehhez képest a jogegységi panasz kivételes jogorvoslati eljárás, bevezetésének indoka a Velencei Bizottság azon elvárása és töretlen gyakorlata volt, hogy a jogegységet a peres felek indítványára, rájuk kihatóan, jogorvoslati eszközökkel kell biztosítani, amelyben a döntés következményeit viselő felek is kifejtethetik álláspontjukat.

A jogegységi panasz eljárás ennek megfelelően a peres felek indítványára, rájuk kiható módon járul hozzá a jogegység biztosításához, és nem elvi szinten, általában, hanem a konkrét, egyedi ügyben vizsgálja a jogegység kérdését. Ugyanakkor nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog- és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál, hanem a közzétett határozattól való eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza. A jogegységi panasz eljárás tehát jogorvoslati eljárás, de fő célja, hogy a Kúria az adott jogkérdésben a bíróságokra nézve kötelező értelmezést megállapítsa.

2.2.2. A 2023. évben érkezett panaszok (az érkezés és befejezés számszerűségi és összetételi, szöveges elemzése)

A 2023. évben összesen 54 jogegységi panasz érkezett a Jogegységi Panasz Tanácshoz, ebből – az automatikus ügyelosztás szerint – 25 az I. résztanácshoz, 29 a II. résztanácshoz. Az alapügyek szakágak szerinti megoszlása a következő volt: 1 büntető, 10 közigazgatási, 28 gazdasági, 2 munkajogi és 13 polgári ügy. A 2023-ban érkezett jogegységi panaszok közül a Jogegységi Panasz Tanács – 2023-ban – 23-at fogadott be.

A Jogegységi Panasz Tanács 2023-ban mindösszesen 52 jogegységi panasz ügyet fejezett be. A befejezőmódokat tekintve a Jogegységi Panasz Tanács 27 ügyben visszautasította a jogegységi panaszt, ezeket tehát a Kúria érdemben nem vizsgálta. A Jogegységi Panasz Tanács a 2023-ban folyamatban volt, befogadott panaszok közül 17-et elutasított, mert a támadott határozat jogkérdésben nem tért el a közzétett határozat(ok)tól, illetve számos esetben az ügyazonosság, az ügyek összevethetősége sem volt megállapítható.

2023-ban a Jogegységi Panasz Tanács 4 ügyben hozott jogegységi hatályú határozatot, de csak egy ügyben állapította meg, hogy az eltérés nem volt indokolt, és helyezte hatályon kívül a támadott határozatot, továbbá utasította a Kúria felülvizsgálati tanácsát új eljárásra és új határozat hozatalára. A fennmaradó három ügyben a Jogegységi Panasz Tanács úgy ítélte meg, hogy az eltérés indokolt volt, ezért a támadott határozatokat a Kúria hatályában fenntartotta.

A fentiek mellett a Jogegységi Panasz Tanács négy ügyben döntött az eljárás megszüntetéséről. A jogegységi hatályú határozattal, valamint az elutasító határozattal zárult jogegységi panasz eljárásokban megjelent jogkérdéseket röviden a kiemelésre érdemes ügyek között tekinti át a beszámoló.

A beszámolási időszakban összesen 17 jogegységi panasz ügy maradt folyamatban a Jogegységi Panasz Tanács előtt, 6 az I. résztanácsnál és 11 a II. résztanácsnál.

A Jogegységi Panasz Tanács által 2023-ban befejezett 52 jogegységi panasz ügyből – a beszámoló elkészítéséig – 9 döntéssel szemben nyújtottak be alkotmányjogi panaszt. A kilenc alkotmányjogi panasz folytán indult eljárásból kettő a főtitkári előkészítő eljárás során megszűnt, két panaszt pedig az Alkotmánybíróság visszautasított.

A fennmaradó három ügy közül a Jpe.II.60.044/2022/10. számú határozat alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság elutasította. A Jpe.II.60.040/2022/7. és Jpe.I.60.041/2022/12. számú jogegységi hatályú határozatokkal, valamint a Jpe.I.60.001/2023/9. számú határozattal szemben benyújtott alkotmányjogi panaszok folytán indult eljárások a beszámoló készítésekor még folyamatban vannak.

2.2.3. A jogegységi panasz eljárás egyes alapkérdései (befogadási feltételek, eljárási feltételek)

A Bszi. alapján jogegységi panasznak van helye – a pervezetésre vonatkozó végzés kivételével – a Kúriának az eljárási törvény alapján további fellebbezéssel, felülvizsgálati kérelemmel vagy

felülvizsgálati indítvánnyal (a továbbiakban: felülvizsgálati kérelem) nem támadható határozata ellen, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta.

Jogegységi panasznak van helye akkor is, ha a Kúria ítélező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor.

Mivel a jogkérdésben való eltérést pontosan és részletesen szükséges alátámasztani, a panaszban be kell mutatni a támadott döntés és a közzétett kúriai döntések közötti ügyszabotosságot, a jogkérdésben való eltérést.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa először abban foglal állást, hogy van-e helye a panasz befogadásának. A befogadáshoz a törvényben meghatározott összes visszautasítási ok alapos vizsgálatára van szükség.

A panasz visszautasításának van helye, ha a panaszt nem a jogosult nyújtotta be vagy azt jogi képviselő közreműködése nélkül nyújtották be, az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg, elkésett, a megelőző felülvizsgálati kérelemben az előterjesztő nem hivatkozott a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre, a panaszt nem 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett kúriai határozattól való eltérésre hivatkozással nyújtották be, a panaszt 2020. július 1-jét megelőzően hozott kúriai határozattal szemben nyújtották be, a panaszban nem jelölték meg azt a határozatot, amellyel szemben a fél a panaszt előterjeszti vagy azt, amelytől jogkérdésben való eltérést állít a fél.

Amennyiben visszautasítási ok nem áll fenn, a Kúria befogadja a jogegységi panaszt. Ezt követően dönt az ügy érdemében, azaz állást foglal a jogkérdésben való eltérésről. A Jogegységi Panasz Tanács a 2023-ban folyamatban volt, befogadott panaszok közül 17-et elutasított, mert a támadott határozat jogkérdésben nem tért el a közzétett határozat(ok)tól, illetve számos esetben az ügyszabotosságot, az ügyek összevethetősége sem volt megállapítható. Ha viszont a Jogegységi Panasz Tanács azt állapítja meg, hogy a Kúria támadott határozata *jogkérdésben eltért* a referenciaként megjelölt kúriai határozattól, jogegységi határozat hatályú határozatban dönt a bíróságokra kötelező jogértelmezésről. Ezen döntésfajtának három típusa létezik.

Ha az eltérés *indokolt* volt – amelynek oka lehet például az Alkotmánybíróság, az Európai Unió Bírósága vagy az Emberi Jogok Európai Bírósága döntésének követési kötelezettsége – akkor a Kúria a támadott kúriai határozatot hatályában fenntartja, megállapítja a kötelező értelmezést, illetve feloldja a korábbi kúriai döntés követési kötelezettségét. A Jogegységi Panasz Tanács 2023-ban 3 esetben úgy ítélte meg, hogy az eltérés indokolt volt, ezért a támadott határozatokat hatályában fenntartotta. A másik eset, ha a Jogegységi Panasz Tanács úgy ítéli meg, hogy a jogkérdésben való eltérés *nem volt indokolt*, ekkor a támadott kúriai határozatot hatályon kívül helyezi és a Kúriát új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja. A Jogegységi Panasz Tanács 2023-ban 1 esetben állapította meg, hogy az eltérés nem volt indokolt, ezért a támadott határozatot hatályon kívül helyezte, a Kúria felülvizsgálati tanácsát pedig új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Végül a harmadik, kivételesnek tekinthető döntéstípus, amikor a Jogegységi Panasz Tanács megállapítja a jogkérdésben történt eltérést, azonban a támadott határozatot hatályában fenntartja. Erre akkor van lehetőség, ha a jogegységi panaszt olyan ügyben nyújtották be, amelyben a törvény a bíróság eljárására legfeljebb ötnapos határidőt állapít meg, illetve ha más törvény így rendelkezik.

2.2.4. Kiemelésre érdemes, jogegységi panasz eljárásban hozott határozatok

Az alábbiak a Jogegységi Panasz Tanács által 2023-ban hozott jogegységi hatályú határozatok és a jogegységi panaszt elutasító határozatok rövid kivonatát tartalmazzák, tekintettel arra, hogy azok teljes szövege a Kúria honlapján (<https://kuria-birosag.hu/hu/jogegysegi-hatarozatok-hatalyos>), továbbá a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (<https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok>) elérhető.

Jpe.II.60.040/2022/7. számú jogegységi hatályú határozat: az időközben meghozott jogegységi hatályú jogegységi panasz határozat hatása a jogegységi panasz elbírálására

A Kúria jogegységi hatályú határozatában megállapította, hogy nem alapos a jogegységi panasz, ha a panasszal támadott határozat a Kúria korábbi, közzétett határozataitól jogkérdésben nem tért el, vagy eltért ugyan, de a korábbi közzétett határozat a Kúria által időközben meghozott jogegységi hatályú jogegységi panasz határozata folytán már nem hivatkozható, illetve ha az eltérés indokolt volt.

A határozat indokolása szerint a Kúria a Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozat meghozatalát követően a 2/2014. PJE határozat 1. pontját már csak a JPE határozat által adott kiegészítő értelmezéssel alkalmazhatta, azaz a JPE határozat tükrében az érintett árfolyamkockázati tájékoztatókat újra kellett vizsgálnia. Ennek eredményeképpen – a kiegészített kötelező értelmezés mellett – az eljárás tanács a korábbi határozattól eltérő következtetésre jutott, megállapítható tehát, hogy eltért a Kúria korábban közzétett határozatától. Ez az eltérés azonban indokolt volt, mivel a JPE határozat a Kúriát kötelezte, és egyben kimondta azt is, hogy a Kúria bármely határozatának ezzel ellentétes jogértelmezése kötelező erejűként már nem hivatkozható és az ilyen határozatoktól való eltérésre a felülvizsgálati kérelemben és jogegységi panaszban sem lehet eredményesen hivatkozni. Az alperes által a jogegységi panasz eljárásban eltérőként megjelölt határozat ennek megfelelően már nem hivatkozható, így a jogegységi panasz e tekintetben sem volt megalapozott.

A Kúria a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a Gfv.30.480/2021/5. számú közbenső ítélete jogkérdésben eltért a Gfv.30.340/2019/7. számú, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett ítélettől, de az eltérés indokolt volt, ezért a Kúria a támadott határozatot hatályában fenntartotta. A Kúria kimondta továbbá, hogy a Gfv.30.340/2019/7. számú ítélete és az ezzel azonos tartalmú határozatai a továbbiakban kötelező erejűként nem hivatkozhatók.

Jpe.I.60.041/2022/12. számú jogegységi hatályú határozat: az időközben meghozott jogegységi hatályú jogegységi panasz határozat hatása a jogegységi panasz elbírálására

A Kúria jogegységi hatályú határozata szerint nem alapos a jogegységi panasz, ha a panasszal támadott határozat a Kúria korábbi, közzétett határozataitól jogkérdésben nem tért el, vagy eltért ugyan, de a korábbi közzétett határozat a Kúria által időközben meghozott jogegységi hatályú jogegységi panasz határozata folytán már nem hivatkozható, illetve az eltérés indokolt volt.

A Kúria a határozat indokolásában rögzítette: Megállapítható tehát, hogy a Kúria eltért ugyan az itt vizsgált és korábban közzétett határozataitól, ez az eltérés azonban indokolt volt, mivel a Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozat a Kúriát kötelezte és egyben kimondta azt is, hogy a Kúria bármely határozatának ezzel ellentétes jogértelmezése kötelező erejűként már nem hivatkozható, az ilyen határozatoktól való eltérésre a felülvizsgálati kérelemben és jogegységi panaszban sem lehet eredményesen hivatkozni. Az alperes által a jogegységi panasz eljárásban eltérőként megjelölt határozatok ennek megfelelően már nem hivatkozhatók, így a jogegységi panasz e tekintetben sem volt megalapozott.

A Kúria a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a Gfv.30.050/2022/5. számú közbenső ítélete jogkérdésben eltért a Gfv.30.340/2019/7. számú, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozattól, de az indokolt volt, ezért a Kúria a Gfv.30.050/2022/5. számú közbenső ítéletét hatályában fenntartotta és kimondta, hogy a Kúria bármely határozatának ezzel ellentétes jogértelmezése kötelező erejűként már nem hivatkozható.

Jpe.II.60.054/2022/14. számú jogegységi hatályú határozat: a követelés bírósági úton való érvényesítésének elévülést megszakító hatása

A Kúriának a bíróságokra kötelező jogértelmezése szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 327. § (1) bekezdése alapján a követelés bírósági úton való érvényesítése az elévülést akkor is megszakítja, ha a keresetlevél alkalmas a per megindítására, de a bíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény alkalmazásával érdemi döntést nem hozott.

A Kúria a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésével összefüggésben jogértelmezés útján azt vizsgálta, hogy a régi Ptk. szabályozásában a követelés bírósági úton történő érvényesítése mint az elévülés megszakításának egyik esete milyen feltételek megvalósulása esetén, az igényérvényesítés mely szakaszában eredményezi az elévülés megszakadását. A Kúria nem tartotta indokoltnak az eddigi többségi jogértelmezéstől való eltérést, mivel a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésének nem tulajdonítható olyan tartalom, amely a normaszövegben nem jelenik meg. Az ettől való eltérés a jogszabályi rendelkezés indokolatlan szűkítő értelmezését jelentené. Adott esetben a nem kétséges tartalmú jogszabályi előírás nyelvi-nyelvtani értelmezése alapján csak egyfajta jogértelmezés lehetséges, ezért a szűkítő, a szabály értelmét lényegesen befolyásoló értelmezés tiltott a jogalkalmazó számára. Nem volt figyelmen kívül hagyható a helyes jogértelmezés kereteinek meghúzásánál az sem, hogy a joggyakorlatnak az elévülést megszakító okok rendszerét, azok egymásra gyakorolt értelmezési kereteit is figyelembe kell vennie. A régi Ptk. rendszerében a követelés bírósági úton való érvényesítése nem függetlenedhet az elévülés megszakítását eredményező másik ok, a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás fogalmának értelmezésétől. Ez utóbbi körében a bírói gyakorlat elfogadta, hogy az érdemi elbírálásra alkalmatlan, a régi Pp. 161. § (1) bekezdés szerint hatálytalan keresetlevél írásbeli felszólításként [rég Ptk. 327. § (1) bekezdés első fordulata] megszakítja az elévülést. Ebből következik, hogy a régi Ptk. alapján a követelés bírósági úton való érvényesítése fogalmi körébe tartozik az az eset, ha a keresetlevél érdemi tárgyalásra alkalmasnak bizonyul, de a perindítást nem követte érdemi határozat hozatala. Ebben az esetben az elévülés perindítással bekövetkezett megszakítása az eljárás befejezéséig – az adott esetben a per jogerős megszüntetéséig – tart, és az elévülés a régi Ptk. 327. § (2) bekezdése szerint ettől az időponttól újra megkezdődik.

A Kúria a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a panasszal támadott határozat eltért a Kúria Pfv.21.070/2018/4. számú, Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától. Az eltérés indokolt volt, ezért a Kúria a támadott határozatot hatályában fenntartotta, egyben döntött a bíróságokra kötelező értelmezésről is. Az indokolt eltérésre figyelemmel a Kúria bármely határozatának ezzel ellentétes jogértelmezése kötelező erejűként a továbbiakban nem hivatkozható.

Jpe.I.60.003/2023/16. számú jogegységi hatályú határozat: a biztosító szolgáltatási kötelezettség alóli mentesülése

A Kúria jogegységi hatályú határozatában megállapította, hogy a Jpe.I.60.009/2022/10. számú jogegységi hatályú határozatban előírt kötelező jogértelmezését e helyütt is irányadónak tartja, és azt meg nem ismételve kimondta: a biztosítási szerződés esetén a biztosító szolgáltatási kötelezettség alóli mentesüléshez szükséges szándékosságnak vagy súlyos gondatlanságnak

nem a mögöttes – foglalkozási, közlekedési – szabályszegés, hanem a biztosítási esemény, azaz a kár bekövetkezése vonatkozásában kell fennállnia akkor is, ha a szerződő fél, vagy a biztosított kármegelőzési kötelezettségét szegi meg.

A Kúria határozatában emellett leszögezte azt is, hogy a kártérítési felelősség tényállási elemei körében figyelembe vehető magatartás nem értékelhető a kármegelőzési kötelezettség megszegése körében is.

A Kúria a fentiekre figyelemmel megállapította, hogy a Pfv.20.875/2022/7. számú, jogegységi panasszal támadott ítélet jogkérdésben eltért a Jpe.I.60.009/2022/10. számú jogegységi hatályú határozattól, és a Pfv.21.464/2013/12., Pfv.21.402/2019/8., Pfv.20.476/2016/6., Pfv.20.581/2015/9., Pfv.21.255/2014/14., Pfv.21.748/2014/8., Pfv.21.303/2012/5., Pfv.20.235/2012/5., Pfv.20.641/2012/5. számú felülvizsgálati ügyben meghozott – a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett – határozatoktól. Mivel az eltérés nem volt indokolt, ezért a jogegységi panasszal támadott ítéletet hatályon kívül helyezte, és a Kúria felülvizsgálati tanácsát új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

A jogegységi panasz befogadását követően, érdemi vizsgálat után a jogegységi panasz elutasításával zárult ügyek:

Jpe.II.60.020/2022/7. számú határozat

A Jpe.II.60.020/2022. számú ügyben az alapeljárás illetmény-különbözet megfizetése tárgyában indult. A Kúria a jogegységi panasz határozatában általános jelleggel rögzítette, hogy a jogegységi panasz eljárásban jogkérdésekre vonatkozó eltérést vizsgál. A jogértelmezések összehasonlítása azonban nem lehet teljesen absztrakt, mivel az összevetett határozatok konkrét tényállások vonatkozásában értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat, továbbá csak az adott ügyekben előterjesztett kérelmek keretei között teheték ezt. Ez ugyan nem követeli meg a teljes tényállás-azonosságot, de az érintett határozatoknak az általuk elbírált tény- és jogkérdésekre vonatkozó lényegi összevethetőségét igen.

A Jogegységi Panasz Tanács a referencia határozat és a jogegységi panasszal támadott kúriai ítélet összevetése során a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (Hszt.) alapján a készenlét, a kiemelt készenlét, a túlszolgálat fogalmainak értelmezését végezte el. A Kúria megállapította, hogy a határozatok között nem állapítható meg az ügyszabadság, ezért a jogegységi panaszt elutasította.

Jpe.I.60.023/2022/7. számú határozat

A Jpe.I.60.023/2022. számú ügyben az alapeljárás kártérítés megfizetése tárgyában indult. A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panasz érdemi vizsgálata után elsőként kifejtette, hogy a jogegységi panasz eljárás a jogerő utáni, a jogegységet célzó sui generis eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Ennek következtében a jogegységi panasz eljárásban nincs törvényes lehetőség az eljárás korábbi szakaszaiban előterjesztett perorvoslati kérelmek ismételt elbírálására, a jogerős ítéletben megállapított tényállás felülbírálatára, a bizonyítékok újbóli értékelésére.

A Kúria ezen túl a panaszos által hivatkozott referencia határozatokat összevetette a panasszal támadott határozattal, majd megállapította, hogy a határozatok között nem állapítható meg az ügyszabadság, ezért a jogegységi panaszt elutasította. A határozat elvi tartalmában leszögezte, hogy a bérbeadó hibásan teljesíti a bérleti szerződést, ha a bérelt dolog a bérlő részére történő átadásakor, illetve a bérleti jogviszony fennállása alatt nem rendelkezik a szerződésben és a jogszabályokban meghatározott kellékekkel, a szerződészerű használatra nem alkalmas.

Jpe.I.60.025/2022/13. számú határozat

A Jpe.I.60.025/2022. számú ügyben az alapeljárás végrehajtás megszüntetése tárgyában indult. A panaszosok arra hivatkoztak, hogy a támadott ítélet jogkérdésben indokolatlanul eltér a Kúria Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatától. A jogegységi hatályú határozat indokolásának [16] pontja szerint ugyanis a deviza alapú kölcsönszerződéshez kapcsolódóan adott árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelőségének megítélése során figyelembe kell venni az EUB C-776/19–C-782/19. számú egyesített ügyekben hozott ítélete rendelkező részének 3. pontjában írtakat. A támadott határozatban viszont a panaszosok véleménye szerint a Kúria arra az álláspontra helyezkedett, hogy a perbeli kölcsönszerződés árfolyamkockázatra vonatkozó kikötéseinek vizsgálata során az EUB C-776/19–C-782/19. számú egyesített ügyekben hozott ítélete rendelkező részének 3. pontjához tartozó indokolás 74. pontjában foglaltak nem irányadók. Mindezekre tekintettel a Kúria a jogegységi panaszt elutasította.

A határozat elvi tartalma szerint, ha a támadott határozatban a Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatban megállapított szempontrendszer alapul vételével ítélik meg a deviza alapú kölcsönszerződés árfolyamkockázatra vonatkozó kikötéseinek átláthatóságát, az árfolyamkockázati tájékoztató megfelelőségét, a jogegységi hatályú határozattól jogkérdésben való eltérés nem állapítható meg.

Jpe.II.60.044/2022/10. számú határozat

A Jpe.II.60.044/2022. számú ügyben az alapeljárás fogyasztóvédelmi tárgyú ügy volt. A panaszosok a jogegységi panaszban több alapvető jelentőségű jogkérdés felmerülését állították: meddig terjednek az ügyleti döntés fogalmának határai; megfelelő-e a fogyasztóknak az Általános Szerződési Feltételekben (a továbbiakban: ÁSZF) való tájékoztatása bizonyos termékjellemzőről; valamint milyen esetben térhet el az alperes a Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa elnökének 12/2017. számú közleményétől (a továbbiakban: Bírágközlemény), hol húzódnak a versenyfelügyeleti eljárásban a bírságmérlegelés határai.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa megállapította, hogy a Kfv.37.421/2017/7. számú ügyben hozott határozat és a támadott határozat között ügyszabotosság nem állapítható meg, a tényállásbeli különbsége miatt a két ügy nem vethető össze, mert különbözik a két ügyben a jogkérdés. A felhívott ügyben a vásárlásra felhívás kapcsán a megtévesztésre alkalmasságra nem a termék lényeges tulajdonsága kapcsán tettek megállapítást. A panasszal támadott ügyben – a referencia-ügytől eltérően – a vizsgált kereskedelmi kommunikáció nem vásárlásra felhívás volt, továbbá a megtévesztést a termék lényeges tulajdonsága vonatkozásában állapította meg a Kúria, ezért megállapítható, hogy eltérő a két ügy tényállása, eltérő az anyagi jogi jogkérdés is, ezért a tisztességtelenség értelmezése eredményesen nem vitatható. A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény 3. § (1) bekezdésében szabályozott generálklauzula megsértése önmagában – az egyes ügyek eltérő tényállási elemeire tekintettel és az egyes speciális jogsértésekre figyelemmel – nem teszi összehasonlíthatóvá az ügyeket.

A panaszosok az ÁSZF elfogadásával kapcsolatban szintén tévesen hivatkoztak ügyszabotosságra. A hivatkozott Kfv.37.243/2021/11. számú ítélet – a tényállása szerint – kizárólag az adatkezelés szempontjából vizsgálta az ÁSZF elfogadását, nem pedig az áru lényeges jellemzőjével kapcsolatos információról való tájékoztatás körében. Mindezekre tekintettel jogkérdésben való eltérés nem állapítható meg az ügyek között.

A Kúria azt is megállapította, hogy jogkérdésben történt eltérés nem állt fenn a Bírágközleményhez kötöttség kérdésében. A Kúria panasszal támadott ítélete az alperes

határozatának jogszerűségét állapította meg, amely a Bírágközlemény 20. pontján alapulóan határozta meg a bírság kiinduló összegét.

A határozat elvi tartalma szerint a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat megítélése során a tisztességtelenségi teszt szolgál a legváltozatosabb elkövetési magatartások minősítésére. Ha ezt a tisztességtelenségi tesztet elvégezték, pusztán – a jogegységi eljárásban nem vizsgálható és nem vitatható – ténybeli alapon a tisztességtelenség absztrakt értelmezése nem támadható. Eltérő minősítésű tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok egymással nem összevethetők.

Jpe.I.60.045/2022/8. számú határozat

A Jpe.I.60.045/2022. számú ügyben az alapeljárás biztatási kár megtérítése tárgyában indult. A jogegységi panasz öt, közzétett kúriai határozatot sorolt fel, amelyben a panaszos előadta, hogy a jogegységi panasszal támadott határozat meghozatalát megelőzően nem folytatták le a rendelkezésre álló és célravezető bizonyítást a „kár felderítése” érdekében, emiatt a tényállás megalapozatlan és téves, emellett a kár mértéke eltúlzott, okszerűtlen és logikátlan mérlegelésen alapul. A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa ezért rögzítette, hogy annak eldöntése, hogy a bíróság elrendeli-e a bizonyítást és milyen körben, a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő szabad bírói mérlegelés körébe tartozó kérdés: azt, hogy a tényállás megállapításához szükséges-e és egyáltalán lehetséges-e a bizonyítás, illetve az általános kártérítés jogintézménye alkalmazható-e, a bíróságoknak mindig az adott körülmények között kell vizsgálat tárgyává tennie. A bizonyítást a döntéshez szükséges mértékben kell lefolytatni, nem feltétlenül kell kimeríteni a bizonyítási indítványok és lehetőségek teljes körét. Ha a további bizonyítástól nem várható eredmény (mert például a kár összege egzakt módon ennek eredményeként sem határozható meg), okszerű, ha a bíróság a további bizonyítást nem tekinti szükségesnek.

A Jogegységi Panasz Tanács szerint nem volt megállapítható, hogy a jogegységi panasszal támadott határozat jogkérdésben eltérne a Kúria jogegységi panaszban felsorolt, közzétett határozataitól, ezért a jogegységi panaszt elutasította.

Jpe.II.60.046/2022/6. számú határozat

A Jpe.II.60.046/2022. számú ügy alapjául szolgáló eljárásban a Kúria kisajátítási ügyben indult közigazgatási jogvita tárgyában hozott határozatot. A Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a panaszos a már korábban előadott érveit ismételve a támadott határozat jogszabálysértő voltát kívánta alátámasztani, az általa hivatkozott, BHGY-ban közzétett határozatok részben ügyazonosság hiányában precedensképes határozatnak nem minősülnek, részben olyan jogértelmezést, olyan elvi tételeket tartalmaznak, amelyek nem állnak ellentétben a panasszal támadott határozatban foglaltakkal. A Kúria erre tekintettel a jogegységi panaszt elutasította.

A határozat elvi tartalma szerint a jogegységi panasz eljárás tárgya nem a támadott kúriai határozat jogszerűsége, ezért nincs lehetőség a már lezárt jogvitában felmerült jogi érvek ismételt érdemi elbírálására, a bizonyítékok újraértékelésére, illetve az indoklás felülmérlegelésére sem. Az ügyazonosság szempontjából azok a hasonló tényállások vehetők figyelembe, amelyek a releváns jogkérdések megítélése tekintetében egyáltalán nem térnek el egymástól, vagy lényegesen több a hasonlóság közöttük, mint az eltérés, ezért felmerülhet az általános eset és különös eset megkülönböztetése. Nem alapos a jogegységi panasz, ha abban nem összehasonlítható határozatra hivatkoznak vagy a panasszal támadott határozat a Kúria BHGY-ban közzétett határozataitól jogkérdésben nem tér el.

Jpe.I.60.055/2022/10. számú határozat

A Jpe.I.60.055/2022. számú ügyben az alapeljárás munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményei tárgyában indult. A panaszos sérelmezte, hogy a Kúria nem kezelte önálló

jogalapként a bizalomvesztésre alapított felmondás során a munkáltatói bizalom teljes és végérvényes megingását. Álláspontja szerint az eljárás során igazolták, hogy a munkavállaló bizalmi munkakört töltött be, ez köztudomású tény is volt. Teljes egészében átlátta a munkáltató működését, közismert és bizalmas információkat egyaránt megismerhetett. Utalt arra, hogy a munkavállalóval szembeni bizalom elvesztése az ő magatartásában megnyilvánuló és bizonyítható objektív tényeken alapult.

A Kúria megállapította, hogy a panaszos által megjelölt, BHGY-ban közzétett kúriai ítéletek tényállása releváns körben eltér a panaszolt ügy tényállásától, ekként a panaszos által állított kérdéskörben a korábbi rögzült gyakorlattól való eltérés ügyazonosság hiányában nem volt vizsgálható, a jogkérdésben való eltérés nem volt felvethető, így a Kúria a jogegységi panaszt elutasította.

A Kúria rögzítette, hogy a jogegységi panasz eljárás rendkívüli, sui generis eljárás, amelyben elsőként azt kell vizsgálni, hogy a jogegységi panaszban megjelölt határozatok valóban összevethetőek-e a jogegységi panasszal támadott határozattal. Ebből következően a jogegységi panasz elutasításának van helye, ha a jogegységi panaszban hivatkozott határozatok tényállása releváns körben eltér a panaszolt ügy tényállásától.

A határozatban a Kúria elvi tartalomként rögzítette továbbá azt is, hogy az ügyazonosság követelményének önmagában nem felel meg az, ha a munkáltatói felmondások indokolásainak egyes elemei részben hasonlóak; az elvárás az, hogy az ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben a bírói jogértelmezés is azonos legyen.

Jpe.I.60.061/2022/15. számú határozat

A Jpe.I.60.061/2022. számú ügyben az alapeljárás tárgya versenyjogi jogsértéssel okozott kár megtérítése volt. A jogegységi panasz nemzetközi jelentőségű ügyet érintett, összefüggésben állt az Európai Bizottság által 2016. július 19-én közzétett határozatával, amelyben a Bizottság megállapította, hogy az ügyben szereplő felek versenyjogi jogsértést (árkartellt) valósítottak meg. Az ügyben kiemelt jogi probléma a régi Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján az elévülés fogalmának és feltételeinek értelmezése.

A Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a panasszal támadott határozat és a referencia határozat között nem állapítható meg jogkérdésben eltérés, ezért a jogegységi panaszt elutasította.

A határozat elvi tartalmában rögzítette, hogy a jogegységi panaszban állított eltérés megjelölésének konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie az összevetett határozat azonos jogszabály jogértelmezésére vonatkozó álláspontjával, mivel a Jogegységi Panasz Tanács nem határozatot, hanem jogértelmezést vet össze jogértelmezéssel. Az ügyazonosságot kizáró lényeges tényállásbeli eltérés, ha a felperesek magánjogi keresetüket a Bizottság és nem a GVH határozatára hivatkozással terjesztik elő. Kizárja a kúriai határozatok összevethetőséget, ha a Kúria csupán az egyik határozatában értelmezte a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését eltérő nemzeti jogszabályi háttér mellett az uniós szabályozásra tekintettel.

Jpe.I.60.001/2023/9. számú határozat

A Jpe.I.60.001/2023. számú ügyben az alapeljárás tárgya vételár megfizetése volt. A panaszos a jogegységi panasz jogalapként felhívta a Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdését is, és kérelmét részben olyan határozatokra is alapította, amelyekre már a felülvizsgálati kérelmében is hivatkozott. Ezen határozatokkal kapcsolatban megállapította a Kúria, hogy a jogegységi panasszal támadott határozat az ügy érdemét nem érinti, a hibás teljesítéssel és az azon alapuló elállás jogszerűségével mint anyagi jogi kérdésekkel nem foglalkozik, kizárólag a felülvizsgálat

törvényi kizártságával és a felülvizsgálat engedélyezésére irányuló kérelem tartalmi követelményeinek vizsgálatával, mint eljárási jogi kérdésekkel. A támadott végzés nem tér el a panaszban megjelölt jogkérdésben az e körben hivatkozott határozatoktól.

A Kúria a jogegységi panasz érdemi vizsgálatát a Kúria Gfv.30.392/2022/3., Pfv.20.470/2021/4. és az 1/2019. Polgári jogegységi határozataival összevetésben végezte el. Megállapította, hogy egyik referenciahatározat sem foglal állást arról, ha a felülvizsgálati kérelemből (beadványból) a törvény által kötelezőként előírt valamely tartalmi elem hiányzik, így e határozatok nem összevethetőek a támadott határozattal, ezért a Kúria a jogegységi panaszt elutasította.

Elvi tartalomként kimondta, hogy a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet visszautasító határozattal szemben benyújtott jogegységi panasz elbírálása szempontjából a felülvizsgálatot megtagadó határozatok összevetésre általában nem alkalmasak, mert a határozatok típuskülönbsége eltérő követelmények vizsgálatát fejezi ki.

Jpe.II.60.002/2023/5. számú határozat

A Jpe.II.60.002/2023. számú ügyben az alapeljárás fogyatékosági támogatás megállapítása tárgyában indult. A panaszos álláspontja szerint esetében eljárásjogi jogkérdések tekintetében tért el a Kúria a korábbi gyakorlatától.

A Kúria a határozat elvi tartalmában rögzítette, hogy eljárásjogi kérdések felmerülése esetén az ügyazonosság fennállásának vizsgálatakor annak kell jelentőséget tulajdonítani, hogy az alkalmazott eljárásjogi rendelkezések azonosak-e, és az összehasonlítandó ügyekben az alkalmazott rendelkezéssel összefüggésben felvetett absztrakt jogkérdést azonosan, vagy eltérően válaszolták-e meg a határozatokban. Megállapította továbbá a Kúria, hogy eljárási jogszabálysértésre hivatkozás esetén a jogegységi panasz csak akkor vezethet eredményre, ha a panasz előterjesztője megjelöl olyan közzétett kúriai határozatot, amelyben a Kúria azonos eljárási helyzetben az ügy érdemében eltérő döntést hozott.

A panaszos által megjelölt referencia határozatok nem feleltek meg e követelményeknek, ezért a Kúria elutasította a jogegységi panaszt.

Jpe.II.60.004/2023/7. számú határozat

A Jpe.II.60.004/2023. számú ügyben az alapeljárás tárgya kölcsöntartozás megfizetése volt. Jogegységi panaszában a panaszos sérelmezte, hogy a Kúria érdemben nem bírálta el a felülvizsgálati kérelmét és egyúttal kifejtette, hogy ebben az esetben a régi Pp. 272. § (3) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem „visszautasításának” (a régi Pp. alkalmazásában helyesen: hivatalból való elutasításának) lett volna helye.

A Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a felülvizsgálati eljárás szigorú eljárásjogi szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat, amelynek tárgya a jogerős ítélet, rendeltetése annak megállapítása, hogy a jogerős határozatot hozó bíróság helyesen értelmezte-e a felülvizsgálati kérelemben egyértelműen – a jogszabályhely pontos feltüntetésével – megjelölt jogszabályi rendelkezést, összevetve a fél által ebben a körben szövegesen is előadott jogi érveléssel. Ebből következően a jogegységi panasz előterjesztőjének csak azok a hivatkozásai vethetők össze az általa már a felülvizsgálati kérelemben is megjelölt közzétett kúriai határozatokkal, amelyek esetében a felülvizsgálati kérelem tartalmi követelményei maradéktalanul teljesültek. Ha pedig a jogegységi panasz előterjesztője arra hivatkozik, hogy a jogerős ítélet eljárási szabályt sért, az csak akkor vezethet eredményre, ha megjelöl olyan közzétett kúriai határozatot, amely szerint a Kúria ugyanilyen eljárási helyzetben az ügy érdemében eltérő döntést hozott. Mindezekre tekintettel a Kúria a jogegységi panaszt elutasította.

Jpe.I.60.005/2023/6. számú határozat

A Jpe.I.60.005/2023. számú ügy alapjául szolgáló eljárás tárgya munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezménye volt. A Jogegységi Panasz Tanács e határozatában is hangsúlyozta, hogy a jogegységi panasz eljárás rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként”.

A Jogegységi Panasz Tanács továbbá összefoglalta, hogy melyek azok a konkrét elvárások a jogegységi panaszok érvelésével, az ügyazonosság bemutatásával kapcsolatban, amelyek hiányában a Kúria nem bírálhatja el érdemben a panaszt. Ilyen követelmény például, hogy a jogegységi panasz eljárásban nem általában kell a jogegységi panasszal támadott kúriai határozat jogszerűségét vizsgálni, és nincs lehetőség a felülvizsgálati határozattal szemben megismételt, illetve újabb jogi érvek érdemi értékelésére sem. A panaszosnak továbbá az eltéréssel érintett határozatok szám szerinti megjelölésén túl a jogkérdésben eltérést konkrétan meg kell jelölnie, megindokolnia, részletesen bemutatnia.

A Jogegységi Panasz Tanács jelen ügyben megállapította, hogy a panaszos által megjelölt, korábban közzétett tizenkét kúriai határozat tényállása releváns körben eltér a panaszolt ügyétől. A korábbi rögzült gyakorlattól való eltérés ezért ügyazonosság hiányában nem volt vizsgálható, a jogkérdésben való eltérés nem volt felvethető.

Mindezekre tekintettel a Kúria a jogegységi panaszt elutasította.

Jpe.II.60.006/2023/12. számú határozat

A Jpe.II.60.006/2023. számú ügyben az alapeljárás tárgya: vitatott hitelezői igény felszámolási eljárásban. A Kúriának először abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy hatályon kívül helyező végzés támadható-e jogegységi panasszal, vagy a folytatódó elsőfokú eljárás a panasz előterjesztését a jogerős végzés nem érdemi jellege és „véglegessége” hiányában kizárja.

A Jogegységi Panasz Tanács ebben a kérdésben a Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdésének, valamint a 41/C. § (6) bekezdésének együttes értelmezésével jutott arra a döntésre, hogy a Bszi. nem zárja ki a hatályon kívül helyező végzés jogegységi panasszal történő megtámadását.

A Kúria a panaszos érveinek érdemi vizsgálata után elutasította a jogegységi panaszt, mert a panasz nem vetett fel olyan jogértelmezési kérdéseket, amelyekkel kapcsolatosan a támadott és az eltéréssel érintett határozatok ténylegesen ellentétben állnának.

A határozat elvi tartalmában rögzítette, hogy a jogegységi panasz eljárásban a vizsgálatnak nem lehet tárgya önmagában – jogegységi helyzet fennállása hiányában – a felülvizsgálati eljárás, illetve az abban meghozott kúriai határozat helyes vagy helytelen volta.

Jpe.II.60.008/2023/10. számú határozat

A Jpe.II.60.008/2023. számú ügy alapjául szolgáló eljárás tárgya versenyügy volt. A panaszos versenyhatóság sérelmezte, hogy a támadott ítélet megállapításai szerint a bírságkiszabás során csak olyan összegből indulhatna ki, amely nem haladja meg végül a kiszabható bírságmaximumot, az tehát a bírság jogszerűségének megítélésékor nem pusztán felső határ, hanem viszonyítási alap.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa megállapította, hogy a támadott és a hivatkozott határozat összevethetőségére csak szűk körben – a bírságmaximum mérlegelési döntéshozatalban játszott szerepe körében – van lehetőség. Az érdemi vizsgálat eredménye szerint az alperes alaptalanul

érvelt azzal, hogy a Kúria támadott ítélete eltért a hivatkozott döntésében foglalt és a Kf.VI.39.668/2021/15. számú ítéletben megerősített elvi tételtől. A Jogegységi Panasz Tanács álláspontja szerint az alperesi panaszban számon kért értelmezést az eljáró tanács nem mellőzte, hanem az ügy egyedi tényállása miatt további szempontot kellett behoznia a felülvizsgálat körébe, miután a bírságmaximum és a mérlegelési tevékenység jogszerűségének összefüggéseit érintette a felperes kereseti és felülvizsgálati kérelme. Mivel a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben nem történt eltérés, ezért a Kúria a jogegységi panaszt elutasította.

A határozat elvi tartalma szerint nem sérti a jogegységet, ha a Kúria eljáró tanácsa a felülvizsgálati kérelemre figyelemmel és az ügy egyedi sajátossága miatt a közzétett határozatban foglalt jogértelmezést további szemponttal egészíti ki a bírságmaximum és a mérlegelési tevékenység összefüggéseinek értelmezése során.

Jpe.I.60.009/2023/22. számú határozat

A Jpe.I.60.009/2023. számú ügyben az alapeljárás tárgya versenyjogi jogsértéssel okozott kár megtérítése volt. A jogegységi panasz nemzetközi jelentőségű ügyet érintett, összefüggésben állt az Európai Bizottság által 2016. július 19-én közzétett határozatával, amelyben a Bizottság megállapította, hogy az ügyben szereplő felek versenyjogi jogsértést (árkartellt) valósítottak meg. Az ügyben kiemelt jogi probléma a régi Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján az elévülés fogalmának és feltételeinek értelmezése.

A Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a panasszal támadott határozat és a referencia határozat között nem állapítható meg jogkérdésben eltérés, ezért a jogegységi panaszt elutasította.

A határozat elvi tartalmában rögzítette, hogy a jogegységi panaszban állított eltérés megjelölésének konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie az összevetett határozat azonos jogszabály jogértelmezésére vonatkozó álláspontjával, mivel a Jogegységi Panasz Tanács nem határozatot, hanem jogértelmezést vet össze jogértelmezéssel. Az ügyszabadságot kizáró lényeges tényállásbeli eltérés, ha a felperes magánjogi keresetét a Bizottság és nem a GVH határozatára hivatkozással terjeszti elő. Kizárja a kúriai határozatok összevethetőségét, ha a Kúria csupán az egyik határozatában értelmezte a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését eltérő nemzeti jogszabályi háttér mellett az uniós szabályozásra tekintettel.

Jpe.I.60.029/2023/10. számú határozat

A Jpe.I.60.029/2023. számú ügy alapjául szolgáló eljárás tárgya prémium munkaviszony megszűnése miatti megfizetése volt. A panaszos hivatkozása szerint a támadott határozat abban a jogkérdésben tért el indokolatlanul a hivatkozott határozattól, hogy a munkaszerződésben a munkaviszony bármely okból való megszűnése – így akár a munkáltató rendkívüli felmondása – esetére kikötött prémium nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközés miatt semmis-e. Álláspontja szerint a hivatkozott határozat a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 27. §-ának (1) bekezdését úgy értelmezte, hogy az ilyen kikötés nyilvánvaló jóerkölcsbe ütközése és ennek folytán semmissége a kifizetés jogcímétől függetlenül megállapítható. Ezzel szemben a támadott határozat ezt a lényegi megállapítást annulálta azzal, hogy végzésében a ténytényekre alapított prémiumot esedékességi kérdésnek tekintette, ezért megállapította, hogy az nem semmis.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa megállapította, hogy a hivatkozott és a támadott határozatok összevethetőségét azok anyagi jogi és tényállásbeli hasonlósága megalapozza. A ténybeli különbségeket ezért nem az ügyszabadság körében, hanem a jogértelmezés eltérése körében értékelte. Ezt követően a jogkérdésben való eltérés vizsgálata során a Kúria Jogegységi

Panasz Tanácsa arra a következtetésre jutott, hogy a hivatkozott határozat általános és kivételszabályt is megállapít, a támadott határozatban pedig a Kúria azt állapította meg, hogy a vizsgált ügyre nem a hivatkozott határozat kivétel szabálya vonatkozik, ezért a kikötés nem ütközik jóerkölcsbe, következésképpen nem semmis. A munkaszerződés vitatott kikötését ezért a kötelező értelmezés általános szabálya alapján ítélte meg megállapítva, hogy a prémium kikötése ebben az esetben nem jogellenes.

Mindezekre tekintettel a Kúria a jogegységi panaszt elutasította. A határozat elvi tartalma szerint nem alapos a jogegységi panasz, ha a panasszal támadott határozat a megállapított tényállásra tekintettel a Kúria korábbi, közzétett határozatának általános értelmezését, és nem az ugyanabban a határozatban megfogalmazott kivételes esetre vonatkozó értelmezést követi.

Jpe.II.60.030/2023/11. számú határozat

A Jpe.II.60.030/2023. számú ügy alapjául szolgáló eljárás tárgya energiaügyben hozott határozat mint közigazgatási cselekmény jogszerűségének vizsgálata volt. A panaszos azt állította, hogy a felülvizsgálati kérelme befogadásának megtagadásakor a Kúria nem észlelte, hogy az elsőfokú bíróság jogkérdésben eltért a felülvizsgálati kérelemben már hivatkozott határozatoktól, ezáltal a közzétett eseti döntésekben kirajzolódó jogegységet megbontotta döntésével.

A Jogegységi Panasz Tanács mindenekelőtt kiemelte, hogy a jogegységi panasszal támadott végzésben a Kúria a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta. A befogadásról való döntés célja, hogy a Kúria az egyedi ügyek intézésében is ellásson jogegységi funkciót, így a befogadás körében a Kúriának nem az egyedi ügyben meghozott jogerős ítélet jogszerűségét, hanem annak a jogegységgel való kapcsolatát kell vizsgálnia. Önmagában a felülvizsgálati kérelemmel támadott határozat jogsértő jellegére való hivatkozás nem alapozza meg a befogadást. A Jogegységi Panasz Tanács arra a megállapításra jutott, hogy a precedenshatározattal ellentétben az Ákr. 76. §-ának sérelme nem valószínűsíthető a befogadáshoz szükséges mértékben az ügy egyedi körülményeinek értékelése mellett, így igazolhatóan az ügy érdemére kiható eljárási jogsértés fennállása valószínűsítésének hiányában a befogadásnak nem volt helye. A Jogegységi Panasz Tanács hangsúlyozta, hogy nem az elsőfokú bíróság és a Kúria által elvégzett értékelést vizsgálja felül, hanem azt ítéli meg, hogy a precedensdöntésbe foglalt jogértelmezésnek a Kúria jogegységi panasszal támadott döntése megfelelt-e vagy a tényállás egyedi eltérései alapján az eltérő jogértelmezés lehetősége, a jogkérdéstől való eltérés fel sem merülhetett.

A Jogegységi Panasz Tanács jogkérdésben a fentiek szerint eltérő értelmezést, eltérést nem észlelt, ezért a jogegységi panaszt elutasította.

A határozat elvi tartalma szerint a jogegységi panasz eljárás alapja a panaszban megjelölt ügyekben felmerült tényhelyzet, valamint anyagi jogi és eljárásjogi háttér. A Jogegységi Panasz Tanács arról dönt, hogy azonos jogszabályi környezetben, a jogkérdés szempontjából releváns hasonló tények mellett jogkérdésben történt-e eltérés. A jogkérdésben való eltérést konkrét, az ügy érdemével összefüggésbe hozható jogértelmezések között kell igazolni, általánosan megfogalmazott eljárási jogsérelem állítása a panaszt nem alapozza meg.

2.3. Jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvány

2.3.1. Az előzetes döntéshozatali indítvány lényege, jogszabályi alapja

A jogegység biztosításának az Alaptörvényben nevesített – de 1998 óta ismert – eszköze a jogegységi határozat, amelyet a Bszi. vonatkozó rendelkezései értelmében az arra jogosult által előterjesztett előzetes döntéshozatali indítványra lefolytatott jogegységi eljárásban a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa hoz meg.

A Bszi. 32. § (1) bekezdése értelmében jogegységi eljárásnak van helye, ha:

- a) az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi határozat meghozatala, korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése szükséges, vagy
- b) a Kúria valamely ítélkező tanácsa jogkérdésben el kíván térni a Kúria BHGY-ban közzétett határozatától.

Az előzetes döntéshozatali indítványban az indítványozónak meg kell jelölnie, hogy milyen kérdésekben és mely okból kéri a jogegységi eljárásban a jogegységi határozat meghozatalát, és a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontjában említett esetben javaslatot kell tennie a jogkérdés mikénti eldöntésére. Az indítványhoz mellékelni kell az indítvánnyal érintett bírósági határozatok kiadmányát.

2023-ban a Jogegységi Panasz Tanácshoz mindösszesen 18 – ebből az I. résztanácshoz 11, a II. résztanácshoz 7 – előzetes döntéshozatali indítvány érkezett. Az indítványozó 7-7 ügyben a Kúria ítélkező tanácsa és a Kúria kollégiumvezetője, 4 ügyben pedig a legfőbb ügyész volt. 2023-ban a Jogegységi Panasz Tanács 11 – ebből az I. résztanács 5, a II. résztanács 6 – előzetes döntéshozatali indítványra indult eljárást fejezett be: 9 jogegységi határozatot hozott, 2 esetben pedig a határozathozatalt mellőzte. A 2023-as évben befejezett jogegységi eljárások közül egy esetben járt el kiegészült Jogegységi Panasz Tanács: az 5/2023. jogegységi határozatot (Jpe.III.60.043/2022/9. szám) a Jogegységi Panasz Tanács a Kúria Büntető Kollégiumának kúriai bíró tagjaival kiegészülve hozta meg. A beszámolóval érintett időszakban mindösszesen 17 előzetes döntéshozatali indítványra indult jogegységi eljárás maradt folyamatban a Jogegységi Panasz Tanács előtt, 11 az I. résztanácsnál és 6 a II. résztanácsnál.

Kiemelést érdemel, hogy a jogegységi eljárások száma a korlátozott precedensrendszer 2020-as bevezetése óta magasabb. Ennek világos oka – ahogyan arra már a 2021. évről készült beszámolóban is utaltam –, hogy minden kúriai határozat egyúttal a jogegységet is szolgálja. A Kúria e kiemelt szerepe és tekintélye pedig megköveteli, hogy az esetleges jogegységi panasz „bevárása” nélkül, maga gondoskodjon ítélkezési gyakorlatának egyöntetűségéről, ennek eszköze pedig a jogegységi eljárás indítványozása és szükség esetén jogegységi határozat hozatala. A jogegységi panasz bevezetését követően indítványozott jogegységi eljárások „öntisztító” jellegét jól mutatják a 2023-as év adatai is.

Szintén kiemelendő, hogy 2023-ban az Alkotmánybíróság két jogegységi határozat [5/2022. JEH (Jpe.IV.60.024/2022/12. szám) és 6/2022. JEH (Jpe.III.60.027/2022/15. szám)] alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában is döntött: az Alkotmánybíróság mindkét ügyben visszautasította az erre irányuló bírói kezdeményezést.

Az Alkotmánybíróság döntését arra alapította, hogy az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése alapján a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. Ennek alapján állapította meg: az, hogy a bíró nem ért egyet a jogegységi határozatban foglaltakkal és eltérő, általa helyesnek vélt jogértelmezést próbál igazolni, az Alkotmánybíróság eljárását nem alapozza meg {3218/2023. (V. 5.) AB végzés [34] bekezdés, 3390/2023. (VII. 27.) AB végzés [28] bekezdés}.

2.3.2. Kiemelésre érdemes, előzetes döntéshozatali indítványra hozott jogegységi határozatok

Az alábbiak a Jogegységi Panasz Tanács által 2023-ban hozott jogegységi határozatok rövid kivonatát tartalmazzák, tekintettel arra, hogy azok teljes szövege a Kúria honlapján

(<https://kuria-birosag.hu/hu/jogegysegi-hatarozatok-hatalyos>), továbbá a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (<https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok>) elérhető.

1/2023. Jogegységi határozat (Jpe.III.60.049/2022/8. szám) a végrehajtási eljárásban a felek személyében a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően bekövetkezett, de az azt követően észlelt változás esetén a jogutódlás megállapításáról

A Kúria Polgári Kollégiumának kollégiumvezetője által – a Balassagyarmati Törvényszék elnökének kezdeményezésére – előterjesztett indítvány szerint negatív hatásköri összeütközés miatt – a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 31. § (2) bekezdésének c) pontja alapján – a Kúriához kijelölésre felterjesztett két ügyben a Kúria ítélkező tanácsai azonos jogkérdésében eltérő álláspontot foglaltak el, egymással ellentétes tartalmú végzéseket hoztak. A hasonló tényállású ügyekben a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy ha a közjegyző által kibocsátott végrehajtási lap vagy a közjegyző által kiállított végrehajtási záradék alapján indult végrehajtási eljárásban a végrehajtó a végrehajtható okirat kiállítását követően szerez tudomást arról, hogy a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően valamelyik fél személyében változás következett be (például a fél elhalálozott), a jogutódlás kérdésében a közjegyzőnek kell-e határoznia a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 211. §-a szerint, vagy a végrehajtást foganatosító bíróságnak a Vht. 39. §-a alapján. Az ügyek tényállása megegyezett abban is, hogy mindkét közjegyző – miután a végrehajtható okirat kiállítását követően tudomást szerzett a fél személyében bekövetkezett változásról (a fél haláláról) – hatáskörének hiányát állapította meg, és a végrehajtó kérelmét – mint a fél jogutódjának megállapítása iránti kérelmet – áttette a végrehajtást foganatosító bírósághoz. A végrehajtást foganatosító bíróság mindkét ügyben hatáskörének hiányát állapította meg és a kijelölés érdekében a Kúriához terjesztette fel az iratokat.

A Kúria jogegységi határozatában megállapította, hogy a végrehajtást foganatosító bíróság hatáskörébe tartozik a döntés a jogutódlás kérdésében, ha a végrehajtható okirat kiállítását követően derül ki, hogy a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően a végrehajtást kérő vagy az adós személyében változás állt be.

2/2023. Jogegységi határozat (Jpe.IV.60.036/2022/11. szám) a Földforgalmi törvényben rögzített „közvetlen megelőző” minősítés megítéléséről

A Kúria jogegységi feladatokért felelős elnökhelyettese előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 46. § (1) bekezdés a) pontjában és a 47. § (1) bekezdésében foglalt előhaszonbérleti jogosultság alapját képező „közvetlen megelőző” minősítés értelmezésével kapcsolatban. Az indítványát arra alapozta, hogy nem egységes a joggyakorlat a Földforgalmi tv. 45. § (1) bekezdése, a 46. § (1) bekezdés a) pontja, valamint a 46. § (4) bekezdés szerinti „volt haszonbérelő” meghatározásához használt „közvetlen megelőző” kifejezés – amely a volt részesművelő és a volt feles bérlő meghatározására is kiterjed – értelmezésében. Az eltérés indoka az Alkotmánybíróság 3353/2021. (VII. 28.) AB határozatában (a továbbiakban: AB határozat) megállapított alkotmányos követelmény. A korábbi és az alkotmányos követelményt érvényre juttató megfelelő jogértelmezés közti ellentmondás feloldására nem az Alkotmánybíróság, hanem kizárólag a Kúria jogosult, amelyet a Bszi. 32. § (1) és (2) bekezdései támasztanak alá. A jogegységi eljárás alatt az Alkotmánybíróság IV/1386/2022. számú, 2022. október 4. napján kelt határozatában a Kúria Kfv.38.193/2021/6. számú ítéletét megsemmisítette, s vizsgálta az AB határozatban rögzített alkotmányos követelmény érvényesülését is. A jogegységi eljárás alatt a jogalkotó a

Földforgalmi tv. módosításával törvényi szintre emelte az alkotmányos követelményben foglaltakat, s egyúttal meghatározta az előhaszonbérleti joggyakorlás korlátait is.

A Kúria a jogegységi határozatában kimondta, a „közvetlen megelőző” minősítés megítélésénél a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Kfv.37.328/2016/7. és Kfv.37.301/2017/4. számú határozatok nem hivatkozhatók kötelező erejű határozatként.

3/2023. Jogegységi határozat (Jpe.IV.60.028/2022/11. szám) a mezőgazdasági igazgatási szerv által lefolytatott földárverési eljárásban hozott döntés ellen igénybevehető jogorvoslatról

A Kúria K.II. ítélkező tanácsa azért terjesztett elő előzetes döntéshozatali indítványt, mert el kívánt térni a mező- és erdőgazdasági hasznosítású földek végrehajtási, felszámolási vagy önkormányzati adósságrendezési eljárás keretében árverés útján történő értékesítésének szabályairól szóló 191/2014. (VII. 31.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdésének értelmezésén alapuló kúriai gyakorlattól, így különösen a Kúria Kfv.37.696/2018/5. számú, Kfv.37.122/2016/5. számú, Kfv.37.717/2019/10. számú és a Kfv.37.575/2021/6. számú határozataitól. Az indítványozó tanács álláspontja szerint az ügyben felmerült elvi jelentőségű jogkérdés az volt, hogy a földárverési eljárás során a mezőgazdasági igazgatási szerv hatósági vagy végrehajtói hatáskörben jár-e el, és hogy a határozata ellen milyen jogorvoslat vehető igénybe.

A Kúria jogegységi határozatában megállapította, hogy a mezőgazdasági igazgatási szerv földárverési eljárása nem tartozik a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) hatálya alá, ezért eljárásával szemben a Vht. szerinti jogorvoslat általában nem vehető igénybe.

A Kúria rámutatott, hogy ha a végrehajtó elmulasztja értesíteni a föld árverezése érdekében általa megkeresett mezőgazdasági igazgatási szervet arról, hogy nem állnak fenn az árverés feltételei, akkor az arra jogosult végrehajtási kifogást terjeszthet elő a végrehajtó jogsértő intézkedése vagy mulasztása ellen. A kifogásról a végrehajtást foganatosító bíróság dönt polgári nemperes eljárásban.

A Kúria megállapította továbbá, hogy a mezőgazdasági igazgatási szerv árverési eljárásának – így különösen az árverés kitűzése, az árverési hirdetmény közzététele, továbbá az árverés lefolytatása és az árverési jegyzőkönyvben foglalt döntések – jogszerűsége közigazgatási perben vitatható. A közigazgatási perben kell levonni annak jogi következményeit is, ha a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtási kifogás alapján megállapította a végrehajtó jogsértő mulasztását.

4/2023. Jogegységi határozat (Jpe.III.60.053/2022/15. szám) versenyjogi tárgyú ügyben a határidőn túli bírságolás jogkövetkezményeiről

A Kúria K.I. ítélkező tanácsa az előzetes döntéshozatali indítványában hangsúlyozta, hogy a felülvizsgálati eljárás speciális, mivel ezidáig a Kúria tanácsai között a vizsgált kérdésben a versenyfelügyeleti közigazgatási határozatok jogszerűségének megítélése körében kialakult gyakorlat egységes, még nincsenek ellentétes döntések, ugyanakkor az elsőfokú bíróság már figyelembe vette, hogy az Alkotmánybíróság a 25/2020. (XII. 2.) AB határozatban (a továbbiakban: Adóbírság-határozat) továbbfejlesztette a határidőn túli bírságolás kérdéskörét és azt követte a versenyügyben hozott jogerős ítéletében. Az Indítványozó kérte, hogy a Jogegységi Panasz Tanács döntsön abban a kérdésben, hogy „az Alkotmánybíróság továbbfejlesztett határozata, az Adóbírság-határozat alkalmazható-e a versenyjogi ügyekben, azaz értékelés körébe vonható-e a versenyfelügyeleti bírság mértékének meghatározásakor, hogy az ügyintézési határidő túllépése a jogsértő számára milyen jogsérelmet okozott, ezáltal a

tisztességes eljáráshoz való joga – az adott ügy konkrét körülményeire figyelemmel – sérült-e és az mennyiben indokolja a versenyfelügyeleti bírság mérséklését, vagy a Kúria eddigi gyakorlata továbbra is irányadó, ami által a büntetőjogias karakterű versenyfelügyeleti eljárásban a tisztességes hatósági eljárást sérti az ügyintézési határidő meghosszabbítása nélkül, az ügyintézési határidőn túli szankció alkalmazása, melyből következően versenyfelügyeleti bírság nem szabható ki”.

A Kúria jogegységi határozatában megállapította, hogy versenyjogi tárgyú ügyekben is kiszabható bírság az ügyintézési határidő túllépése esetén. A bírság mértékének meghatározásakor az értékelés körébe kell vonni azt, hogy az ügyintézési határidő hatóság általi túllépése a jogsértő számára milyen jogsérelmet okozott, vagyis a tisztességes eljáráshoz való joga az adott ügy konkrét körülményeire figyelemmel sérült-e és az mennyiben indokolja a bírság mérséklését. E körben a Kúria rámutatott, hogy a határidőn túli szankcionálás jogszerűségének megítélésekor nincs jelentősége annak, hogy a hatóság felismerte-e a rá vonatkozó határidő túllépését.

A Kúria határozatában engedélyezte, hogy a Kúria K.I. ítélező tanácsa a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Kf.37.959/2018/14. számú határozattól eltérjen és a jogegységi határozatában rögzítette, hogy e határozat a továbbiakban kötelező erejűként nem hivatkozható.

5/2023. Jogegységi határozat (Jpe.III.60.043/2022/9. szám) a fiatalok elkövetőivel szemben kiszabható büntetésekről

A Kúria B.III. tanácsa a jogegység érdekében előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő, hivatkozva arra, hogy a tanács jogkérdésben el kíván térni a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Bfv.420/2019/6. és Bfv.936/2018/15. számú határozataitól.

A Jogegységi Panasz Tanács a Kúria Büntető Kollégiumának kúriai bíró tagjaival kiegészülve jogegységi határozatban mondta ki, hogy a fiatalok esetében a felnőttkorú elkövetőre alkalmazandó szabályoktól eltérően a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 109. § (1) bekezdése speciális tételkeret minimumot határoz meg, így bármely, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén – függetlenül a Különös Részből meghatározott büntetési tételkeret alsó határától – szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható. Ugyanezen jogegységi határozat rögzítette, hogy a Bfv.420/2019/6. és a Bfv.936/2018/15. számú határozatok nem hivatkozhatók kötelező erejű határozatként.

6/2023. Jogegységi határozat (Jpe.IV.60.052/2022/13. szám) az áfalevonáshoz való jogról

A Kúria K.V. ítélező tanácsa előzetes döntéshozatali kérelmet terjesztett elő az előtte folyamatban lévő közigazgatási perekben, mert jogkérdésben el kívánt térni a Kúria – az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 2015. január 1. és 2017. december 31. között hatályos 137. § (3) bekezdésének azonos értelmezésén alapuló – Kfv.35.184/2020/6., Kfv.35.186/2020/6. és Kfv.35.182/2020/6. számú, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozataitól.

A Kúria jogegységi határozatában megállapította, hogy nem tagadható meg az adóalanynak az adószám törlését megelőző időszakra vonatkozó általános forgalmi adó levonáshoz való jogának gyakorlása, ha az adószámát az éves számviteli beszámolója letétbe helyezésének és elektronikus közzétételének elmulasztása miatt törölték, majd e mulasztás pótlását követően azt ismételt megállapították, feltéve, hogy teljesülnek az ezen adólevonáshoz való jog anyagi jogi követelményei, és ha ezen adóalany nem család módján vagy visszaélészerűen járt el a célből, hogy e jogban részesülhessen.

A Jogegységi Panasz Tanács határozatában engedélyezte, hogy a Kúria K.V. számú ítélkező tanácsa a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Kfv.35.184/2020/6., Kfv.35.186/2020/6. és Kfv.35.182/2020/6. számú határozataitól eltérjen és a jogegységi határozatában rögzítette, hogy e határozatok a továbbiakban kötelező erejűként nem hivatkozhatók.

7/2023. Jogegységi határozat (Jpe.IV.60.024/2023/10. szám) a felülvizsgálati kérelemnek a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében való befogadásáról

A Kúria K.VII. ítélkező tanács előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő abban a jogkérdésben, hogy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont első fordulata („a joggyakorlat egységének biztosítása”) – általánosságban – mely esetekben indokolhatja a felülvizsgálati kérelem befogadását.

A Kúria jogegységi határozatában megállapította, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjának első fordulata alapján, a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálati kérelem befogadására – általánosságban – akkor kerülhet sor, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria még nem foglalt állást, feltéve hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.

A Jogegységi Panasz Tanács a jogkérdésben való eltérés miatt határozatában engedélyezte, hogy a Kúria K.VII. ítélkező tanácsa a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Kfv.37.162/2023/2. és Kfv.37.172/2023/2. számú határozatok indokolásainak [14] bekezdésében foglalt jogértelmezéstől eltérjen és e bekezdések vonatkozásában megállapította, hogy a továbbiakban kötelező erejűként nem hivatkozhatók.

8/2023. Jogegységi határozat (Jpe.III.60.059/2022/11. szám) a kétoldalú jogsegélyegyezmények közigazgatási ügyekre való alkalmazhatóságáról

A Kúria Közigazgatási Kollégiumának kollégiumvezetője abban a jogkérdésben terjesztett elő előzetes döntéshozatali indítványt, hogy a Pp. 595. § (1) bekezdés a) pontjában említett nemzetközi megállapodásokat kell-e alkalmazni a közigazgatási perekben annak ellenére, hogy a megállapodások nem említik a közigazgatási pereket a hatályuk alá tartozó ügyek között, tekintettel arra, hogy a jogkérdést a Kúria a Kpkf.39.173/2022/2. és a Kpkf.39.122/2022/2. számú határozataiban a jogkérdést eltérően értelmezte.

A Kúria a jogegységi határozatban akként foglalt állást, hogy a kétoldalú jogsegélyegyezmények tárgyi hatályát az anyagi jog alapján kell vizsgálni. A belső jog a közigazgatási jogvitára részben a polgári ügyekre vonatkozó eljárási szabályokat rendeli alkalmazni, ez önmagában nem jelenti a kétoldalú jogsegélyegyezmények alkalmazhatóságát közigazgatási ügyekben. A 2018. évi LXXXVII. törvénnyel kihirdetett, a Magyarország és a Vietnámi Szocialista Köztársaság között a polgári ügyekben nyújtandó kölcsönös jogsegélyről szóló megállapodás perköltség-biztosíték alóli mentességet előíró 18. Cikke nem alkalmazható közigazgatási ügyekre.

9/2023. Jogegységi határozat (Jpe.IV.60.038/2023/12. szám) a végrehajtási záradékkal ellátható közjegyzői okiratba foglalt követelés elévüléséről

A Kúria G.III. ítélkező tanácsa előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő abban a jogkérdésben, hogy ha a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátásának a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei fennállnak, a követelés elévülését a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi

IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 327. § (1) bekezdésében felsorolt cselekmények megszakíthatják-e, vagy ilyen esetben csak a 327. § (3) bekezdése szerint szakítható meg az elévülés. Továbbá, ha a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátásának a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei fennállnak, de a jogosult közvetlen végrehajtás helyett a követelését perben érvényesíti, a követelés elévülésének megszakítására a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése irányadó-e.

A Kúria jogegységi határozatában kimondta, hogy a Ptk. 327. § (1) bekezdésében felsorolt cselekmények akkor is megszakítják a követelés elévülését, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés végrehajtási záradékkal történő ellátásának a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei fennállnak, továbbá a követelés elévülésének megszakítására a Ptk. 327. § (1) bekezdése az irányadó abban az esetben is, ha fennállnak a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal történő ellátásának a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei, de a jogosult a közvetlen végrehajtás helyett a követelését perben érvényesíti.

2.3.3. Az alkotmánybíróági eljárások okai és az Alkotmánybíróság döntéseiből levonható következtetések

Az Alaptörvény biztosítja a bírói döntések Alaptörvénnyel való összhangjának felülvizsgálatát az erre irányuló alkotmányjogi panasz alapján.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa által hozott döntésekkel szemben indult alkotmányjogi panasz eljárásokban az Alkotmánybíróság már többször kifejtette: az Alkotmánybíróság Ügyrendje értelmében a Kúria jogegységi panaszt visszautasító döntése alkotmányjogi panasszal nem támadható. Ha a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a jogegységi panaszt visszautasítja vagy az eljárását felfüggeszti, illetve az eljárást hivatalból megszünteti, az alkotmányossági vizsgálatot önmagában nem alapoz meg, mivel a jogegységi panasz elbírálhatósága, az eljárás felfüggesztése, illetve megszüntetése alapvetően törvényességi kérdés. Ebben a körben tehát a Jogegységi Panasz Tanács döntése nem támadható alkotmányjogi panasszal {3012/2023. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [13]}.

A Jogegységi Panasz Tanács érdemi döntéseinek alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszokban gyakori hivatkozási alap az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jog megsértése.

Az Alkotmánybíróság következetesen kiemeli, hogy feladata az Alaptörvényben biztosított jogok védelme, és nincs hatásköre a rendes bíróságok jogalkalmazását felülbírálni, hiszen a bírósági gyakorlat egységének biztosítása a bíróságok, elsősorban a Kúria feladata {3012/2024. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [29]}. A tisztességes eljáráshoz való jogra történő hivatkozás kapcsán már több – jogegységi panasz eljárásban hozott döntést érintő – ügyben hangsúlyozta, hogy „a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírói szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3006/2023. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [30]}. Továbbá: nem foglalhat állást a bíróság döntési jogkörébe tartozó bizonyítékértékelési, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben {3012/2024. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [32]}.

Amint arról már számot adtam, a Jogegységi Panasz Tanács által 2023-ban befejezett 52 jogegységi panasz ügyből – a beszámoló elkészítéséig – 9 döntéssel szemben nyújtottak be alkotmányjogi panaszt. A kilenc alkotmányjogi panasz folytán indult eljárásból kettő a főtitkári előkészítő eljárás során megszűnt, két panaszt pedig az Alkotmánybíróság visszautasított.

A fennmaradó három ügy közül a Jpe.II.60.044/2022/10. számú határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság elutasította. A Jpe.II.60.040/2022/7. és Jpe.I.60.041/2022/12. számú

jogegységi hatályú határozatokkal, valamint a Jpe.I.60.001/2023/9. számú határozattal szemben benyújtott alkotmányjogi panaszok folytán indult eljárások a beszámoló készítésekor még folyamatban vannak.

Szintén kiemelés érdemel, hogy 2023-ban az Alkotmánybíróság két jogegységi határozat [5/2022. JEH (Jpe.IV.60.024/2022/12. szám) és 6/2022. JEH (Jpe.III.60.027/2022/15. szám)] alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában is döntött: az Alkotmánybíróság mindkét ügyben visszautasította az erre irányuló bírói kezdeményezést.

Az Alkotmánybíróság döntését arra alapította, hogy az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése alapján a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. Ennek alapján állapította meg: az, hogy a bíró nem ért egyet a jogegységi határozatban foglaltakkal és eltérő, általa helyesnek vélt jogértelmezést próbál igazolni, az Alkotmánybíróság eljárását nem alapozza meg {3218/2023. (V. 5.) AB végzés [34] bekezdés, 3390/2023. (VII. 27.) AB végzés [28] bekezdés}.

2.4. A Kúria kollégiumi véleményei

A Bszi. 27. § (1) bekezdése szerint a Kúria kollégiuma az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében figyelemmel kíséri a bíróságok gyakorlatát, és véleményt nyilvánít a vitás jogalkalmazási kérdésekben. A jogegységi panasz intézménye folytán a kollégiumi vélemények – mint nem kötelező erejű jogegységi eszközök – iránti igény megváltozott. A felek indítványára, a részvételükkel folyó jogegységi panasz eljárás célja a támadott kúriai határozatnak a panaszban hivatkozott, korábban közzétett kúriai határozattól jogkérdésben való eltéréseinek, adott esetben az eltérés indokoltságának vizsgálata. E kérdés vizsgálatának másik lehetséges útja az eljáró kúriai tanács által kezdeményezett jogegységi eljárás, amellyel a közzétett határozattól eltérni kívánó tanács lényegében maga kezdeményezi az eltérés indokoltságának vizsgálatát, ezáltal megelőzve az esetlegesen divergáló kúriai gyakorlat kialakulását. Mindezekből következően a jogegységi panasz bevezetése óta a Kúria jogegységi határozatai iránti igény láthatóan megnőtt, ezzel szemben a kollégiumi vélemények iránti igény csökkent. A korábbi kollégiumi vélemények egyes megállapításai pedig ítélkező tanácsok határozataiba emelve nyertek kötelező erőt.

2.4.1. Büntető Kollégium

A Kúria Büntető Kollégiuma 2023-ban a 2/2023. (VII. 5.) kollégiumi véleményt alkotta meg. A Kúria Büntető Kollégiuma az eddig kibocsátott büntetőjogi és büntető eljárásjogi tárgyú kollégiumi véleményeket a Btk. korábbi felülvizsgálat óta eltelt módosításaira figyelemmel, valamint a Be. hatályba lépésére és a kollégiumi vélemény elfogadásáig hatályba lépett módosításaira figyelemmel felülvizsgálta, és a továbbra is fenntartott kollégiumi véleményeket a jogszabályi változásoknak és a bírói gyakorlat alakulásának megfelelő módosításokkal hatályában fenntartotta, módosítással fenntartotta, illetve hatályon kívül helyezte.

2.4.2. Közigazgatási Kollégium

2023. évben az egységes jogalkalmazás biztosítása érdekében a Közigazgatási Kollégium a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 27. § (1) bekezdése alapján egy kollégiumi véleményt fogadott el.

1/2023. (VI. 12.) KK vélemény a közigazgatási perekben a perorvoslatban részt vett bíró kizárásával kapcsolatos egyes kérdésekről.

2.4.3. Polgári Kollégium

A Polgári Kollégium 2023-ban kollégiumi véleményt nem fogadott el. Az aktuális jogalkalmazási kérdéseket tanácselnöki értekezleten vitatta meg, és annak eredményét a megbeszélésről készített emlékeztetőben rögzítette, amely valamennyi ítélőtáblai és törvényszéki kollégiumvezető számára is elérhető.

2.5. Kollégiumi ülések és szakmai tanácskozások

2.5.1. Büntető Kollégium

A Kúria Büntető Kollégiuma 2023-ban összesen nyolc alkalommal tartott kollégiumi ülést. Ezek témája egyrészt a törvény által kötelezően előírt feladatok teljesítése – elsősorban a kollégiumi vélemények áttekintése – volt úgy, mint a kollégium ügyrendjének és éves munkatervének elfogadása, pályázatok véleményezése, valamint az ügyelosztási rend változásának megszavazása.

2023. október 25. napján a Kúria Büntető Kollégiuma kibővített kollégiumi ülést tartott, amelyre a törvényszéki kollégiumvezetők, az Igazságügyi Minisztérium képviselői, a Legfőbb Ügyészség és a Magyar Ügyvédi Kamara képviselője is meghívást kaptak. Az ülés napirendje az ítélezés során felmerült jogértelmezési kérdések megvitatása volt.

A Kúria Büntető Kollégiuma Kúriai Szakmai Napok címen 2023. október 12-13. napján szakmai tanácskozást tartott, ahol a résztvevők workshop keretében vitatták meg a témavezetők által megjelölt büntető ítélezést érintő kérdéseket.

2023. évben a Büntető Kollégium összesen 8 tanácselnöki értekezletet, illetve 3 kibővített tanácselnöki értekezletet tartott, utóbb említett értekezleteken az újradolgozott BK véleményeket vitatták meg. Az értekezletek tárgyát – a fentiekben leírtakon túlmenően – szakmai megbeszélések és a kollégium napi ügyei képezték, valamint a kollégiumvezető tájékoztatást adott a Kúriát érintő általános kérdésekről.

2023-ban a Kúria kollégiumvezetője, illetve bírái 10 ítélőtáblai és 34 törvényszéki kollégiumi ülésen vettek részt. Ezek tárgyát elsősorban a felmerült jogértelmezési problémák, valamint a jogszabály-módosítások értelmezése képezte, továbbá megvitaták a 2023. évben befejezett joggyakorlat-elemző csoport által készített összefoglaló jelentést.

A korábbi gyakorlatnak megfelelően a Büntető Kollégium bírái csak akkor vettek részt az ítélőtáblák és törvényszékek büntető kollégiumainak tanácskozásain, ha azok tárgya szakmai kérdések megvitatása (is) volt.

A kollégiumvezető, egy tanácselnök és egy bíró 2023. május 18. napján a Kaposvári Törvényszék Büntető Kollégiuma által szervezett regionális szakmai tanácskozáson vett részt Fonyódon.

A kollégiumvezető részt vett és előadást tartott 2023. szeptember 22. napján a Szolnoki Törvényszék Büntető Kollégiumának kibővített ülésén.

A kollégiumvezető, valamint egy tanácselnök és egy bíró 2023. október 6. napján részt vett a Zalaegerszegi Törvényszék Büntető Kollégiuma által szervezett regionális szakmai tanácskozáson Kehidakustányban.

2.5.2. Közigazgatási Kollégium

A Közigazgatási Kollégium 2023. évben összesen öt kollégiumi ülést és tíz tanácselnöki értekezletet tartott, az utóbbit jellemzően Skype értekezlet formájában. Szakmai

tanácskozássokra az Országos Közigazgatási Kollégiumvezetői Tanácskozás, valamint a kúriai szakmai napok keretében került sor közigazgatási ügyszakban.

A kollégiumi ülések témája – kiemelve a legfontosabbakat – egyrészt a törvény által kötelezően előírt feladatok teljesítése volt, úgymint a kollégium 2023. évi munkatervének az elfogadása, az ügyelosztási rend változásának megszavazása, a 2024. évi ügyelosztási rend megvitatása, a kollégiumi vélemények és a joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményének az elfogadása, a közigazgatási kollégiumba kiírt tanácselnöki pályázatok megvitatása és véleményezése, másrészt a kitüntetések és elismerések adományozására vonatkozó javaslatok megvitatása.

A tanácselnöki értekezletek tárgya az aktuális igazgatási- és szakmai kérdések megvitatása volt, kiemelve az igazgatási szünettel összefüggő határidőszámítás kérdéskörét, az egyszerűsített ítélet lehetőségét a közigazgatási perben, versenyügyekben a tanú adatainak zártan történő kezelésének kérdését, a választási bíraskodással kapcsolatos szakmai kérdéseket.

A Balatonszemesi Képzési Központban 2023. május 31. és június 1. között, kétnapos Országos Közigazgatási Kollégiumvezetői Tanácskozást tartottak, amely konzultatív jellegű volt. A tanácskozás szakmai programja a következő volt: a bírósági ítélezés és igazgatás aktuális kérdései; a közigazgatási tárgyú jogegységi panasz ügyek; a közigazgatási perrendtartást érintő jogszabály-módosítási javaslatok; a tanácselnöki feljegyzések a közigazgatási ítélezésben; a tanácsok közigazgatási perrendtartásnak megfelelő jogszerű belső működési rendje; tanácsban való eljárás elsőfokon; a perelőkészítés Kp.-ben írt határidőről; a súlyszámok alkalmazása a közigazgatási ítélezésben; a soron kívüli eljárás az ítélezési szünet alatt; a jogsérelem megjelölése a közigazgatási perekben; ügyelosztás, ügyforgalom, időszerűség; a bíróság összetételét érintő szignálási kérdések, a befejezett közigazgatási ügyek statisztikai elszámolása; a keresetváltogatás szabályai, az érdekeltek perbeli szerepe és eljárásjogi jogosultságok.

2023. szeptember 21-én és 22-én a kúriai szakmai napok keretében a közigazgatási ügyszakban hibrid képzést tartottak, amelyen a következő témaköröket mutatták be: a Kúria ítélezésének aktuális kérdései; a jogegységi panasz ügyek gyakorlata a közigazgatási jogvitákban; a közszolgálati jogviták legújabb kérdései; a környezet és természetvédelmi jogviták a Kúria előtt; a pénzügyi felügyeleti és adóperek; a korlátozási kártalanítás a Kúria gyakorlatában; az Európai Unió Bíróságának újabb közigazgatási pereket érintő döntései; az idegenrendészeti közigazgatási perek.

A Közigazgatási Kollégium törvényi kötelezettségeinek megfelelően, képviselője útján, 2023-ban is minden esetben részt vett a törvényszékek és a Fővárosi Ítéltábla Közigazgatási Kollégiumának ülésein. Ez éves szinten mintegy 25 részvételi alkalmat jelentett a Közigazgatási Kollégium részéről. A kollégiumban az alsóbb fokú bíróságok irányába hosszabb ideje képviselői hálózat működik, amely 2023-ban megújult, elsősorban a kapcsolattartók személye körében történt változás. A kollégiumvezető, valamint a kollégiumvezető-helyettesek továbbra is rendszeres résztvevői a kollégiumi üléseknek. 2023-ban a kollégiumvezető személyesen vett részt a Debreceni Törvényszék, a Győri Törvényszék, a Pécsi Törvényszék, valamint a Miskolci Törvényszék Közigazgatási Kollégiumának ülésén. A kollégiumvezető-helyettes személyesen vett részt a Miskolci Törvényszék kollégiumi ülésén. A Közigazgatási Kollégium, valamint az alsóbb fokú bíróságok közigazgatási kollégiumai között továbbra is intenzív szakmai kapcsolat áll fenn, amely hozzásegíti a Kúriát az ítélezés figyelemmel kíséréséhez és a jogegységi feladatok időszerű felismeréséhez és megoldásához.

2.5.3. Polgári Kollégium

2023. évben a Polgári Kollégium – a csak igazgatási és személyi kérdésekben (pályázatok véleményezése, kiténtetési javaslatok megtétele, ügyelosztási rend véleményezése, ügyrend elfogadása) döntő üléseken felül – 4 alkalommal tartott szakmai kollégiumi ülést, amelyeken aktuális jogalkalmazási kérdések mellett két joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét (a gondnokság alá helyezési perek bírósági gyakorlata; az online térben elkövetett személyiségi jogi jogsértések) is megvitatták. A Munkaügyi Rész-kollégium 2023-ban 2 ülést tartott, amelyek napirendjén aktuális jogalkalmazási kérdések szerepeltek. A Polgári Kollégium ezen felül 6 alkalommal tartott tanácselnöki értekezletet az aktuális jogalkalmazási és igazgatási kérdések megvitatására.

A Kúria az OBH közreműködésével rendezte meg 2023. május 24. és 26. között a II. Országos Polgári, Gazdasági és Munkaügyi Kollégiumvezetői Tanácskozást. Az ülésen részt vettek a Kúria, az ítéltáblák és a törvényszékek polgári, gazdasági és munkaügyi kollégiumvezetői. Számos aktuális igazgatási és szakmai kérdést vitattak meg. Ugyancsak nagy sikerrel tartották meg 2023. szeptember 13-án és 14-én a Kúriai Szakmai Napokat a polgári, gazdasági és munkaügyi bírák részére, ahol a kúriai bírák tartottak előadást a kúriai joggyakorlat aktuális kérdéseiről.

A Polgári Kollégium vezetője 2023-ban 4 esetben (Jpe.III.60.055/2023.; Jpe.IV.60.058/2023.; Jpe.III.60.061/2023.; Jpe.IV.60.062/2023.) terjesztett elő előzetes döntéshozatali indítványt a jogegység érdekében.

A korábbi évekhez hasonlóan a Polgári Kollégium 2023. évben is szoros kapcsolatot tartott fenn az ítéltáblák és a törvényszékek civilisztikai kollégiumaival és azok vezetőivel. A Polgári Kollégium 26 esetben írásbeli észrevétel megküldésével, 26 esetben pedig személyes részvétellel (sok esetben online módon bekapcsolódva) segítette az alsóbb fokú bíróságok kollégiumi üléseit. Az ítéltáblák kollégiumi ülésein a kollégiumvezető és helyetteseik rendszerint személyesen vettek részt, míg a törvényszékek kollégiumi ülésein vagy személyesen képviseltette magát, vagy írásban fejtette ki észrevételeit a részükre megküldött vitaanyagokkal kapcsolatban. A Munkaügyi Rész-kollégium vezetője és képviselője, mint területi felelős 18 alkalommal vett részt az ítéltáblák és törvényszékek munkaügyi kollégiumainak ülésein, ezzel is elősegítve a munkaügyi ítélkezés egységét.

A kollégiumok közötti szakmai tapasztalatcserét és információáramlást segíti, hogy a Polgári Kollégium a Kúria intranetes honlapján Szakmai Anyagok menüpont alatt közzéteszi a joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló véleményeit, a Kúria Polgári Kollégiumának, továbbá a törvényszéki és ítéltáblai kollégiumok – részére megküldött – vitaanyagait, valamint az Országos Polgári, Gazdasági és Munkaügyi Kollégiumvezetői Tanácskozás és a Kúriai Szakmai Napok anyagait. Ez az adatbázis valamennyi törvényszéki és ítéltáblai kollégiumvezető számára elérhető, az anyagok között több szempont szerint lehet keresni, továbbá a Polgári Kollégium vezetése azok közzétételéről közvetlenül is értesíti a kollégiumvezetőket.

2.6. A joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

A Kúria a korlátozott precedensrendszerre épülő jogegységet elsősorban a felülvizsgálati és egyéb jogorvoslati, másodsorban a jogegységi és jogegységi panasz eljárásokban hozott határozatai útján biztosítja. Ez az elvárás szükségessé tette a joggyakorlat-elemzés szerepének, jelentőségének átgondolását. A joggyakorlat-elemzés időigényes tevékenység, ezért a Kúria jelenlegi leterheltsége mellett nagyszámú joggyakorlat-elemző csoport egyidejű működésére nincs lehetőség.

Átgondolást igényelt az elemzések eredményének – az úgynevezett összefoglaló véleménynek – hasznosítása is. Egyrészt jobban összhangban van a törvényi előírásokkal az összefoglaló vélemény – a tárgykör szerint érintett Kollégium által megtárgyalt – rövid, összegző megállapításainak közzététele a teljes vélemény helyett (ez utóbbi a bíróságok központi intranetes oldalára kell, hogy felkerüljön), másrészt a korlátozott precedensrendszerben a joggyakorlat-elemzés célja kizárólag valós elemzési következtetések levonása lehet. Az elemző csoport feladata tehát az adott jogkérdésben fennálló ítélkezési gyakorlat(ok) bemutatása, esetleg a meghatározó ítélkezési gyakorlat megjelölése; nem feladata ugyanakkor az elemzés tárgyát képező jogszabályok értelmezése, fiktív jogértelmezési megoldások kidolgozása.

2.6.1. Büntető Kollégium

2023. évben egy joggyakorlat-elemző csoport által készített összefoglaló jelentést fogadott el a Kollégium, míg egy vizsgálat folyamatban maradt, illetve egy vizsgálat indult.

Az előkészítő ülés gyakorlata, különös tekintettel a beismerés feltételeire elnevezésű joggyakorlat elemző csoport által készített összefoglaló véleményt a kollégium 2023. május 31. napján fogadta el.

A joggyakorlat-elemző csoport feladata a Be. Tizenharmadik rész LXXVI. fejezetében újra szabályozott és ezáltal új tartalommal megtöltött előkészítő ülés 2018. július 1. napjától kialakult bírói gyakorlatának vizsgálatára terjedt ki. A vizsgálat 2021. év első félévét is magában foglalta, tekintettel arra, hogy 2021. január 1. napján lépett hatályba a 2020. évi XLIII. törvény a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról (továbbiakban: Mód.tv.), ami módosította az előkészítő ülésre vonatkozó szabályozást is, ezzel reagálva a Be. hatályba lépését követően a joggyakorlatban jelentkező jogértelmezési problémákra.

Az összefoglaló elemzés feltárta azokat a problémákat, amelyek az előkészítő ülésen tett terhelti beismeréssel kapcsolatban felmerültek. Észlelte a kialakult eltérő gyakorlatot és rámutatott a törvény helyes értelmezését követő megoldásokra. Észlelte a vizsgálat, hogy jelentős mértékben megvalósult az a jogalkotói felismerés, hogy olyan vádlottak is nagy számban beismerik a terhükre rótt bűncselekményt, akik ezt a nyomozás során nem tették. A vizsgálat részletesen foglalkozott a beismerés terhelti indokolásának terjedelmével, illetőleg azon aggályokkal, amelyek a beismerés elfogadása kapcsán merültek fel. Külön kiemelés érdemel a beszámítási képességre vonatkozóan felmerült ésszerű aggályok vizsgálatával kapcsolatos gyakorlat feltárása. Az összefoglaló jelentés ugyanakkor tapasztalatokon alapuló javaslatokat is megfogalmazott a jogalkotók felé.

Az összefoglaló vélemény kivonatos szövege elérhető: <https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/jelentes-kivonat.pdf>

Folyamatban maradt „A korrupciós bűncselekmények ítélkezési gyakorlata”, valamint 2023. évben indult „A felülbírálat terjedelme és a korlátozott felülbírálat gyakorlati tapasztalatai” elnevezésű joggyakorlat-elemzés.

2.6.2. Közigazgatási Kollégium

A közigazgatási ítélkezési tevékenység vizsgálata keretében „Az alperes hatóság védekezésének terjedelme közigazgatási perekben” tárgykörben 2021-ben felállított joggyakorlat-elemző csoport az alperesi védekezéssel kapcsolatos joggyakorlatot elemezte összefoglaló véleményében. A véleményt a Kúria Közigazgatási Kollégiuma 2023. június 12. napján fogadta el.

A joggyakorlat-elemzés bemutatja az alperesi védekezés jogszabályi háttérét, azokat a kodifikációs megfontolásokat, amelyek az alperes perbeli pozíciója kapcsán felmerültek, tartalmaz továbbá nemzetközi és alkotmányos kitekintést, összefoglalja a közigazgatási szerveknél felmerült gyakorlati jogalkalmazási kérdéseket, valamint rögzíti a bírósági eljárások tapasztalatait az eljárások különböző szintjén.

A Kp. kodifikációs célja a hatékony bírói jogvédelem megteremtése volt. A hatékony jogvédelem egyrészt hézagmentességet követel meg, másfelől fegyveregyenlőséget, továbbá időszerűséget és persze szakmaiságot. A közhatalom, illetve annak valamely szervezetrendszerre nem áll azonos szinten a perbeli ellenfelével és ezt a kétségtelenül fennálló egyensúlytalanságot olyan garanciák beépítésével kell kiküszöbölni, amely a polgári perek esetében általában nem indokolt.

A Kp. tudatosan azért választotta a védirat fogalmát a korábbi ellenkérelem helyett, mert ez jobban kifejezi a perjogi jogviszonyok polgári perbelitől eltérő konstellációját. A védekezés és védirat terminológia utal arra, hogy a jogvita tárgya a közigazgatási szerv korábban tanúsított tevékenységének jogszerűsége, amelyet a perben a közigazgatási szerv megvédeni vagy akár helyreállítani hivatott.

Az elemzés foglalkozott a védirat azon elemeivel is, amelyek nem közvetlenül kapcsolódnak a határozat jogszerűségéhez. Ilyenek a pergátló kifogások és az azonnali jogvédelem iránti kérelemmel szembeni védekezés és az azonnali jogvédelem iránti kérelem benyújtása, mint a védekezés része. Figyelemreméltó kérdéskör az új tények, bizonyítékok keresetlevélbeli előadásával, illetve a bizonyítási teher megfordítását célzó kereseti kérelemmel szembeni védekezés. A Kp. megfogalmazza azt a preklúziós szabályt, hogy az eljárásban nem értékelt tényre, körülményre a felperes vagy az érdekelt akkor hivatkozhat, ha azt a megelőző eljárásban a közigazgatási szerv arra való hivatkozása ellenére nem vette figyelembe, azt önhibáján kívül nem ismerte, illetve arra önhibáján kívül nem hivatkozott. Ez már a védekezés korlátait is kijelöli, ugyanakkor a joggyakorlat-elemző csoport javasolja, hogy a szabályt a lehető legszűkebben és a korlátokat kellően tágra indokolt értelmezni.

A joggyakorlat-elemző csoport külön fejezetben foglalkozott az alperesi védekezést érintő nemzetközi és alkotmányossági kérdésekkel. Az elemzés arra vállalkozott, hogy az Európai Unió Bírósága és az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) előtt folyó eljárásokban az alperes védekezése, és ennek részét képező védirat, eljárásjogi megnevezésében ellenkérelem sajátosságait röviden ismertesse. A nemzetközi kitekintés körében az ACA fórumon keresztül megkeresett és választ küldő 7 európai uniós tagállam gyakorlata is rögzítettett.

A közhatalmi szervek alperesi védekezésének alapjogi aspektusával kapcsolatban a vélemény rögzíti, hogy a közhatalmi szerepekben fellépő állami szervek az alapvető jogoknak – a vonatkozó nemzetközi és alkotmányjogi standardok alapján – sosem az alanyai, hanem kötelezettjei. Ilyen eset az is, amikor a közigazgatási szerv valamely közigazgatási per alperesi pozíciójában védi a döntését vagy egyéb közigazgatási tevékenységét. Az elemzés ugyanakkor foglalkozik az Alkotmánybíróság 23/2018. (XII. 28.) AB határozatával, amelyben a testület kivételesen elismerte egy közjogi jogviszonyban álló hatóság (a Magyar Nemzeti Bank, mint pénzügyi felügyeleti szerv) alkotmányjogi panasz benyújtására vonatkozó jogosultságát. Ezt követően a jogalkotó immár általános szabályként a törvény szövegébe iktatta annak lehetőségét, hogy a bírósági ügyben érintett közhatalmat gyakorló indítványozók alkotmányjogi panasz lehetőségével élhetnek az olyan jogerős bírósági döntéssel szemben, amely az Alaptörvényben biztosított jogukat sérti vagy hatáskörüket az Alaptörvénybe ütközően korlátozza.

Ezzel együtt a vélemény hangsúlyozza, hogy a közigazgatási perekben, a közhatalmi szervezetek a bíróságokkal együttműködve kell érvényre juttatniuk a tisztességes eljáráshoz való jognak az Egyezmény 6. cikke és az EJEB gyakorlata által kimunkált garanciáit (pl. bírósághoz való jog, a kontradiktórius eljárás, a tárgyaláson való hatékony részvételhez való jog).

A joggyakorlat-elemzés összefoglalja a közigazgatási szerveknél felmerült jogalkalmazási kérdéseket. A pénzügyi szakág (adóhatóság) tapasztalataival kapcsolatban a vélemény rögzíti a jó védirat ismérveit, javaslatokat fogalmaz meg azzal kapcsolatban, hogy a hatóságok miként kezeljék a terjedős ún. „parttalan” kereseteket. A vélemény megállapítja, hogy a közigazgatási eljárásban a hatóság nem rendelkezik felhatalmazással arra, hogy az általa alkalmazandó jogszabály Alaptörvénybe ütközését vitassa. Amennyiben ilyen aggály a hatályos jogszabállyal kapcsolatban a közigazgatási eljárás során felmerül, úgy a közigazgatási szervnek elsődlegesen a felettes minisztérium felé kell jelzéssel élnie a jogszabály módosítás érdekében.

Az általános (klasszikus) tárgyú perek gyakorlatával (kormányhivatal és járási hivatalok) kapcsolatban a vélemény megállapítja, hogy az alperes túlnyomórészt a kereset tartalmának, illetve a per szempontjából releváns tényeknek megfelelő védiratot nyújtott be, további írásbeli előkészítés az ügyek kis hányadában vált szükségessé. Az elemzés megállapítja, hogy az alperes minden esetben vizsgálta az önkorrekció szükségességét és az akták kisebb hányadában sor került a döntés módosítására, illetve visszavonására. A vélemény a perorvoslatok kapcsán hangsúlyozza, hogy az új eljárásra kötelező döntések végrehajtása megtörtént. A megismételt eljárásokra döntően nem jogkérdés miatt volt szükség, hanem a perszakértői véleménynek megfelelő döntéshozatal miatt.

A joggyakorlat-elemző csoport rögzítette a bírósági eljárások tapasztalatait az eljárások különböző szintjein. A vélemény megállapítja, hogy a vizsgált akták összességében színvonalas védekezésről tanúskodtak. A védiratok lényegre törőek, jól tagoltak, nem terjeszkedtek túl a keresettel támadott határozatokban foglaltakon. A vizsgált pénzügyi-, munkaügyi-hatósági és társadalombiztosítási perekkel kapcsolatban tendenciaként volt megállapítható, hogy a keresetlevél az alperesnél történő benyújtását követően három hónappal később került a bíróság elé. Több esetben előfordult, hogy a közigazgatási iratok hiányosan vagy egyáltalán nem lettek továbbítva a keresetlevéllel együtt. Ugyancsak tendenciaként volt megállapítható, hogy az alperes gyakran nem terjesztett elő anyagi védekezést, ha lehetősége volt kizárólag alaki védekezést előterjeszteni. A csoport megállapítja, hogy az érdemi tartalmú védirat benyújtásának elmaradása miatt az alperes nem szankcionálható, a következmények a perköltség kapcsán vonhatók le. Ettől elhatárolandó az az eset, amikor az alperes a védiratot késedelmesen, de benyújtotta, hiszen ilyenkor a pervitel akadályozta, így az eset körülményeitől függően felmerülhet a rosszhiszemű pervitel következményeinek alkalmazása.

A joggyakorlat-elemző csoport véleménye szerint nincs szükség jogegységi eljárás lefolytatására az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében.

A joggyakorlat-elemző csoport ugyanakkor megfogalmazott jogalkalmazást segítő ajánlásokat. Kiemelte a közigazgatási iratok rendezett érkezését a bíróságokra (pl. iratjegyzék csatolása) azt, hogy a védirat terjedelme lehetőség szerint arányosan illeszkedjen a perben felmerülő jogkérdések súlyához, illetve, hogy az alperes ne terjeszkedjen túl a keresetben megjelölt jogszabálysértéseken, különösen ne a védiratban egészítse ki a határozata esetleg hiányos indokolását.

2.6.3. Polgári Kollégium (Munkaügyi és Gazdasági Részkollégium)

2023. évben a kollégiumban 3 joggyakorlat-elemző csoport működött az alábbi tárgykörökben:

- A gondnokság alá helyezési perek bírósági gyakorlata;
- A sérelemdíj alkalmazásának gyakorlata;
- Az online térben elkövetett jogsértések, különös tekintettel a személyiségi jogok megsértésére.

Ezeken kívül a kollégium tagjai további két olyan joggyakorlat-elemző csoportban tevékenykednek, amelyeket a Polgári Kollégium tagjai vezetnek. Ezek:

- Az előzetes döntéshozatali eljárások kezdeményezésének gyakorlata;
- A törvényes bíróhoz való jog.

A gondnokság alá helyezési perek bírósági gyakorlata tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló jelentésének véleményezésére a Polgári Kollégium 2023. május 18-i ülésén, „Az online térben elkövetett jogsértések, különös tekintettel a személyiségi jogok megsértésére” címmel felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló jelentésének véleményezésére a 2023. június 8-ai ülésén került sor. A többi joggyakorlat-elemző csoport 2023. év végén is folytatja a munkáját.

A gondnokság alá helyezési perek bírósági gyakorlata tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló jelentése szerint a joggyakorlat-elemzés célja a gondnoksági perek – beleértve a gondnokság alá helyezést, annak módosítását, megszüntetését és felülvizsgálatát – átvilágításával az anyagi jogi és az eljárási szabályok gyakorlati érvényesülésének vizsgálata, az ítélkezési gyakorlat feltárása és elemzése, továbbá szükség esetén szempontrendszer kidolgozásával az ítélkezési gyakorlat támogatása volt. A csoport bíró tagjai gondnoksági perekben eljáró járásbírói, törvényszéki és kúriai bírák, továbbá a Kúria nyugdíjas bírái, a külső tagok egyetemi, főiskolai oktatók, kutatók, igazságügyi pszichiáter szakértő és a gondnoksági perekben rendszeresen eljáró ügyvédek voltak.

A joggyakorlat-elemzés céljával összhangban a csoport vizsgálta a cselekvőképesség korlátozására vonatkozó anyagi és eljárásjogi szabályok gyakorlati megvalósulását, így többek között a perindítással felmerülő gyakorlati problémákat, az ügygondnok érdemi eljárását, az érintett személyes meghallgatásának terjedelmét és tartalmát, a bizonyítási eljárást, a hivatalbóli bizonyítás elrendelésének lehetőségeit, a pszichiáter szakértő kirendelésének gyakorlatát, a szakvéleménnyel szemben támasztott követelmények teljesülését, a szakkérdés és a jogkérdés elhatárolásának részleteit, a cselekvőképesség részleges korlátozása körében megjelenő ügycsoportokat, ezek és a teljes korlátozás indokait, valamint a választójog gyakorlására vonatkozó döntés meghozatalánál figyelembe vett szempontokat. A joggyakorlat-elemző csoport bíró tagjai részletes szempontrendszer alapján az ország törvényszékein 2018 júliusától 2019. december 31-ig jogerősen befejezett 416 ügy iratait tanulmányozták át.

A joggyakorlat-elemző csoport több tagja készített az összegzést kiegészítő, a joggyakorlat-elemzés tapasztalatait kontextusba helyező szakértői anyagot. Az összefoglaló jelentés első részébe beépített tanulmány vizsgálta a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezés szabályozásának főbb elvi kérdéseit, amelynek keretében röviden áttekintette a gondnokság jogintézményét övező évek óta folyó szakmai vitákat, kitérve a nemzetközi jognak való megfelelés kérdésére. Dr. Kussinszky Anikó a CRPD-vel összefüggő szemléletváltás alapvetéseit, továbbá az ENSZ Fogyatékosokkal Élő Személyek Jogainak Bizottsága által Magyarországnak tett megállapításokat összegezte. Prof. Dr. Szeibert Orsolya összeállítást készített három európai ország – Ausztria, Portugália és Norvégia – gondnoksággal kapcsolatos új szabályozásáról és gyakorlatáról. Dr. Maléth Anett tanulmányában nemzetközi kitekintéssel bemutatta a CRPD 12. cikkének végrehajtását segítő kodifikációs eszközöket, joggyakorlati irányokat. A tanulmányok a szerzők hozzájárulásával az összefoglaló vélemény mellékletei.

A joggyakorlat-elemző csoport következtetéseit négy csoportba rendezve összegezte. Elsőként a bírói gyakorlat szerepét elemző általános megállapításokat fogalmazta meg, majd külön-külön az iratok vizsgálata alapján levont általános és konkrét megállapításokat, végül a javaslatait fogalmazta meg, amely jogszabályi változtatásokra, a bírói gyakorlat továbbfejlesztésére, és az eljárás minden résztvevőjének részéről a formalizmus szigorú és következetes mellőzésére és a gondnoksággal érintett felet segítő eljárás és bánásmódra irányultak.

A joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményének összegző megállapításai elérhetők: https://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/2019.el_.ii_.jgy_.p.1._kivonat.pdf

„Az online térben elkövetett személyiségi jogi jogsértések” bírósági gyakorlata tárgykörére felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye szerint a csoport elsődleges célja a bírói gyakorlat áttekintése és rendszerbe foglalása, az esetleges problémák és diszkrépanciák feltárása volt – szükség esetén – a gyakorlatot segítő megoldási javaslatok megfogalmazása érdekében.

A joggyakorlat-elemző csoport tagjai a bírósági szervezet valamennyi szintjét, az Alkotmánybíróságot, az adatvédelmi hatóságot és az akadémiai életet is képviselték. A joggyakorlat-elemző csoport személyi összetételére tekintettel az elemző munka során adott volt az aktuális bírói gyakorlat és a feldolgozott témához köthető magyar és nemzetközi jogirodalmi álláspontok, emberi jogi és alapjogi vonatkozások alapos ismerete. A joggyakorlat-elemző csoport a munka során mindvégig nagy figyelmet fordított az adatvédelemmel foglalkozó egyéb szervek és szervezetek, így például a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság által közvetített tapasztalatokra, megtett észrevételekre, javaslatokra.

A vizsgálat módszere az e tárgykörbe tartozó ügyek áttekintése volt oly módon, hogy a csoport vezetője az ítélőtáblák, illetve a törvényszékek vezetőin keresztül beszerezte azokat az ügyeket, amelyekben a per tárgya (legalább részben) az online térben elkövetett személyiségi jogi jogsértés megítélése volt; a csoport bírói tagjai az érintett ügyeket ún. felkérő rendszerben, azaz közvetlenül vizsgálták. Az elemzés alapja minden esetben másodfokon jogerőre emelkedett bírósági határozat volt; figyelemmel arra, hogy a vizsgálat az anyagi jogi kérdések megítélésére szorítkozott. A konkrét ügyeket a csoport bírói tagjai vizsgálták, kitérve – egyebek mellett – például arra, hogy az adott ügyben a jogsértés milyen internetes felületen valósult meg, milyen magatartással a jogsértő mely személyiségi jogot sértette meg és mindennek milyen szankcióját alkalmazták a bíróságok. A csoport feladata nem terjedt ki a sajtó által elkövetett jogsértésekre, tekintettel arra, hogy azok nagyrészt a nyomtatott sajtótermékekhez hasonló jogsértésekkel összefüggő problémákat vetnek fel, nem annyira internet-specifikus kérdések megválaszolását igénylik.

A vizsgált területnek sokszor emberi jogi, alkotmányos vagy uniós jogi kapcsolódási pontjai is vannak. Ennek okán a csoport feladata volt az ügyek áttekintésén túlmenően a jellemzően nem bírói tagok által vállalt, a vizsgált területhez kapcsolódó problémák mélyreható feldolgozása is. Ilyen módon került sor például az Alkotmánybíróság, az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB), az EJEB gyakorlatának feldolgozására, a vonatkozó hatósági ügyekben felmerült problémák összefoglalására, illetve a jogirodalom áttekintésére is, amelyek az összefoglaló vélemény mellékleteit képezik.

Az összefoglaló jelentés a vizsgálat tapasztalatait 11 tematikus egységben ismerteti. A vizsgálat főbb megállapításait az összefoglaló vélemény 51 pontban összegzi és javaslatokat fogalmaz meg a bírói gyakorlat számára. Az összefoglaló vélemény végkövetkeztetése szerint a Ptk. rendelkezéseinek alkalmazása az online térben elkövetett személyiségi jogsértések megítélésében a technológiasemleges szabályozásnak köszönhetően különösebb nehézséget

nem okozott, az online tér sajátosságaiból adódóan elsősorban a bizonyítás nehézségei figyelhetők meg, és felmerült a személyiségi jogsértés miatt indult ügyekben a közlő személy felelősségének a nyilvánossághoz közvetítésben betöltött szerepéhez illeszkedő eltérő felelőssége, illetve megfigyelhető a közösségi platformokon a hétköznapi beszéd részeként a kommunikáció alacsony színvonalát képviselő közlések tömeges megjelenése, ami indokoltan feszegeti a jogsértés szintjét elérő tűrési határ küszöbét. Az online térben történt jogsértések esetében is kimutathatók ugyanakkor olyan anomáliák, amelyek jellemzően az offline személyiségi jogsértésekkel kapcsolatos ügyekben tapasztalhatók.

A joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményének összegző megállapításai elérhetők: https://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/2021.el_.ii_.jgy_.p.2_.kivonat.pdf

3. A Kúria helyi önkormányzati rendeletek fölötti normakontroll tevékenysége a 2023-as évben

Magyarországon a közigazgatási normakontroll szinte egyidős a közigazgatási bíráskodással, amelynek elvi alapjait a közigazgatás és az igazságszolgáltatás elválasztását kimondó 1869. évi IV. törvénycikk teremtette meg. A törvény 19. §-a szerint a bíró a törvények, a törvény alapján keletkezett s kihirdetett rendeletek és a törvényerejű szokás szerint tartozik eljárni és ítélni, és míg a rendesen kihirdetett törvények érvényét nem vonhatja kétségbe, „de a rendeletek törvényessége felett egyes jogesetekben a bíró ítélt.” A 19-20. század fordulóján bekövetkezett jogfejlődés további mérföldköveként értékelhető a Királyi Közigazgatási Bíróság felállítása, amely az egyéni jogok közigazgatással szembeni védelme mellett szűk körben direkt normakontroll-feladatot is ellátott: az önkormányzatok (törvényhatóságok) jogait sértő kormány- és minisztériumi rendeleteket, más közigazgatási döntéseket semmisíthetett meg. Ugyanakkor nem önkormányzati jogokat érintő ügyekben csupán a törvénnyel ellentétes rendelet mellőzésére volt lehetősége. Ma az önkormányzati jogok védelmét a bírói út (és bizonyos esetekben az alkotmányjogi panasz) biztosítja, a Kúria pedig 2012-től kezdődően sajátos hatáskörként az önkormányzati rendeletek magasabb szintű (de alaptörvényi szintet el nem érő) jogszabályoknak való megfelelését, illetve az önkormányzatok jogalkotási kötelezettségének teljesítését vizsgálja, azaz normatív aktusok intézményes, jogalkalmazói kontrollját végzi. Bár a szervezeti és hatásköri keretek az elmúlt egy évszázadban sokat változtak, a közigazgatási normakontroll a magyar alkotmányos hagyomány része; olyan örökség, amelyet a 21. századi modern magyar jogállam sem nélkülözhet.

3.1. A Kúria Önkormányzati Tanácsának működése a számok tükrében

2023-ban a Kúriára önkormányzati normakontroll eljárás keretében 34 ügy érkezett, amelyek közül 9 bírói kezdeményezés, 23 kormányhivatali kezdeményezés, 2 pedig indítvány benyújtására nem jogosult magánszemély kezdeményezése alapján indult. Az érkezett ügyek számában növekedés figyelhető meg a tavalyi évhez képest (2022-ben csupán 27 ügy érkezett), de ez nem haladja meg a korábbi évek érkezés-számait (2018-ban 42, 2019-ben 39, 2020-ban 32, 2021-ben 55 ügy érkezett). A kormányhivatali kezdeményezések aránya ebben az évben is magas (68%), az előző két évhez hasonló trendet követve (2021-ben 67%, 2022-ben 59% volt a kormányhivatali indítványok aránya), szemben a korábbi évekkkel, amelyekben a bírói kezdeményezések száma volt kiugró (2018-ban 69%, 2019-ben 67%, 2020-ban 63%). Az Alapvető Jogok Biztosától – hasonlóan az előző három évhez – ebben az évben sem érkezett indítvány.

Az Önkormányzati Tanács 2023. január 1. és december 31. között 41 ügyet fejezett be, amelyből 9 darab 2022-es, 32 darab 2023-as érkezésű volt. A 41 befejezésből 29-ben érdemi döntés született, a többi 12 esetből 8 alkalommal az eljárás megszüntetésére, 3 alkalommal az indítvány visszautasítására, egy esetben pedig érdemi intézkedés nélküli (egyéb) befejezésre

került sor. A befejezett ügyeken belül a nem érdemi döntések aránya – ugyanúgy, mint a tavalyi évben – 29%, azaz jóval magasabb, mint a 2022-es évet megelőző években. Ennek legfőbb oka 2023-ban is elsősorban az, hogy az érintett önkormányzat több esetben még az Önkormányzati Tanács döntését megelőzően megfelelően módosította önkormányzati rendeletét, így az érdemi döntés okafogyottá vált (a 8-ból 6 alkalommal ezen okból került sor az eljárás megszüntetésére), ugyanakkor ezen évben az eljárás ilyen módon történő befejezése nem köthető meghatározóan egy adott ügycsoporthoz, mint 2022-ben (amikor is ez az útfenntartási hozzájárulási/behajtási díj törvényességének vizsgálata ügycsoportban volt jellemző).

A 29 érdemi ügy megoszlása: 15 határozat megsemmisítő vagy törvényellenességet megállapító, 5 elutasító tartalmú; 5 esetben pedig részben törvényellenességet megállapító, részben elutasító tartalmú. Törvényen alapuló jogalkotói kötelezettség elmulasztásának megállapítására a korábbi évek gyakorlatához képest nagyobb arányban, 4 esetben került sor.

Összességében az ügyek eloszlása diverzifikáltabb, mint a tavalyi évben. Ez elsősorban annak tudható be, hogy az elmúlt évben a befejezett ügyek 54%-át kitevő útépitési hozzájárulás, behajtási díj szabályozásával kapcsolatos döntések (2022-ben 22 döntés) száma 2023 vizsgált időszakára 2-re csökkent, más ügycsoport ugyanakkor nem vált helyette dominánssá. 2023-ban a vagyoni típusú helyi adó (telekadó, illetve építményadó) törvényességének megítélése körében született döntések aránya – hasonlóan a tavalyi évhez – alacsony maradt (6 a 41 befejezett ügyből, 2022-ben ez az arány 6-43), szemben az Önkormányzati Tanács gyakorlatát korábban jellemző trenddel, amikor is ez az ügycsoport volt a meghatározó. Valamelyest nőtt a helyi építési szabályzat, illetve változtatási tilalom elrendelése törvényességi vizsgálatának tárgyában hozott döntések aránya a tavalyi évhez képest (azaz 2023-ban 41-ből 7, 2022-ben 43-ból 6 döntés). Több ügycsoportban (így közterület-használat, településkép-védelem) – szemben a korábbi évek gyakorlatával – egyáltalán nem született döntés 2023-ban. Megjelentek ugyanakkor olyan ügycsoportok, amelyek korábban inkább csak kivételesen kerültek az Önkormányzati Tanács elé. Ilyenek különösen a települési hulladékgazdálkodással, illetve az önkormányzati lakások bérletéről szóló rendeletek törvényességi felülvizsgálatával összefüggő ügyek (3-3 döntés mindkét ügycsoportban). A helyi költségvetési, illetve zárszámadási rendelet megalkotásával összefüggő önkormányzati jogalkotási kötelezettséget vizsgáló döntések aránya magasabb 2023-ban, mint a korábbi években (a 41 befejezett ügyből e tárgykörben három esetben törvényességi vizsgálatra, további négy ügyben jogalkotási kötelezettség elmulasztásának vizsgálatát kérte az indítványozó).

3.1.1. Helyi adók, hozzájárulás a közösségi terhekhez: telekadó, települési adó

A Kúria Önkormányzati Tanácsa 2023-ban a helyi adó szabályozás törvényességének megítélése körében telekadó (5 döntés), építményadó (1 döntés) és települési adó (1 döntés) adónemben vizsgált felül önkormányzati rendeleteket (a 7-ből 3 indítvány még 2022-ben érkezett). A telekadó és az építményadó mértékének meghatározását érintő indítványok mindegyike – hasonlóképpen a korábbi évekhez – konkrét normakontroll eljárás keretében, azaz bíróságoktól érkezett az Önkormányzati Tanácshoz, míg a települési adót szabályozó rendelet törvényességének megítélésére irányuló eljárást kormányhivatal indította.

2023-ban a 7-ből 4 esetben érdemi döntés született (a 3 nem érdemi ügyből két esetben az eljárás megszüntetése, egyszer pedig az indítvány visszautasítása), ebből két esetben az Önkormányzati Tanács megállapította, további egy esetben részben megállapította a támadott rendelet törvénytörő voltát, egy ügyben pedig elutasította az indítványt.

3.1.1.1. Vagyoni típusú adók: az adó konfiskáló jellege

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 2017. január 1-től hatályos

7. § g) pontja értelmében az adóalap fajtája, az adó mértéke, a rendeleti adómentesség és adókedvezmény úgy állapítható meg, hogy azok összességükben egyaránt megfeleljenek a helyi sajátosságoknak, az önkormányzat gazdálkodási követelményeinek és az adóalanyok széles körét érintően az adóalanyok teherviselő képességének.

Az Alkotmánybíróság két, 2021-ben hozott döntése [20/2021. (V. 27.) és a 3233/2021. (VI. 4.) AB határozatok] a helyi adó konfiskáló mértéke meghatározásának további mércéjét állította fel. A 3233/2021. (VI. 4.) AB határozat értelmében konfiskáló jellegű lehet az a helyi adó, amely az általános, öt éves elévülési időn belül az adótárgy kétszeres értékét eléri és így összeegyeztethetetlen az Alaptörvény rendelkezéseivel, azaz a tulajdonhoz való joggal [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés] és a közteherviselési kötelezettséggel [Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdés].

2023. január 1. és december 31. között az Önkormányzati Tanács két olyan ügyben döntött, amelynek jogkérdése (legalább részben) kifejezetten az adó konfiskáló jellege volt, ebből a konfiskáló jelleget ténylegesen egy esetben állapította meg. Az Alkotmánybíróság fenti döntéseit is alapul véve az Önkormányzati Tanács Köf.5028/2022/5. számú határozatában megerősítette, hogy a vagyoadó mértéke súlyosan aránytalannak minősül, ha a fizetendő építményadó nagysága az adóelévülés idején belül többszörösen meghaladja az adótárgy forgalmi értékét. Az ügyben vizsgált önkormányzati rendeleti szabályozás alapján a felperes 2013-2017. adóévekre az adótárgy értékének 201,66%-át, 2014-2018. adóévekre az adótárgy értékének 227,73%-át, 2015-2019. adóévekre az adótárgy értékének 262,19%-át, 2016-2020. adóévekre az adótárgy értékének 341,06%-át volt köteles kifizetni építményadó címén, az adó konfiskáló jellege tehát egyértelműen megállapítható volt.

3.1.1.2. Vagyoni típusú adók: a differenciált adóztatás elve

A differenciált adóztatás elvét két döntés is érintette az Önkormányzati Tanács 2023-as gyakorlatában a vizsgált időszakban. A Köf.5018/2022. számú ügy tárgyát képező helyi adókról szóló önkormányzati rendelet törvényességi felülvizsgálatát az indítványozó bíróság korábban már kérte az Önkormányzati Tanácstól, amelyet az Köf.5004/2021/3. számú határozatával elutasított. A Köf. 5018/2022/3. számú határozatában az Önkormányzati Tanács a rendelet megsemmisítésre irányuló bírói indítványt újfent elutasítva megállapította, hogy a differenciált adómegállapítás hiányára nem elég hivatkozni, az indítványozónak kell alátámasztania az ingatlanok jellemzőinek (pl. telkek rendeltetése, hasznosíthatósága, a településre jellemző eltérő forgalmi értékek) helyi sajátosságokat is figyelembe vevő különbségeit. Rögzítette, hogy az indítványban a perben lefolytatott bizonyítást nemcsak ismertetni szükséges, annak eredményét értékelni is kell. Ugyanakkor az indítvány a Köf.5004/2021/3. számú ügyben előterjesztett indítványához képest nem tartalmaz többlet-elemet, illetve a korábbi ügy felülvizsgálati eljárásában hozott Kfv.V.35.545/2021/7. számú kúriai végzés iránymutatásának ellenére nem ismerteti a helyi sajátosságokat is figyelembe vevő különbségeket. Az Önkormányzati Tanács, követve a Köf.5004/2021/3. számú végzés elvi iránymutatását, kiemelte, hogy a törvényi minimumhoz közeli telekadó mérték esetén a differenciált adómegállapítás sérelmére csak kivételesen kerülhet sor, ellenben kiüresedne az önkormányzatokat megillető adóztatási jogosultság.

A Köf. 5023/2022/11. számú határozat szerint az önkormányzat azzal, hogy a telekadó mértékének megállapításakor nem vette figyelembe az illetékességi területén fekvő telkek (közpark, közút) közösségi funkcióját, nem teljesítette a Htv. által a helyi sajátosságok figyelembevételére vonatkozó differenciálási kötelezettségét. Az Önkormányzati Tanács külön is kiemelte, hogy e törvényi kötelezettség teljesítése nem azonos az önkormányzat által állított egyedi esetre történő jogalkotással (mely korábbi ügyek tárgyát képezte); a csak egy adóalanyt

érintő helyi jogalkotás törvényellenessége a szankcionáló jellegű adómegállapítás körében merül fel. Adómentesség és adókedvezmény – amennyiben az összhangban van a helyi sajátosságokkal – főszabályként ilyen problémát nem vet fel.

3.1.1.3. Vagyoni típusú adók: ugyanazon önkormányzati rendeleti rendelkezés ismételt vizsgálata

Az ugyanazon önkormányzati rendeleti rendelkezés újbóli törvényességi vizsgálatának kérdése 2023. január 1. és december 31. között két alkalommal is felmerült az Önkormányzati Tanács gyakorlatában. A Köf.5001/2023/4. számú ügyben az Önkormányzati Tanács az eljárást megszüntette és határozatban elvi élel rögzítette, hogy egy másik adóévet érintően az adómértékre vonatkozó ugyanazon önkormányzati rendelkezés ismételt vizsgálata csak akkor végezhető el, ha az indítvány bemutatja az adótárgy forgalmi értékét befolyásoló tények vagy a jogi szabályozás időközben bekövetkezett lényeges változását.

A Köf. 5012/2023/2. számú ügyben az Önkormányzati Tanács visszautasította a helyi adókról szóló önkormányzati rendelet jogszabályba ütközés megállapítására irányuló bírói indítványt. Megállapította, hogy ezen ügyben az indítvány hivatkozása az indítványozó korábban előterjesztett indítványához képest nem tartalmaz többlet-elemet. Határozatában – korábbi gyakorlatának megfelelően – arra hivatkozott, hogy ugyanazon önkormányzati rendeleti rendelkezés akkor vizsgálható újra, ha a rendelkezés tartalma megváltozott, vagy ha ugyanaz a tartalma, de más törvényi rendelkezésbe ütközés vizsgálatát kéri az indítványozó.

3.1.1.4. Települési adó kivetése légiutas-forgalomra

A Köf.5002/2023/4. számú ügy tárgya települési adóról szóló rendelet légiutas adóra vonatkozó rendelkezése volt, amely elsősorban a jogbiztonság és a normavilágosság elve szempontjából bizonyult problematikusnak. Az önkormányzat által bevezetett légiutas adó esetén az adókötelezettség alapja a magánszemélyeknek az érintett önkormányzat illetékességi területén fekvő repülőtérről, személyszállítást végző légifuvarozótól igénybe vett, a polgári légiközlekedés keretében végrehajtott érkező, induló, transzfer és tranzit utazása azon feltételt előírva, hogy arra nem terjed ki törvényben szabályozott közteher hatálya és a légiutazást a magánszemély nem vállalkozói tevékenység keretében veszi igénybe. A rendelet előírta, hogy a légiutazásonként fizetendő, 1000 forint mértékű adót a földi kiszolgálást végző gazdálkodó szervezet és a személyszállítást végző légifuvarozó együtt szedi be; amennyiben a beszédést elmulasztják, a befizetéséért egyetemleges felelősséggel tartoznak. Mindezeket túl e kötelezettek a légiutas adó alanyairól nyilvántartást kötelesek vezetni; az adóbevallást és a hivatkozott nyilvántartást az adóbeszedésre kötelezetteknek kell az adó befizetésével egyidejűleg benyújtaniuk, illetve megküldeniük.

Az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy a támadott rendelkezésben a légiutazáshoz kapcsolódó adókötelezettséget feltételes megfogalmazása („feltéve, hogy arra nem terjed ki törvényben szabályozott közteher hatálya”) a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (1) bekezdésében megfogalmazott normavilágosság követelményének nem felel meg. Határozatában rögzítette, hogy nem állapítható meg pontosan az adófizetési kötelezettség teljesítésének módja, esedékessége, a vállalkozói tevékenység keretében történő utazás adómentességi okként történő igazolásnak módja, a beszedett adó és az adómentességi jogcímek nyilvántartásának, bizonylatolásának, az adó külföldi pénznemben történő megállapításnak szabályai és befizetésének szabályai. Továbbá a földi kiszolgálást végző gazdálkodó szervezet és a személyszállítást végző légifuvarozó fizetendő adó beszedésére és annak elmulasztása esetére egyetemleges felelősségének megállapítására vonatkozó előírás az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 48. § (2) bekezdésével ellentétben áll, mert az törvényi szabályozást feltételez.

Az illetékességi terület kérdéskörével kapcsolatban az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy az önkormányzati rendelet az „Önkormányzat illetékességi területén fekvő repülőteret” határoz meg. Ugyanakkor nem vitatottan a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér négy helyi önkormányzat illetékességi területéhez tartozik. A fentiekből következően nem meghatározott, hogy az adóalany adókötelezettséget keletkeztető utazása (érkezése, indulása, transzferje, tranzitja) pontosan hol tekinthető végrehajtottnak, ezért egyáltalán az érintett önkormányzat illetékességi területére esik-e, amely így jogbizonytalanságot eredményez mind az adóalanyok, mind a beszedésre kötelezettek számára. Mindezekre tekintettel az Önkormányzati Tanács az önkormányzat rendeletének légiutas adóra vonatkozó rendelkezéseit megsemmisítette.

3.1.2. A szabályozási hatáskör egyéb korlátai és feltételei

3.1.2.1. Helyi építési szabályzat, változtatási tilalom

Helyi építési szabályzatról (HÉSZ) szóló, illetve a HÉSZ-hez szorosan kapcsolódó változtatási tilalom elrendeléséről szóló rendelet törvényességi felülvizsgálatának tárgyában 2023-ban 7 döntés született, ebből 5 esetben az önkormányzati rendeletet megsemmisítették.

A Köf.5027/2022/6. számú döntés az Önkormányzati Tanács normakontroll eljárásának tartalmát illetően is tartalmaz lényeges megállapításokat. Az ezen ügyben előterjesztett bírói indítvány szerint a bíróság előtt folyó közigazgatási perben elsődlegesen eldöntendő jogkérdés az, hogy a zajterhelési határérték megállapítása során a HÉSZ-ben foglalt előírást alkalmazni kell-e. Amennyiben ugyanis igen, abban az esetben a további kérdések vizsgálata szükségtelen, hiszen a megelőző eljárás során az alperesi érdekelt által csatolt jegyzőkönyv szerint a zajterhelési értékek a telekhatáron a megállapított zajterhelési határérték fölött vannak. Az indítvány szerint a zajterhelési határérték megállapítása, illetve módosítása a környezetvédelmi hatóság hatáskörébe tartozik, arról környezetvédelmi eljárás keretében hoznak döntést. Az Önkormányzati Tanács megítélése szerint a bírói indítvány lényegében arra irányult, hogy a Kúria a HÉSZ adott közigazgatási perben történő alkalmazhatósága kérdésében foglaljon állást. Az indítvány csupán utal arra, hogy a HÉSZ 6. §-a ellentétes a zajterhelési határértékeknek a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet 5. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésekkel, azonban ennek alátámasztására érvelést egyáltalán nem tartalmaz. A Kúria megállapította, hogy az Önkormányzati Tanács nem rendelkezik hatáskörrel annak eldöntésére, hogy egy adott önkormányzati rendelet az indítványozó bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban alkalmazandó-e. Az indítványban meg kell jelölni, hogy az alkalmazandó önkormányzati rendelet valamely rendelkezése mely más jogszabályba ütközik, mi ennek az indoka, és melyek az azt alátámasztó bizonyítékok.

A Köf.5017/2022/4. számú határozatában az Önkormányzati Tanács az önkormányzat változtatási tilalom elrendeléséről szóló rendeletét (Ör.1.), valamint építési és telekalakítási tilalom elrendeléséről szóló rendeletét (Ör.2.) vizsgálta. Az indítványozó kormányhivatal szerint ezen önkormányzati rendeletek a megalkotásukat követően hatályba lépett, Budapest XIV. kerületében komplex ingatlanfejlesztésre, illetve az ahhoz kapcsolódó építmények, infrastrukturális fejlesztések megvalósítására irányuló beruházással összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról és a beruházás kiemelten közérdekű beruházássá nyilvánításáról szóló 314/2022. (VIII. 11.) Korm. rendelettel (314-es Korm. rendelet) ellentétesek. A 314-es Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése szerint az Ör.1. és az Ör.2. által érintett ingatlan tömbben változtatási és építési tilalom nem alkalmazható, (3) bekezdésének szabályai pedig a telekalakítási tilalmat zárják ki. Az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy az Ör.1. és Ör.2. a 314-es Korm. rendelet hatályba lépését követően kiüresedett, az ezekben foglalt tilalmak alkalmazhatatlanná váltak, ezért a Jat.

22. § (1) bekezdés d) pontjára figyelemmel hatályon kívül helyezésük indokolt. Határozatában rögzítette, hogy a hatályos jogi keretek között, az Alaptörvény 32. cikk (3) bekezdése alapján, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 4. § (3a) bekezdésén alapulóan, a 314-es Korm. rendelet hatályba lépését követően, az önkormányzatra nézve kötelezettség keletkezett a magasabb szintű jogforrással való összhangba hozatalt illetően.

A Köf. 5010/2023/7. számú ügyben a Kúria az önkormányzat rendezési tervmódosítás készítésének időszakára elrendelt változtatási tilalomról szóló rendeletét semmisítette meg. Az Önkormányzati Tanács lényegében azonos kérdésben a Köf.5006/2022/5. számú határozatában már állást foglalt, így ezen ügyben is elvi élel mondta ki, hogy változtatási tilalom alapjául szolgáló rendezési tervmódosítás elkészítéséhez szükséges szakági tervezőt az eljárás kezdetén be kell vonni az eljárásba.

3.1.2.2. Önkormányzati lakások bérletének szabályozása

2023-ban három olyan ügy is az Önkormányzati Tanács döntésének tárgyát képezte, amelynek jogkérdése az önkormányzati lakások bérletének, bérleti díjának szabályozása, illetve az önkormányzat erre vonatkozó szabályozási kompetenciájának terjedelme volt. Két esetben az Önkormányzati Tanács a támadott rendeletet megsemmisítette, egy esetben elutasította az indítványt.

A Köf.5016/2022/5. számú határozatában az Önkormányzati Tanács azt vizsgálta, hogy költségelví bérbeadás esetén az önkormányzatnak van-e lehetősége lakbérkedvezmény nyújtására. A lakások és helységek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ltv.) rendelkezéseinek vizsgálata alapján az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy az Ltv. egyértelműen elkülöníti egymástól az önkormányzati lakások szociális alapon történő és a költségelví bérbeadását, a bérleti díj meghatározásának módját. Míg az előbbi esetben az Ltv. 34. § (2) bekezdése a bérleti díj mértékének meghatározása során lehetővé teszi egyéb szempontok, helyi sajátosságok figyelembevételét, addig a költségelven bérbeadott lakás bérleti díjának meghatározása során az Ltv. 34. § (4) bekezdése kógens rendelkezésként előírja a bérbeadó ráfordításainak megtérülését. Az Ltv. az önkormányzatokra, mint a legnagyobb bérbeadókra, többletkötelezettséget ró. Nevezetesen nem alakíthatják minden lakásnál a bérbeadás feltételeit ad hoc módon, hanem önkormányzati rendeletben meg kell határozniuk a bérbeadásnál és a bérbeadói hozzájárulásnál érvényesíteni kívánt helyi lakáspolitikai szempontokat. A normatív szabályozás előírásának indoka, hogy a bérlők számára döntéseik következményei kiszámíthatók legyenek. Ebből következően az önkormányzati lakások bérleti jogviszonyának tartalmát az Ltv., az önkormányzati rendeletben megszabott normatív feltételek és a konkrét lakás bérletéről létrejött megállapodás együtt adják. Az önkormányzatok tehát bérbeadóként a lakásbérleti-piac szereplői, a tulajdonukban álló lakások hasznosítása, az azzal való felelős (vagyon-)gazdálkodás alapvető kötelességük, mindeközben bizonyos szociális feladatok ellátása is a feladatkörükbe tartozik. Az Önkormányzati Tanács ugyanakkor kiemelte, hogy az Ltv. 34. § (3) bekezdéséből folyó jogalkotási kötelezettség csak a szociális helyzet alapján történő bérbeadással érintett bérlők vonatkozásában áll fenn, erősítve azt az értelmezést, hogy a szociális helyzet alapján történő bérbeadás és a költségelví bérbeadás egymástól elkülönül. A költségelví bérbeadás esetén a lakbér mértékének megállapításakor tehát mind a felek megállapodásakor, mind a vonatkozó helyi normatív szabályozás megalkotásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy a bérbeadó önkormányzati lakáshoz kapcsolódó költségei megtérüljenek. A megtérülés azt jelenti, hogy a megállapított lakbér a kapcsolódó kiadásokat maradéktalanul fedezi, de nyereséget nem termel, mivel az az Ltv. 34. § (5) bekezdésére figyelemmel a piaci

elven megállapított lakbér „sajátossága”. Költségelví bérbeadás esetén tehát az önkormányzat nem állapíthat meg lakbérkedvezményt.

A Köf.5011/2023/5. számú határozatában az Önkormányzati Tanács Budapest Főváros VIII. kerületnek az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának és elidegenítésének szabályairól szóló önkormányzati rendeletét vizsgálta. Az indítványt elutasítva rögzítette, hogy az önkormányzati bérlakásra jogosultság feltételeit a bérbeadó önkormányzat önkormányzati rendeletben jogosult akként meghatározni, hogy a bérlakások elsősorban a lakhatási problémákkal küzdőknek jelentsenek segítséget. Az önkormányzati rendeletben meghatározott feltétel (ti. a bérlőnek vagy házastársának, élettársának, avagy a vele együtt költöző hozzátartozójának a tulajdonában, haszonélvezetében beköltözhető lakás van), amelynek fennállása/bekövetkezése esetén a bérbeadó önkormányzat a bérleti szerződés rendkívüli felmondására jogosult, az Ltv. 3. § (1) bekezdésének felhatalmazása alapján adott szabályozási szabadságba érhető. Határozatának elvi tartalma szerint az önkormányzat rendeletében jogosult az önkormányzati lakás szociális helyzet alapján történő bérbeadásának a lakás bérbeadásakor fennálló jövedelmi és vagyoni körülményekhez igazodó feltételei meghatározására. Ez magában foglalja azt a jogot is, hogy rendeletben a feltételeknek való meg nem felelés esetére az ennek ellenére megkötött bérleti szerződés megszüntetésre jogalapot hozzon létre.

A Köf.5013/2023/6. számú ügyben a Kúria az önkormányzat tulajdonában álló önkormányzati lakások bérletéről, a lakberek mértékéről szóló önkormányzati rendelet támadott rendelkezését megsemmisítette. Határozatában megállapította, hogy a költségelví lakbér alsó és felső határának önkormányzati rendeletben való megállapítása nem felel meg az Ltv. 34. §-a szerinti lakbér mérték meghatározásnak, nem jelent kiszámítható szabályozást a lakbérfizetési kötelezettség mértékét illetően az érintett bérlői kör számára.

3.1.2.3. Költségvetés, zárszámadás megalkotására vonatkozó jogalkotási kötelezettség

2023-ban az Önkormányzati Tanács 6, az önkormányzati költségvetés, illetve zárszámadás megalkotására vonatkozó jogalkotói kötelezettséggel, illetve e kötelezettség terjedelmével kapcsolatos ügyben is hozott döntést. Egy esetben (Köf.5015/2023/7.) az eljárást megszüntette, mivel az indítványozó – tekintettel arra, hogy az önkormányzat a jogsérelmet orvosolta – az indítványától elállt.

A Köm.5023/2023/5. számú ügy előzményéhez tartozik, hogy Balmazújváros polgármestere több alkalommal fordult az indítványozó Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatalhoz a 2022. évi költségvetési rendeletet érintő előirányzat-módosítás, előirányzat-átcsoportosítás ügyében. Többek között segítséget kért az indítványozótól a közfoglalkoztatási programok előirányzatát érintő módosítás jogszerű átvezetésével összefüggésben, mivel a képviselő-testület több alkalommal nem fogadta el a 2022. évi költségvetési rendelet módosítására tett előterjesztést, így a jogszabályi kötelezettségének nem tudott eleget tenni. Az indítványozó törvényességi felhívást bocsátott ki az önkormányzatnak címezve, de mivel ez nem vezetett eredményre, az Önkormányzati Tanácshoz fordult, törvényen alapuló jogalkotási feladat elmulasztásának megállapítása végett. Az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy számos okból kifolyólag – így például, hogy a közfoglalkoztatással összefüggő előirányzat módosult év közben – a képviselő-testületnek több alkalommal is döntenie kellett volna a 2022. évi költségvetési rendelet módosításáról. Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) szabályozásának logikai láncolata a költségvetési gazdálkodáshoz igazodik. Az Áht. 91. § (1) bekezdése értelmében a zárszámadási rendeletet úgy kell megalkotnia a képviselő-testületnek, hogy az a tárgyévet követő év május 31. napáig hatályba lépjen. Erre tekintettel a képviselő-testületnek legkésőbb 2023. május 31. napjáig kellett volna elfogadnia az Áht. 34. §

(4) bekezdése szerinti 2022. évi költségvetés módosításáról szóló rendeletet – 2022. december 31-i hatállyal –, mely egyúttal a zárszámadási rendelet előkészítéséhez is alapul szolgál, enélkül a költségvetési év nem zárható le. Mind a költségvetési rendelet, mind az azt módosító rendelet(ek) megalkotása az önkormányzati működés, valamint a közpénzek transzparenciája szempontjából elengedhetetlen, továbbá a helyi képviselő-testületeknek az önkormányzati működés – és így a lakosság közszolgáltatásokhoz való hozzáférése, ellátása – szempontjából alapvető jogalkotási kötelezettsége. Mindezek alapján az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy az önkormányzat a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről 1991. évi XX. törvény (a továbbiakban Hatásköri törvény) 138. § (1) bekezdés d) pontjából, továbbá az Áht. 34. § (4) bekezdéséből eredő jogalkotási kötelezettségét elmulasztotta.

Az előbbi ügyből az is következik, hogy Balmazújváros Önkormányzatának képviselőtestülete a 2022. évi költségvetés végrehajtásáról szóló zárszámadási rendeletét sem tudta megalkotni. A Köm.5020/2023/7. számú ügyben az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy az önkormányzat emiatt a Hatásköri törvény 138. § (1) bekezdés k) pontjából, továbbá az Áht. 91. § (1) bekezdéséből eredő jogalkotási kötelezettségét elmulasztotta. Az Önkormányzati Tanács – korábbi gyakorlatának megfelelően – kiemelte, hogy a helyi önkormányzatok költségvetése az államháztartás rendszerébe tartozik, annak részét alkotja. Az Áht. pedig kötelezően előírja, hogy az önkormányzatok költségvetését, valamint a költségvetés végrehajtására vonatkozó zárszámadást önkormányzati rendeletben kell megállapítani.

Az előbbi két ügyben indítványt előterjesztő kormányhivatal 2023 októberében ismét a Kúria Önkormányzati Tanácsához fordult két további indítvánnyal. A Köm.5.027/2023. számú ügyben előterjesztett indítványában azt kérte, hogy az Önkormányzati Tanács állapítsa meg, hogy az önkormányzat képviselő-testülete a Köm.5.023/2023/5. számú határozat szerinti jogalkotási kötelezettségének a megadott határidőig – azaz 2023. október 20. napjáig – nem tett eleget és hatalmazza fel a kormányhivatal vezetőjét Balmazújváros Város Önkormányzata 2022. évi költségvetési rendeletét módosító rendeletének az önkormányzat képviselő-testülete nevében történő megalkotására. A Köm.5.028/2023. számú ügyben előterjesztett indítványban pedig – a Köm.5.020/2023/7. számú határozat szerinti jogalkotási kötelezettség elmulasztására hivatkozva – kérte az Önkormányzati Tanácsot, hogy hatalmazza fel a kormányhivatal vezetőjét Balmazújváros Város Önkormányzata 2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló zárszámadási rendeletének az önkormányzat képviselő-testülete nevében történő megalkotására. A Kúria Önkormányzati Tanácsa mindkét ügyet soron kívül bírálta el. Az Önkormányzati Tanács mindkét ügyben az indítványnak megfelelő döntést hozva elrendelte, hogy az indítványozó vezetője 2023. december 13. napjáig a képviselő-testület nevében alkossa meg Balmazújváros Város Önkormányzata 2022. évi költségvetési rendeletének az előirányzat-módosítás, előirányzat-átcsoportosítás átvezetésével összefüggő módosító rendeletét (Köm.5.027/2023/6.), valamint Balmazújváros Város Önkormányzata 2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló zárszámadási rendeletét (Köm.5.028/2023/5.).

A Köf.5006/2023/6. számú határozatában az Önkormányzati Tanács – elutasítva a Kormányhivatal indítványát – megállapította, hogy az érintett (székhely)önkormányzat költségvetése tartalmazza az Áht. 23. § (2) bekezdése szerinti elemeket (a helyi önkormányzat által irányított költségvetési szervek költségvetési bevételi előirányzatait és költségvetési kiadási előirányzatait), így rendelkezik a közös önkormányzati hivatal működéséhez történő hozzájárulásról is. Határozatában elvi élel mondta ki, hogy a közös önkormányzati hivatal működési költségeihez való hozzájárulásra vonatkozó megállapodáson alapuló elszámolási vita kívül esik a más jogszabályba ütközés vizsgálatát végző normakontroll eljárás keretein.

3.1.2.4. A helyi Szervezeti és Működési Szabályzat (SZMSZ) módosításának feltételei, korlátai

2023-ban az Önkormányzati Tanácsnak három, a helyi SZMSZ törvényességét érintő ügyben kellett érdemi döntést hoznia (egy további ügyben – Köf.5016/2023/8. – az eljárás megszüntetésére került sor).

A Köf.5007/2023/5. számú határozatában az Önkormányzati Tanács a szervezeti és működési szabályzatról szóló rendelet vitatott rendelkezését arra hivatkozva semmisítette meg, hogy az SZMSZ-nek az alpolgármester egyetértése nélkül megalkotott azon rendelkezése, amely kimondja, hogy az alpolgármester e tisztségét társadalmi megbízatásban látja el, az Mötv. 64. § (2) bekezdésébe ütközik. Határozatában rögzítette, hogy az alpolgármester foglalkoztatási jogviszonya a helyi önkormányzat képviselő-testületének a tisztség főállásban történő betöltéséről szóló döntését követően, a megválasztásával létrejön, a tisztség betöltésének módja a megbízatás időtartamán belül csak a megválasztott alpolgármester egyetértésével módosítható.

A Köf.5009/2023/3. számú határozatában az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy az érintett önkormányzat képviselő-testülete azáltal, hogy határozati formában hozott döntést a helyi SZMSZ módosításáról és ezt iktatta be rendeletként, megsértette a rendeletalkotási eljárás garanciális szabályait. Ennek következtében a módosított SZMSZ támadott rendelkezése a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 57. § (1) és 58. § (1) bekezdésébe, valamint a Jat. 8. § (1) bekezdésébe ütközik. Az Önkormányzati Tanács határozatában elvi élel rögzítette, hogy a képviselő-testület ideiglenes bizottság létrehozása esetén először a szervezeti és működési szabályzatát köteles módosítani. Az SZMSZ módosítását nem előzheti meg a bizottság megalakításáról és a bizottság tagjainak megválasztásáról szóló határozat meghozatala.

3.1.2.5. Kompensáció vagy bírság? Pótlási kötelezettség szabályozása engedély nélküli fakivágás esetén

A Köf.5008/2023/4. számú határozatában az Önkormányzati Tanácsnak a bírói indítványban foglaltak alapján abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a nem közterületi ingatlanon engedély nélküli fakivágás, mint jogellenes cselekmény szankcionálása milyen módon lehet törvényes: a kompensáció – mértéke alapján – mikor válik bírságjellegűvé, illetve szükséges-e a kompensáció mértékének felső határát a vonatkozó önkormányzati rendeletben megállapítani. Határozatában az Önkormányzati Tanács korábbi határozataira (Köf.5.037/2018/4. és Köf.5.001/2019/4.) hivatkozva kifejtette, hogy kompensációs intézkedésként pénzbeli megváltás előírása az önkormányzati rendeletben önmagában nem jogszabálysértő. Utalt arra is, hogy a két jogintézmény, azaz a kompensáció (megállapítása), és a bírság (kiszabása) nem szabályozható azonos feltételek mentén, tekintettel arra, hogy eltérő a céljuk, ebből következően a mértékük is. Megállapította, hogy a rendelet 500%-os pótlásra vonatkozó rendelkezése szankciós jellegű – ezért jogszabálysértő –, mivel a pótlási kötelezettséget a fák törzskörméretét tekintve az engedélyezett fakivágás esetére előírt mértékű pótláshoz viszonyítva „környezetvédelmen alapuló igazoló indok nélkül” ötszörösére növeli.

A Köf.5018/2023/4. számú – a Kúria másik tanácsának indítványa alapján indult – ügyben az Önkormányzati Tanács fás szárú növények védelméről szóló önkormányzati rendelet 200%-os pótlásra vonatkozó rendelkezését semmisítette meg. Az Önkormányzati Tanács korábbi gyakorlatára is figyelemmel, a fent ismertetett határozatához hasonlóan rögzítette, hogy az engedély nélküli fakivágás esetén megállapított, ilyen mértékű pótlási kötelezettség nem a „megtérítést, kiegyenlítést” tűzi célul, hanem a büntetést/szankcionálást, így a mértékét tekintve

nem áll összhangban a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 102/A. § (2) bekezdés b) pontjával.

3.1.2.6. Éjszakai nyitvatartás szabályozása a helyi sajátosságok fényében

A Köf.5022/2023/4. számú ügyben a kormányhivatal indítványozó Siófok Város Önkormányzata Képviselő-testületének az üzletek éjszakai nyitvatartási rendjét szabályozó önkormányzati rendelete („ún. sétányrendelet”) több rendelkezése jogszabályba ütközésének megállapítását kérte. [A rendelet a veszélyhelyzettel összefüggő átmeneti szabályokról szóló 2021. évi XCIX. törvény (Kivezetési tv.) hatályon kívül helyezését követő napon lépett volna hatályba.] A rendelet szerint éjfél és hajnali 4 óra között csak azok a vendéglátó és kereskedelmi egységek tarthatnak nyitva, amelyek több feltétel együttes betartása mellett működnek, így például vállalják biztonságiőr-szolgálat alkalmazását, műanyag pohár helyett a visszaváltható, úgynevezett repohár használatát, illetve nem folyik az üzletben, vagy annak teraszán közterületről látható módon erotikus táncos tevékenység. Az indítványozó szerint az önkormányzati rendelet több rendelkezése is sérti a normavilágosság követelményét, továbbá több olyan rendelkezést tartalmaz, amelyek esetében – a vonatkozó törvényi szintű előírásokat figyelembe véve – nem rendelkezik szabályozási felhatalmazással, így a Jat. 2. § (1) bekezdésébe és 3. §-ába ütközik. A Kúria Önkormányzati Tanácsa – két indítványpont kivételével – az indítványt elutasította. Az Önkormányzati Tanács – korábbi gyakorlatával is összhangban – kiemelte, hogy a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 6. § (4) bekezdés a) pontja szerinti felhatalmazás körében a helyi sajátosságok figyelembevétele törvényi kritérium a helyi közösség érdekének az érvényesítését jelenti, és önkormányzatonként más-más lehet az az érdek, ami alapján az üzletek éjszakai nyitvatartása szabályozás alá eshet. Siófokon a rendelet által szabályozott földrajzi területen helyi sajátosság a turistaforgalom volumene, az éjszakai vendéglátóhelyek negatív következményeinek koncentrálódása, továbbá az üzletek szezonális működése, amelyek az idény végén beszüntetik működésüket, így legnagyobb részben eredménytelen velük szemben az egyedi, utólagos hatósági eljárások lefolytatása. A rendelkezések nagy része tekintetében (így pl. erotikus táncos tevékenység korlátozása, megfelelő számú illemhely biztosításának követelménye) az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy a szabályozás a kitűzött jogalkotói céllal adekvát rendelkezéseket tartalmaz és nem sérti a Jat. szerinti normavilágosság követelményét, illetve párhuzamos jogalkotás tilalmát. A repoharak biztosítására vonatkozó előírással összefüggésben külön kiemelte, hogy annak célkitűzése – a siófoki parti szórakozónegyed köztisztasági helyzetének javulása – illeszkedik az uniós és a hazai környezetvédelmi célú jogszabályok elvárásaihoz.

3.2. Eljárási kérdések

3.2.1. Általános és egyedi alkalmazási tilalom

A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 147. § (1) bekezdése szerint, ha az önkormányzati rendelet vagy rendelkezésének megsemmisítésére, illetve más jogszabályba ütközésének megállapítására bírói indítvány alapján került sor, a megsemmisített önkormányzati rendelet, illetve annak rendelkezése nem alkalmazható a bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben, valamint valamennyi, a megsemmisítés időpontjában valamely bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben. Ugyanezen rendelkezés (2) bekezdése azonban lehetőséget ad az általános alkalmazási tilalom mellőzésére, ha azt a közérdek védelme, a jogbiztonság vagy a rendelet hatálya alá tartozó jogalanyok alapvető jogainak védelme indokolja.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa 2023-as gyakorlatában az általános alkalmazási tilalom kimondására két alkalommal (Köf.5.018/2023/4. és Köf.5019/2023/9.), egyedi alkalmazási tilalom kimondására szintén két alkalommal került sor, a Köf.5023/2022/11. és a

Köf.5028/2022/5. számú határozatokban. A Köf.5028/2022/5. számú ügyben az Önkormányzati Tanácsnak – építményadóról szóló önkormányzati rendelet kapcsán – többek között abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy egy korábban, az egyedi ügyre kimondott alkalmazási tilalom megállapítható-e az indítványozó bíróság előtt folyamatban lévő ügyben. Az Önkormányzati Tanács álláspontja szerint az alkalmazási hatály kiterjesztése az ügyre nem lehetséges, mert – ahogy arra a korábbi, Köf.5018/2021/4. számú határozat [26] bekezdése utal – az egyedi alkalmazási tilalom feltételeit egyedileg kell vizsgálni.

3.2.2. Ideiglenes alkalmazási tilalom

A Kp. 145. §-a értelmében a Kúria – az azonnali jogvédelemre vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával – kérelemre vagy hivatalból elrendelheti az önkormányzati rendelet alkalmazásának ideiglenes tilalmát. A Kp. 51. § (3) bekezdése szerint a bíróság az arányosság elve alapján, a közérdek és valamennyi fél szempontjából azt mérlegeli, hogy az azonnali jogvédelem elmaradása nem okoz-e súlyosabb hátrányt, mint amilyennel az azonnali jogvédelem biztosítása járna. Az ideiglenes alkalmazási tilalommal érintett önkormányzati rendelet vagy annak rendelkezése nem alkalmazható az ügydöntő határozat közzétételét követő napig.

2023-ban négy alkalommal is érkezett kérelem ideiglenes alkalmazási tilalom elrendelésére, mindegyik kormányhivatal indítványozótól. A fent már ismertetett, légiutas adó törvényességevel kapcsolatos ügyben hozott Köf.5.002/2023/4. számú végzésében az Önkormányzati Tanács úgy ítélte meg, hogy a vizsgált önkormányzati rendelet vitatott rendelkezései vonatkozásában az ideiglenes alkalmazási tilalom elrendelésének elmaradása súlyosabb hátrányt okozna, mint az azonnali jogvédelem biztosítása. Az adó tárgyát képező légiutazási tevékenység (utaskezelés) folyamatos, amelynek következményeként számos magánszemély adóalanyt érint a 2023. január 1. napjától bevezetett adófizetési kötelezettség. Ezzel együtt fennáll az adófizetésre és az adó beszedésére kötelezettek önkéntes jogkövetésének – a szabályozás végrehajthatóságának kifejtett hiányosságain alapuló – elnehezülése. Mindezek alapján az Önkormányzati Tanács elrendelte a rendelet 11-18. §-ainak ideiglenes alkalmazási tilalmát az ügydöntő határozat közzétételét követő napig.

A Köf.5003/2023/8., a Köf.5004/2023/8. és a Köf.5005/2023/8. számú ügyekben az érintett önkormányzatok a támadott – települési hulladékgazdálkodás tárgyú – rendeleteiket a magasabb szintű jogszabályoknak megfelelően módosították, így a Kúria az eljárásokat megszüntette. A megszüntetést megelőzően az Önkormányzati Tanács mindhárom esetben elutasította az azonnali jogvédelem keretében a kormányhivatali indítványozó által kért ideiglenes alkalmazási tilalom elrendelését. Az Önkormányzati Tanács mindhárom ügyben megállapította, hogy az ideiglenes alkalmazási tilalom elrendelése esetén – megállapított közszolgáltatási díj hiányában – a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésének biztosítása veszélybe kerülhet. Ez az érintett felek számára súlyosabb hátrányt jelentene, mint amilyen előnnyel járna az azonnali jogvédelem elrendelése, amely számukra azt jelentené, hogy az érintetteknek (a közszolgáltatást igénybe vevőknek) ugyan az ügy érdemi eldöntéséig – alkalmazható jogszabályi rendelkezés hiányában – a háztartási szennyvíz elszállításáért díjat nem kellene fizetni, de az indítványozott Önkormányzat a közszolgáltatás ellátását – a díjfizetés elmaradása okán – nem tudná biztosítani, ami akár közegészségügyi kockázatot is magában rejthet (Köf.5003/2023/4., Köf.5004/2023/4., Köf.5005/2023/4. számú végzések).

4. A tárgyre kitűzött célok és teljesülésük

A Kúria előtt alapvetően feladatok állnak. Más, mint ezek ellátása nem fogalmazható meg célkitűzésként sem. A feladatok ellátásának keretei sem változnak lényegesen, a célok tehát általánosságban azonosak voltak a 2022. évre megfogalmazottakkal.

Változatlanul prioritást élveztek a jogegységesítő feladatok. A Kúria Alaptörvényben foglalt, kitüntetett és kizárólagosan ellátott feladata a jog egységes értelmezése és az egységes bírói gyakorlat biztosítása, a jogegységesítés. A jogegység biztosításának rendszerét érintő, 2020-ban hatályba lépett jogszabályváltozások, a korlátozott precedensrendszer bevezetése óta a jogegységesítés elsődlegesen a felülvizsgálati eljárások keretében zajlik, amelynek garanciális elemét jelenti a felek által kezdeményezhető jogegységi panasz eljárás. Emellett a jogegység biztosításának Alaptörvényben is nevesített, a bíróságokra kötelező eszköze a jogegységi határozat.

2023-ban már minden kollégiumban öttagú tanácsokban folyt az ítélezés. A Kúria hagyományainak és a külföldi legfelsőbb bírósági tapasztalatoknak is megfelelő nagyobb létszámú tanácsokra bízott ítélezésnek nem volt akadálya.

A 2023-as év statisztikai adataiból jól látszik, hogy sikerült javítani az időszerűségi adatokat. A 2023-as év ügyforgalmi adatainak további javulása azt is lehetővé tette, hogy az elbírálási határidő is tovább csökkenjen.

Elkerülhetetlen cél volt a felkészülés a június 1-jén hatályba lépett törvény által kiváltott új igazgatási környezethez, majd a törvény végrehajtása. A törvény, amelynek tervezetét véleményezhettük, amint a címe is utal rá, a Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervében (a továbbiakban: MHET) megfogalmazott mérföldköveket követi. Ennek folytán nem volt kétséges, hogy a törvény elfogadása és megvalósítása a feltétele annak, hogy Magyarország hozzájusson a minket megillető, de visszatartott uniós forrásokhoz, így azt tudomásul vettük. Sőt, mint minden más törvényt legjobb tudásunk szerint igyekeztünk és igyekszünk betartani. Ez azonban nem zárja ki, hogy következményeit értékeljük.

Világosan felismerhető – de indokolása is utal rá –, hogy a törvény és háttere, a MHET az elmúlt években megfogalmazott nemzetközi, elsősorban uniós kritikákra, különösen az Európai Bizottság 2021. és 2022. évi jogállamisági jelentésére vezethető vissza. Ezek rendre figyelmen kívül hagyták a Kúria hivatalos álláspontját, ezzel szemben a bennük megfogalmazott kritikát nyilvános forrásokból ellenőrizhető, ugyanakkor nagyon kislétszámú forrásból származó, de folyamatosan és minden lehetséges csatornán sulykolt, egymással összehangolt, valótlán és eltorzított állítások alapozták meg. Ezeket itthon és a nemzetközi kapcsolattartás eszközszerét felhasználva igyekeztünk megelőzni, majd cáfolni, de ez csekély eredményre vezetett, mivel a vita folyamatosan politikai háttér előtt zajlott, ahol a hivatalos intézményi álláspont súlya meg sem közelíti az önlegitimáló szerveződések véleményét.

Mindenekelőtt hangsúlyozni szeretném, hogy a bírói függetlenség – a polgárok alapvető jogainak védelmében betöltött kitüntetett és megkerülhetetlen szerepe miatt – önmagában érték. Ez semmilyen körülmények között nem vitatható. A bírói függetlenség, illetve az arra történő hivatkozás ezért nem válhat öncéllá: a bíró ítélezési tevékenységében való függetlensége maga a garancia, és mint ilyen maga az érték. A bírói függetlenséget részben személyi, részben intézményi (szervezeti és igazgatási) garanciák védik. Minden olyan szabályozási megoldást, amely a bírói függetlenség garanciáit valóban erősíti, a Kúria magától értetődően támogat. Kétséges viszont, hogy egyes új szabályok a bírói függetlenség meglévő jogszabályi garanciáit lényegesen erősítenék.

A Kúriát érintő módosítások közül a testületi döntéshozatal, az ügyelosztási rend automatizmusa olyan működési körülmények, amelyek semmiképpen nem újak. A testületi döntéshozatal mindig is az idén háromszáz éves Kúria jellemző ismérve volt, ezt fejezi ki „A Kúriának van elnöke és nem az elnöknek Kúriája” irányelvünk is. A kötött, előre kiszámítható ügyelosztás pedig az elmúlt években folyamatosan fejlődött, érdemben a törvény sem változtatott ezen. Ennek oka az, hogy a Kúria felismerte az ügyelosztás szigorításával kapcsolatos nemzetközi és hazai felfogást, és ahhoz – belátva, hogy az előnye számosabbak a hátrányainál – önként igazodott. Viszont az adminisztratív terhek nőttek, mégpedig olyan mértékben, hogy a mindennapi ítélkezéstől vonnak el számottevő erőforrást.

Indokolt kitérni arra is, hogy Magyarország Alaptörvénye – az Alkotmánybíróságon kívül – egyetlen bíróságot nevesít: a Kúriát mint legfőbb bírósági szervet [25. cikk (1) bekezdés]. Meghatározza a Kúria – minden más bíróság által ellátott ítélkezésen kívüli – kizárólagos feladatát, a bíróságok egységes jogalkalmazásának biztosítását, és ennek eszközeit, a bíróságokra kötelező jogegységi határozat hozatalát [25. cikk (3) bekezdés]. A Kúria alkotmányos helyzete és alkotmányos feladatainak független ellátása csak akkor biztosítható, ha minden más bíróságnál nagyobb igazgatási autonómiával rendelkezik; ha működéséről minden külső befolyástól mentesen, maga jogosult – a törvények keretei között – dönteni. Ennek törvényi megoldása viszont – különösen akkor, ha egy-egy tisztség betöltéséről több testületnek kell egyetértenie, miközben az esetleges eltérő álláspontok feloldására nincs szabály a törvényben – feloldhatatlan helyzeteket eredményezhet.

2023-ban négy kutatás zajlott a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetében: az egyik a sok évszázados múltra visszatekintő és összetett tartalommal rendelkező bírói függetlenség intézményét, annak történetét vizsgálta külföldi kitekintéssel, a tanulmánykötet – amint azt már fentebb említettem – meg is jelent. Külön projekt volt a Kúria állandó bíróságként való letelepítésének 300. évfordulójára tekintettel az elmúlt három évszázad legfelső szintű bíráskodásának történetét áttekintő kutatás, a Kutatóintézet főtanácsadói és külső szakértők bevonásával, a kötet – amint azt már fentebb ugyancsak említettem – meg is jelent. A harmadik kutatás a Pénzügyi Közigazgatási Bíróság 140. évfordulója kapcsán zajlott, és júniusban zárult, a Kúria elnökhelyettese, a főtanácsadók és külső szakértő bevonásával zajlott rövid kutatás eredményeit összefoglaló tanulmányoknak – amint már fentebb említettem – a Kúriai Döntések - Bírósági Határozatok Fórum rovata külön számot biztosított. A negyedik, „A Kúria jogegységesítő tevékenysége” című kutatás 2023. őszén indult és eredményei publikáció formájában 2024-ben várhatók.

5. A 2024. évre kitűzött célok

A 2024-re kitűzhető célok általánosságban csak azonosak lehetnek a 2023. évre megfogalmazottakkal. Változatlanul prioritást élveztek a jogegységesítő feladatok. A Kúria Alaptörvényben foglalt, kitüntetett és kizárólagosan ellátott feladata a jog egységes értelmezése és az egységes bírói gyakorlat biztosítása, a jogegységesítés. Új kihívás a Bszi. 117. § (1) bekezdés b) pontjában írt feladat – az ítélőtáblák és a törvényszékek tájékoztatása a Kúria által bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében kifejtett tevékenységről – teljesítésének újragondolása. A Kúria, valamint az ítélőtáblák és a törvényszékek közvetlen és hatékony kapcsolattartása nélkül a jogegységesítő feladatok csak formális, írásbeli eszközök útján biztosíthatók, ami az egységes bírói szervezeten belül nem elégséges.

Figyelemmel azonban az ügyforgalom alakulására, az időközben bekövetkezett személyi változásokra, valamint arra, hogy 2023 végével elérkezünk a jelenlegi elnöki ciklus egyharmadához, indokolt volt számvetést tartani. Ennek szükségességét erősítette, hogy a 2021. január 11-ei Teljes Ülésen nagyjából 2023-ig tekintettünk előre. Az akkor megbeszél

feladatainkat az azokhoz szükséges szervezeti keretek között lényegében teljesítettük. A sokáig csak reményként emlegetett kúriai szervezeti autonómia ügyében is sikerült – külső hatást kihasználva ugyan – előre lépni. Szeptembertől a költségvetési önállóságunk visszaállt az 1997-es állapotra. A számvetés részeként az összes kúriai bírótársamat az ítélezési szünet előtt megkértem, hogy fontolják meg, merre kellene tovább haladnunk, és ezt tanácsként összesítve osszák meg velem. Különösen három tárgykörben kértem a nem hivatalos, személyes és akként is kezelt véleményüket: a *Kúria vezetési struktúrája, ideértve a kollégiumok vezetését is; a kollégiumok összetétele, döntéshozatali módszerei, illetve a kollégiumok és a Kúria egészének egymásra hatása; a tanácsok száma, összetétele és az ügyelosztás változása 2024-től.*

A válaszok figyelembevételével készítettük elő a Kúria ügyelosztási rendjének 2024. évi módosítását, valamint ennek alapján készülünk áttérni a Bszi. által lehetővé tett modellre, a kollégiumok elnökhelyettesek általi vezetésére.

6. Összegzés

2023-ban ünnepeltük, hogy 300 éve, az 1723. évi XXIV–XXVI. törvénycikkek a Hétszemélyes Táblát és a Királyi Táblát magában foglaló királyi Curiát rendszeresen ítélező és állandósult hatáskörű felsőbírósággá alakították. Ezért nem szerénytelenség kimondani, hogy a kontinens egyik legrégebbi, az Európai Unió tagállamainak legrégebbi felsőbírósága vagyunk. A magyar alkotmánytörténet e kiemelt fontosságú emléke az igazságszolgáltatás számára mérföldkő, hiszen ezzel együtt a kerületi táblákat – a későbbi ítéletátlak elődjait – is ekkor állították fel, évszázados tapasztalatot felhasználva. A jogtudomány úgy tekinti, hogy Magyarország évezredek története során – néhány megszakítástól, idegen megszállástól eltekintve – általában jogállam volt, aminek része volt a bírói függetlenség is. A törvényeinkben egyértelműen megfogalmazott bírói függetlenség személyi és intézményes garanciái már a középkorban kezdtek kibontakozni, Werbőczynél a Tripartitumban pedig már a kizárólag a jognak alávetett bíró eszmei képe köszön vissza. A polgári átalakulás és a modern polgári állam követelte meg, hogy a bírói függetlenség garanciáit katalógus-szerűen összeszedje a jogalkotó, ez a sok évszázados tapasztalat és gyakorlat mentén nem jelentett különösebb kihívást, az 1869. évi IV. törvénycikk a mai napig hivatkozási alap. A Curia 300. évfordulója arra is emlékeztet bennünket, hogy Magyarországon a jogállamiság, a bírói függetlenség eszmeisége nem a 20. század végén „találtatott ki”, hanem annak hosszú évszázadokra visszatekintő múltja van.

A Kúria működését 2023-ban már nem befolyásolta a COVID-19 járványhelyzet, e tekintetben a korlátozásoktól mentes, régi, járványhelyzet előtti működéshez tért vissza a Kúria. A működést azonban más negatív körülmény befolyásolta. Magyarország – Európa más országaihoz hasonlóan – év elején még szembenézni kényszerült az Ukrajnában 2022 februárjában kirobbant háború után kialakult energiaválság, az európai energiaárak sokszorosára növekedésével. Az épület fűtése, valamint világítása és energiafelhasználása terén – a közintézményekre vonatkozó energiatakarékosági követelményeknek megfelelően – kénytelenek voltunk energiatakarékosági intézkedéseket bevezetni, a klímahasználat esetében a minimumot meghatározni, a fűtési szezonra pedig a hőmérsékletet maximálni és azt folyamatosan ellenőrizni. Az ítélező tanácsoknak, illetve a Kúria minden munkatársának ezúton is köszönöm, hogy az elvégzendő munka magas színvonalát, az azt megelőzően nem tapasztalt nehézségek ellenére meg tudták őrizni.

A 2023. évi ügyelosztási rend már a 2022-ben bevezetett, a tárgykörön belüli automatikus ügyelosztást rögzítette, amely megfelel annak a követelménynek, amit az Alkotmánybíróság korábban megfogalmazott. Nem a bírót választja ki az ügyelosztásra jogosult az ügyhöz, hanem

az ügy a száma alapján kerül az ügyelosztási rendben előre kijelölt tanácshoz. Ugyanakkor gondot okoz, hogy az automatizmus a szakosodás ellenében hat.

2023-ban is helyt álltunk a megváltozott jogszabályi környezetben, az állandó közérdeklődés középpontjában. Sőt, nem csak helyt álltunk, hanem azt érezhetjük, hogy mindennapi feladatainkat illetően az új évet megnyugtatóbb körülmények között kezdjük, mint a korábbi. Van dolgunk, de az a mennyiségét és minőségét tekintve is átlátható, tervezhető. Akkor is, ha az év közepén vár ránk egy korábban nem tapasztalt kihívás a kettős választással. Jó okkal gondolhatjuk, hogy ezzel is szembe fogunk nézni. Az intézményi hátterünk is stabil, stabilabb, mint eddig, és – ahogy most látjuk – ez hosszú évekig így is marad.

Budapest, 2024. március „28”.

Dr. Varga Zs. András

A Kúria 2023. évi joggyakorlat-egységesítő tevékenysége – teljes szövegek elérhetőségei

2023. évi jogegységi határozat hatályú jogegységi panasz határozatok a következő linken érhetők el: <https://kuria-birosag.hu/hu/jogegysegi-hatalyu-panasz>

2023. évi jogegységi panasz eljárásban hozott döntések a következő linken érhetők el: <https://kuria-birosag.hu/hu/jogegysegi-panasz>

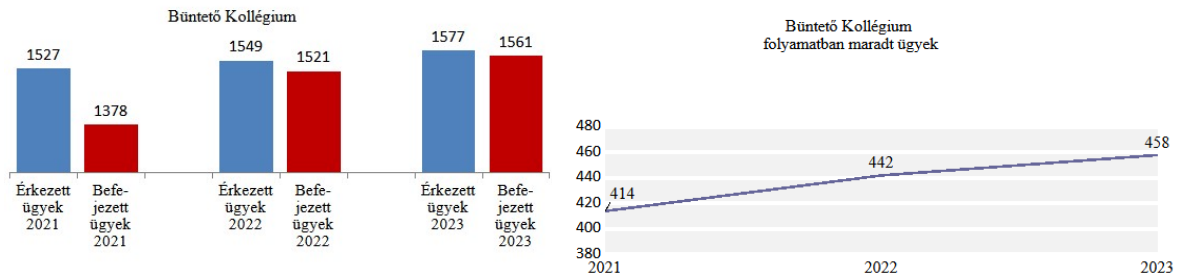
2023. évi jogegységi határozatai a következő linken érhetők el: <https://kuria-birosag.hu/hu/jogegysegi-hatarozatok-hatalyos>

A kollégiumi vélemények a következő linken érhetők el: <https://kuria-birosag.hu/hu/kollvel>

A Kúria ügyforgalmi adatai

1. Az ügyforgalom

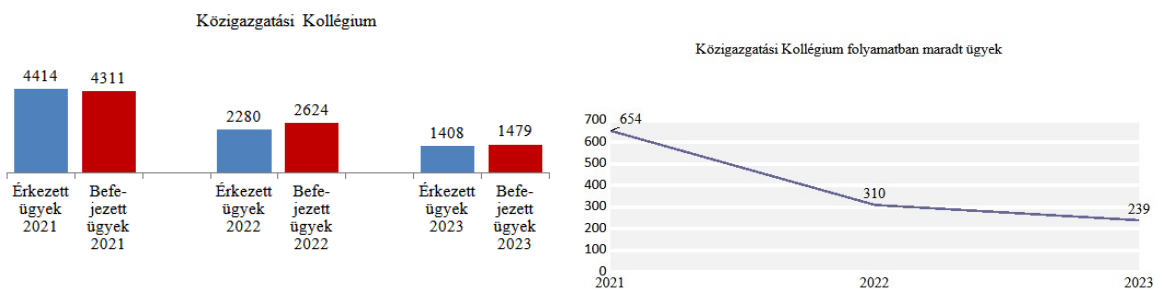
1.1. Az ügyérkezés, a befejezés, a folyamatban maradt ügyek általános tendenciái az előző három év viszonylatában

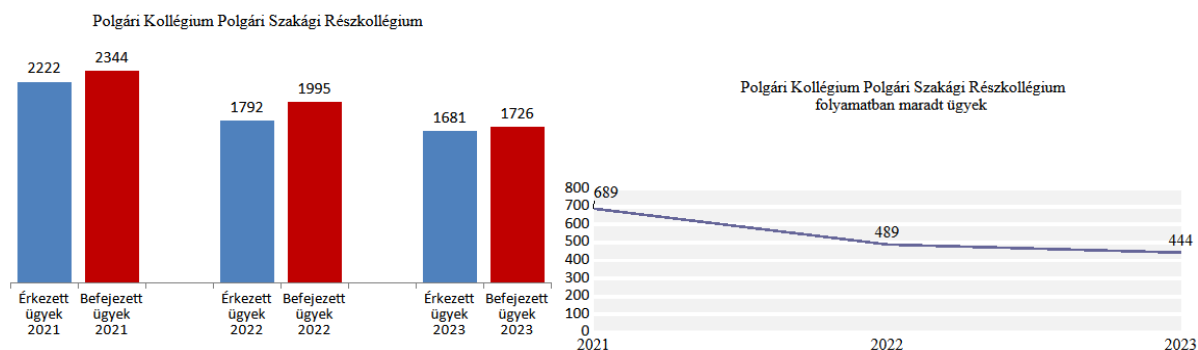
A táblázat adatainak elemzéséből megállapítható, hogy a Büntető Kollégium utolsó évi érkezése meghaladta mind a 2021., mind a 2022. évi érkezés adatait. A befejezések száma is növekedett az előző két év adataihoz képest.

A 2021. évhez képest a 2023. évi érkezések száma 3,3%-os, 2022. évhez képest minimális, 1,8%-os növekedést mutat.

A 2023. évi befejezések száma is a legmagasabb a 2021. évi (13,3%-kal emelkedett) és a 2022. évi (2,6%-kal emelkedett) számadatokhoz képest. A folyamatban maradt ügyek száma az előző évhez képest 3,6%-kal, míg a 2021. évhez képest 10,6%-kal emelkedett.

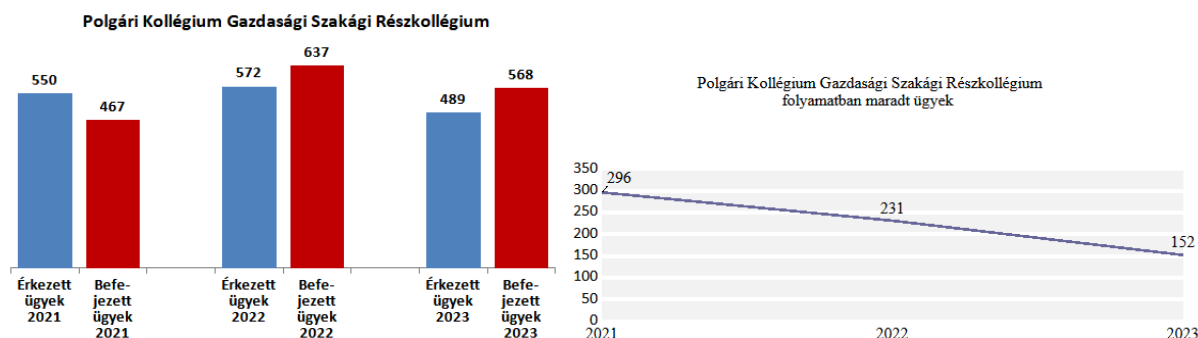
A fenti oszlopdiagram a Közigazgatási Kollégium utolsó hároméves összesített érkezési és befejezési adatait mutatja meg, míg a grafikonon a folyamatos ügyek számának előző évhez mért adatainak csökkenése látható, figyelemmel a 2022. évi hatásköri változásokra. A 2022. március 1-jétől hatályos módosítás eredményeként a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságok fórumrendszere módosult, a jogorvoslati feltételek és szabályok nem. Továbbra is általános elsőfokú bíróság a közigazgatási kollégiummal működő törvényszék. Kivételes, törvényben meghatározott esetekben a Kúria jár el elsőfokon. Általános másodfokú (fellebbezési) bíróság a közigazgatási kollégiummal rendelkező Fővárosi Ítéltábla. Azaz rendes jogorvoslati szintként az ítéltábla hatáskörét mondja ki a törvény, kizárólagos illetékesség megállapításával együtt, ami azt jelenti, hogy a módosítás ismételtlen megteremtette a Fővárosi Ítéltábla másodfokú hatáskörét a közigazgatási perekben.

A fenti oszlopdiagram a Polgári Kollégium Polgári Szakági Részkollégiumának utolsó hároméves összesített érkezői és befejezési adatait mutatja meg. A Polgári Kollégium Polgári Szakági Részkollégiumába érkező ügyeinek száma 2023. évben minimális (6,2%) csökkenés tapasztalható a 2022. évi érkezők számát figyelembe véve, a 2021. évi 24,3%-os csökkenéshez képest.

2023. évben is folytatódott az a tendencia, hogy a polgári szakágban több ügyet fejeztek be, mint amennyi az adott évben érkezett, amelynek egyértelmű következménye, hogy csökkent a folyamatban lévő ügyek száma is.

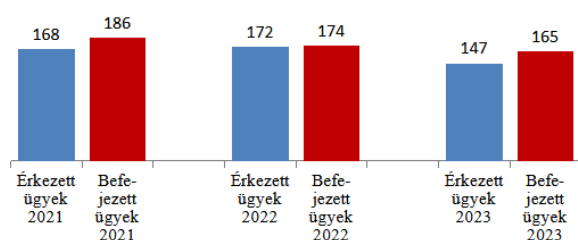
A grafikonon jól megfigyelhető, hogy az utóbbi 3 évben 2023-ban a legalacsonyabb a folyamatban maradt ügyek száma.

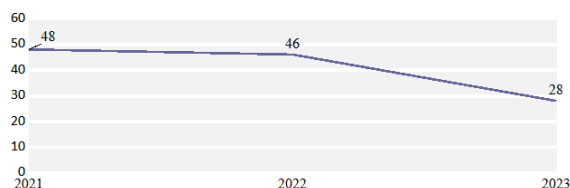
A fenti oszlopdiagram a Polgári Kollégium Gazdasági Szakági Részkollégiumának utolsó hároméves összesített érkezői és befejezési adatait mutatja meg, míg a grafikon a folyamatban maradt ügyek számának 2021. és 2022. évhez képest alacsonyabb adatát ábrázolja.

A Gazdasági Szakági Részkollégiumban 2023. évben 11,9%-kal csökkent az érkező ügyek száma a 2022. évhez képest, míg a 2021. évi érkezők számához képest 14,5%-kal érkezett kevesebb ügy. A vizsgált időszakban 2023. évben az alacsonyabb érkezés számához képest magasabb a befejezés szám. A 2021. évhez viszonyítva 21,6%-os emelkedés, míg a 2022. évhez 10,8%-os csökkenés látható a 2023. évi befejezések számához képest.

Polgári Kollégium Munkaügyi Szakági Rész kollégium

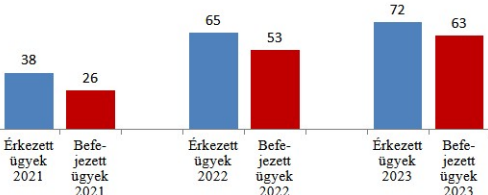
Polgári Kollégium Munkaügyi Szakági Rész kollégium folyamatban maradt ügyek

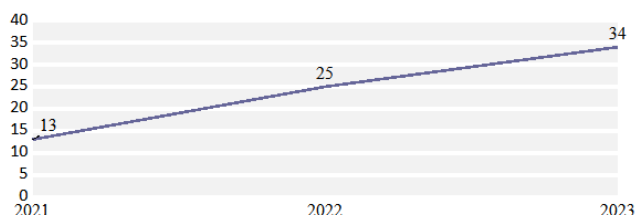
A fenti oszlopdiagramon a Munkaügyi Szakági Rész kollégium utolsó három évi érkezési és befejezési adatai láthatók. A grafikonon a folyamatos ügyek számának az előző évhez viszonyított minimális csökkenése figyelhető meg.

A Polgári Kollégium Munkaügyi Szakági Rész kollégiumának oszlopdiagramján a 2023. évi érkezések számának vizsgálatánál megállapítható, hogy az előző évhez képest 12,5%-os csökkenés látható. A befejezések számának 3 éves időtartamát vizsgálva megállapítható, hogy 2023. évben a befejezések számának 2021. évhez képest 11,3%-os, míg 2022. évhez viszonyítva 14,5%-os csökkenés állapítható meg.

Jogegységi Panasz Tanács előtti ügyek

Jogegységi Panasz Tanács előtti ügyek folyamatban maradt ügyek

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa 2020. július 1-től a jogegységi panaszokat, továbbá 2022. január 1-től a jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítványokat is elbírálja.

A grafikonokon a 2021. évi érkezések számához viszonyítva 161,5%-os növekedés, 2022. évhez viszonyítva 10,8%-os növekedés tapasztalható. A 2023. év befejezéseinek száma a 2022. évhez viszonyítva 18,9%-os emelkedést mutat. A megnövekedett érkezés számból adódik a 2023. év folyamatban maradt ügyeinek növekedése.

1.2. Az ügyforgalmi adatok alakulása az egyes szakágakban

1.2.1. Büntető Kollégium:

- 2022. évről áthozott ügyek száma:	442
- 2023. évben érkezett ügyek száma:	1577
befejezett ügyek száma:	1561
folyamatban maradt ügyek száma:	458

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	1081
törvényességi	13
fellebbezett	374
harmadfok	24

bíróság kijelölése	43
kifogás	1
semmisségi	0
peren kívüli	41

Összesen: 1577

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	1062
törvényességi	13
fellebbezett	381
harmadfok	21
bíróság kijelölése	46
kifogás	1
semmisségi	0
peren kívüli	37

Összesen: 1561

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	382
törvényességi	5
fellebbezett	51
harmadfok	11
bíróság kijelölése	5
kifogás	0
semmisségi	0
peren kívüli	4

Összesen: 458

A Büntető Kollégiumba 1094 db felülvizsgálati és törvényességi, 398 db fellebbezett, harmadfokú fellebbezett, illetve 85 db egyéb ügy érkezett a 2023-as évben. A befejezett felülvizsgálati, törvényességi ügyek száma 1075 volt. A számokból látható, hogy a kollégium minimálisan kevesebb ügyet dolgozott fel, mint az érkezett ügyek száma.

Az elbírálás időtartamát nézve a felülvizsgálati ügyek 52,7%-a (567 db) három hónapon belül, 21%-a (226 db ügy) 3-6 hónapon belül, 26%-a (280 db ügy) 6-12 hónap között fejeződött be. A kollégiumban a 2023. évi befejezések közül 2 ügy (~ 0,2%) volt 1 éven túli pertartamú.

1.2.2. Közigazgatási Kollégium:

- 2022. évről áthozott ügyek száma:	310
- 2023. évben érkezett ügyek száma:	1408
befejezett ügyek száma:	1479
folyamatban maradt ügyek száma:	239

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	1222
fellebbezett	56
önkormányzati ügyek	34
választási, népszavazási	30
gyülekezési ügyek	7
egyéb ügyek (bíróság kijelölés, egyéb I. fok)	55

kifogás	4
végrehajtási ügyek	0
Összesen:	1408

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	1277
fellebbezett	65
önkormányzati ügyek	41
választási, népszavazási	30
gyülekezési ügyek	7
egyéb ügyek (bírótság kijelölés, egyéb I. fok)	55
kifogás	4
végrehajtási ügyek	0
Összesen:	1479

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	236
fellebbezett	1
önkormányzati ügyek	2
választási, népszavazási	0
gyülekezési ügyek	0
egyéb ügyek (bírótság kijelölés, egyéb I. fok)	0
kifogás	0
végrehajtási ügyek	0
Összesen	239

A Közigazgatási Kollégiumba összesen 1222 db felülvizsgálati ügy, 56 db fellebbezett, 34 db önkormányzati, 30 db választási és népszavazási ügy, 7 db gyülekezési ügy, valamint 59 db egyéb ügy érkezett.

A 2023. évben befejezett felülvizsgálati ügyek száma 1222 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek 65,3%-a (834 db) 3 hónapon belül, 26,7%-a (341 db) 6 hónapon belül, 7,9%-a (101 db) 6-12 hónap között fejeződött be.

Az egy évet meghaladóan elbírált ügyek száma 1 db. Ez a 2023. évi befejezett felülvizsgálati ügyek számának ~ 0,1%-a.

1.2.3. Polgári Kollégium:

1.2.3.1 Polgári Szakági Részkollégium

- 2022. évről áthozott ügyek száma:	489
- 2022. évben érkezett ügyek száma:	1681
befejezett ügyek száma:	1726
folyamatban maradt ügyek száma:	444

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat (+civil szervezetek nyilvántartási ügyei)	1320
fellebbezett	66
egyéb ügyek (bírótság kijelölés, egyéb nemperes ügy)	291
kifogás	4
Összesen:	1681

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat (+civil szervezetek nyilvántartási ügyei)	1362
fellebbezett	74
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés, egyéb nemperes ügy)	286
kifogás	4

Összesen: 1726

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat (+civil szervezetek nyilvántartási ügyei)	422
fellebbezett	8
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés, egyéb nemperes ügy)	14
kifogás	0

Összesen: 444

2023. évben a Polgári Kollégium Polgári Szakági Rész kollégiumába 2 db „kiemelt felülvizsgálati ügy” érkezett.

A Polgári Szakági Rész kollégiumba összesen 1320 db felülvizsgálati ügy, 66 db fellebbezett, valamint 295 db egyéb ügy érkezett.

A 2023. évben befejezett felülvizsgálati ügyek száma 1362 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek 51,1%-a (696 db) 3 hónapon belül, belül 19,1%-a (260 db) 6 hónapon, 29,1%-a (396 db) 6-12 hónap között fejeződött be.

Az egy évet meghaladóan elbírált ügyek száma 10 db. Ez a 2023. évi befejezett felülvizsgálati ügyek számának ~0,7%-a.

1.2.3.2. Gazdasági Szakági Rész kollégium

- 2022. évről áthozott ügyek száma:	231
- 2023. évben érkezett ügyek száma:	489
befejezett ügyek száma:	568
folyamatban maradt ügyek száma:	152

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	450
fellebbezett	39
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés)	0
kifogás	0

Összesen: 489

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	521
fellebbezett	47
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés)	0
kifogás	0

Összesen: 568

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	144
fellebbezett	8
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés)	0

kifogás	0
Összesen	152

2023. évben a Polgári Kollégium Gazdasági Szakági Rész kollégiumába 5 db „kiemelt felülvizsgálati ügy” érkezett.

A Gazdasági Szakági Rész kollégiumba összesen 450 db felülvizsgálati ügy és 39 db fellebbezett ügy érkezett.

A 2023. évben befejezett felülvizsgálati ügyek száma 521 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek 39,5%-a (206 db) 3 hónapon belül, 23%-a (120 db) 6 hónapon belül, 34%-a (177 db) 6-12 hónap között fejeződött be.

Az egy évet meghaladóan elbírált ügyek száma 18 db. Ez a 2023. évi befejezett felülvizsgálati ügyek számának 3,5%-a.

1.2.3.3. Munkaügyi Szakági Rész kollégium:

- 2022. évről áthozott ügyek száma:	46
- 2023. évben érkezett ügyek száma:	147
befejezett ügyek száma:	165
folyamatban maradt ügyek száma:	28

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	122
fellebbezett	12
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés)	13

Összesen: 147

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	135
fellebbezett	16
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés)	14

Összesen: 165

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	28
fellebbezett	0
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés)	0

Összesen 28

A Polgári Kollégium Munkaügyi Szakági Rész kollégiumába összesen 122 db felülvizsgálati ügy és 12 db fellebbezett és 13 egyéb ügy érkezett.

A Munkaügyi Szakági Rész kollégium ügyforgalmi helyzetét vizsgálva megállapítható, hogy a 2023. évben befejezett felülvizsgálati ügyek száma 135 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek 34,8%-a (47 db) 3 hónapon belül, 65,2%-a (88 db) 6 hónapon belül fejeződött be.

2023. évben 6 hónapot meghaladóan elbírált ügy nem volt a Munkaügyi Szakági Rész kollégiumban.

1.2.4. Jogegységi Panasz Tanács előtti ügyek:

- 2022. évről áthozott ügyek száma:	25
-------------------------------------	----

- 2023. évben érkezett ügyek száma:	72
befejezett ügyek száma:	63
folyamatban maradt ügyek száma:	34

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

jogegységi panasz büntetőügyben	1
jogegységi panasz polgári ügyben	13
jogegységi panasz gazdasági ügyben	28
jogegységi panasz közigazgatási ügyben	10
jogegységi panasz munkajogi ügyben	2
előzetes döntéshozatali indítvány	18

Összesen: 72

Befejezett ügyek:

jogegységi panasz büntetőügyben	1
jogegységi panasz polgári ügyben	12
jogegységi panasz gazdasági ügyben	24
jogegységi panasz közigazgatási ügyben	11
jogegységi panasz munkajogi ügyben	4
előzetes döntéshozatali indítvány	11

Összesen: 63

Folyamatban maradt ügyek:

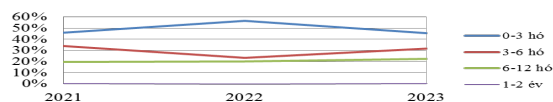
jogegységi panasz büntetőügyben	0
jogegységi panasz polgári ügyben	6
jogegységi panasz gazdasági ügyben	8
jogegységi panasz közigazgatási ügyben	3
jogegységi panasz munkajogi ügyben	0
előzetes döntéshozatali indítvány	17

Összesen: 34

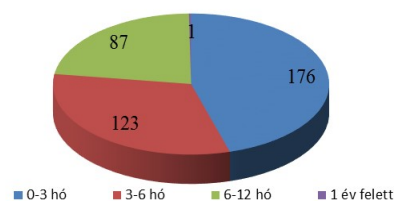
A Jogegységi Panasz Tanács előtti ügyek ügyforgalmi helyzetét vizsgálva megállapítható, hogy a 2023. évben befejezett ügyek száma 63 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek 46%-a (29 db) 3 hónapon belül, 17,5%-a (11 db) 6 hónapon belül, 34,9%-a (22 db) 6-12 hónap között fejeződött be. A Jogegységi Panasz Tanácsnak 2023. évben egy évet meghaladóan elbírált ügye 1 db volt, amely a befejezett ügyek ~ 1,6%-át tette ki.

2. Az időszerűségi adatok - különösen az éven túl folyamatban maradt ügyek alakulása

Büntető Kollégium folyamatban maradt felülvizsgálati ügyek időszerűsége

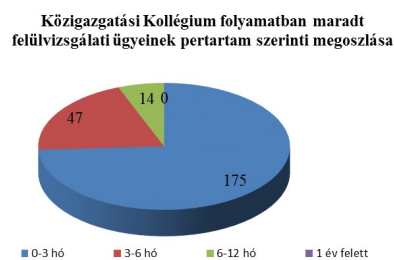
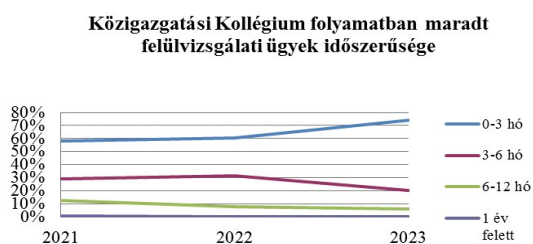

Büntető Kollégium folyamatban maradt felülvizsgálati ügyeinek pertartam szerinti megoszlása

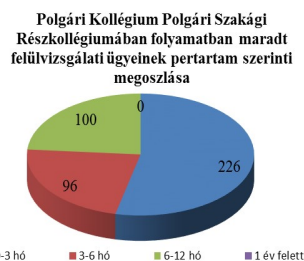
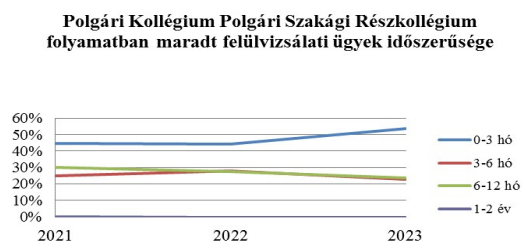

A 2023. évben folyamatban maradt 387 db felülvizsgálati ügyből 1 db éven túli ügy van folyamatban, 87 db ügy 6-12 hónap között, 123 db ügy 3-6 hónap között és 176 ügy pedig 3 hónapon belül van folyamatban.

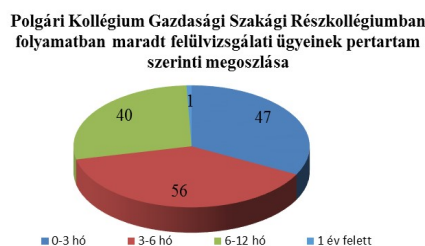
A 2022. évi adatokhoz képest a 0-3 hónap közötti felülvizsgálati ügyek száma 56,5%-ról 45,5%-ra csökkent. A 3-6 hónap közötti felülvizsgálati ügyek száma 23,4%-ról 31,8%-ra emelkedett. A 6-12 hónap közötti folyamatban maradt ügyek százalékos megoszlása 20,1%-ról 22,5%-ra emelkedett, míg éven túli felülvizsgálati ügy 1 maradt a büntető szakágban.

A Közigazgatási Kollégiumban folyamatban maradt ügyek számát nézve, a 2022. évi adatokhoz képest a 0-3 hónap közötti felülvizsgálati ügyek száma 60,5%-ról 74,2%-ra emelkedett. A 3-6 hónap közötti felülvizsgálati ügyek száma 31,6%-ról 19,9%-ra csökkent. A 6-12 hónap közötti folyamatban maradt ügyek százalékos megoszlása 7,9%-ról 5,9%-ra csökkent, míg az éven túli felülvizsgálati ügy nem maradt a közigazgatási szakágban.

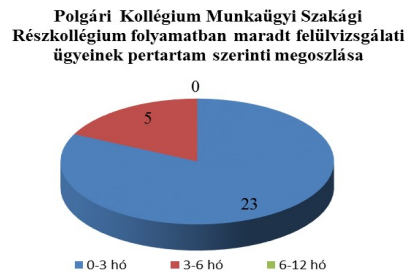
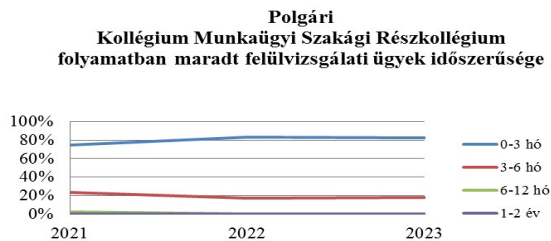

A Polgári Kollégium Polgári Szakági Részkollégiumában a folyamatban maradt ügyek számát nézve, a 2022. évi adatokhoz képest 0-3 hónap közötti felülvizsgálati ügyek száma 44,5%-ról 53,6%-ra emelkedett. A 3-6 hónap közötti felülvizsgálati ügyek száma minimális csökkenést mutat 28%-ról 22,7%-ra. A 6-12 hónap közötti folyamatban maradt ügyek százalékos megoszlása 27,6%-ról 23,7%-ra csökkent, míg az éven túli folyamatban lévő felülvizsgálati ügy nincs a polgári szakágban.

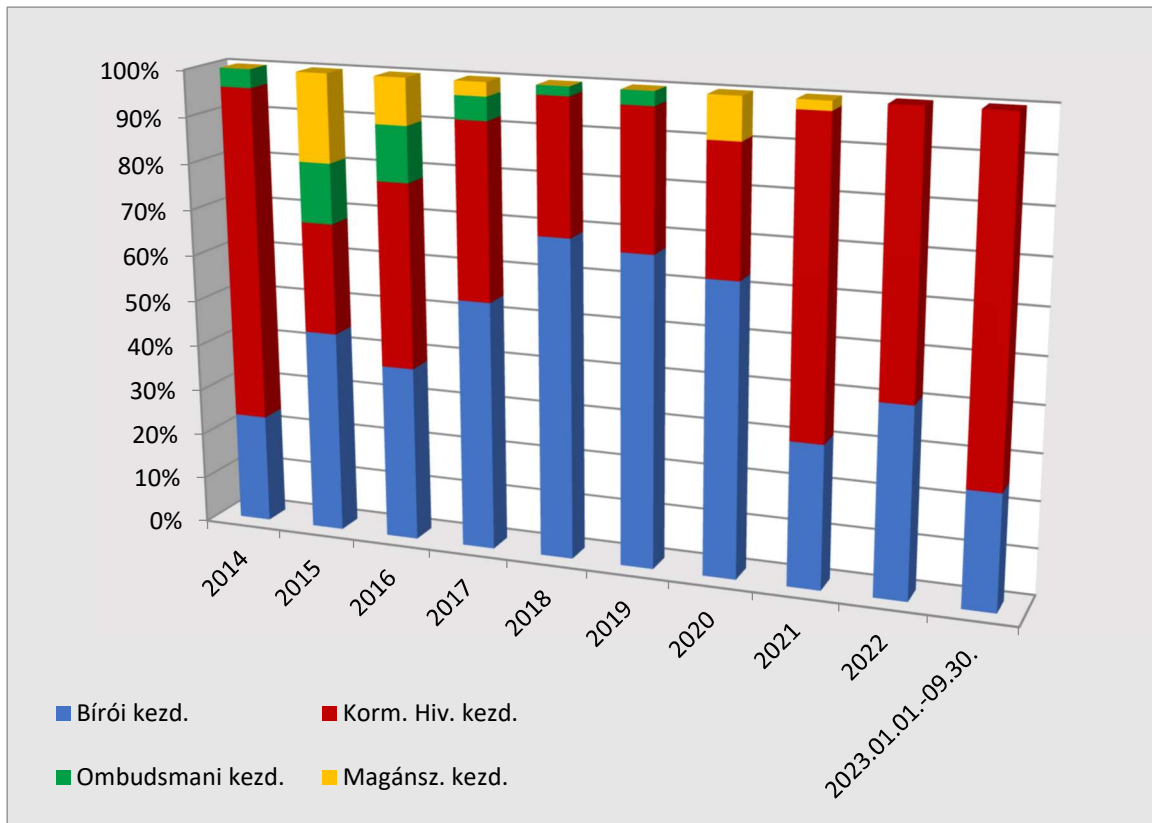
A Gazdasági Szakági Részkollégiumban folyamatban maradt ügyek számát nézve, a 2022. évi adatokhoz képest a 0-3 hónap közötti felülvizsgálati ügyek száma 44,7%-ról 32,6%-ra csökkent. A 3-6 hónap közötti felülvizsgálati ügyek száma az összes folyamatban maradt felülvizsgálati ügyek számának 25,6%-ról 38,9%-ra emelkedett. A 6-12 hónap közötti folyamatban maradt ügyek százalékos megoszlása 29,8%-ról 27,8%-ra csökkent.

A gazdasági szakágban 1 db éven túli folyamatban maradt ügy maradt.

A Munkaügyi Szakági Részkollégiumban a folyamatban maradt felülvizsgálati ügyek számát nézve, a 0-3 hónap közötti ügyek száma gyakorlatilag elenyésző 0,8%-os csökkenést mutat, a 3-6 hónap közötti folyamatban maradt ügyek is a minimális 0,8%-os csökkenést mutatják. 6-12 hónap közötti és éven túli felülvizsgálati ügy nincs a munkaügyi szakágban.

Kezdeményezések aránya indítványozók szerint az Önkormányzati Tanácshoz érkezett, összes normakontroll-kezdeményezésen belül (2014-2023)

Az Önkormányzati Tanács 2023. január 1. és szeptember 30. között 28 ügyet fejezett be, amelyből 9 darab 2022-es, 19 darab 2023-as érkezésű volt. A 28 befejezésből 21-ben érdemi döntés született, a többi 7 esetből 6 alkalommal az eljárás megszüntetésére, egyszer az indítvány visszautasítására került sor. A befejezett ügyeken belül a nem érdemi döntések aránya – hasonlóan a tavalyi évhez – jóval magasabb, mint a korábbi években (2023. január 1. és szeptember 30. között 25%, 2022-ben 29%). Ennek legfőbb oka jelen év vizsgált időszakában is elsősorban az, hogy az érintett önkormányzat több esetben még az Önkormányzati Tanács döntését megelőzően megfelelően módosította önkormányzati rendeletét, így az érdemi döntés okafogyottá vált (a 6-ból 5 alkalommal ezen okból került sor az eljárás megszüntetésére), ugyanakkor ezen évben az eljárás ilyen módon történő befejezése nem köthető meghatározóan egy adott ügycsoporthoz, mint 2022-ben (amikor is ez az útfenntartási hozzájárulási/behajtási díj törvényességének vizsgálata ügycsoportban volt jellemző).

Érkezett és befejezett ügyek száma 2012 és 2023 között

	Érkezett ügyek	Befejezett ügyek	Ebből érdemi döntések aránya
2012	86 (40+46)	n. a.	n. a.
2013	76	n. a.	n. a.
2014	66	68	68%
2015	70	63	70%
2016	60	56	70%
2017	37	45	87%
2018	42	40	88%
2019	39	45	91%
2020	32	29	79%
2021	55	35	80%
2022	27	43	71%
2023.01.01.– 09.30.	24	28	75%

A 21 érdemi ügy megoszlása: 12 határozat megsemmisítő vagy törvényellenességet megállapító, 4 elutasító tartalmú; 3 esetben pedig részben törvényellenességet megállapító, részben elutasító tartalmú. Törvényen alapuló jogalkotói kötelezettség elmulasztásának megállapítására 2 esetben került sor.

Az ügyek tematikus megoszlása 2023. január 1. és szeptember 30. között (befejezett ügyek)

